

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszerekesztő: Dr. Mar-
ton Ernő. Re-
Ara 5 lej

Director responsabil-Felölő szerkesztő:
Jámbor Ferenc. Administrator
delegat si girant responsabil-Felölő
igazgató: Schartz Endre. Proprie-
tar-tulajdonos: Fraternitas S. A. R.
de Editura. Registrul publicatiunii
periodice No. 43. Dos. 889. 1938.
Tribunalul Cluj, Sectia III.

Vasárnap, június 18.
1939—5699. Tamuz 1.
XXII. évfolyam, 133. szám.

Erzsébet királyné Amerikában

Az angol királyi pár után van hazafelé. Fejlesztés angol államférfi nem kísérté el husz-
szu és farsztó utjára VI. György királyt és
Erzsébet királynőt. Eppen ezért amerikai látogatásuk nem torkollott politikai megállapodásba és hogy Roosevelt elnökkel folytatott politikai tárgyalásokat Nagy-Britannia királya, aranzve szemlyen utmutatás nem szol. De ha Chamberlain müncheni utjára gondolunk és összehasonlítjuk az uralkodó pár amerikai látogatásával, akkor nyilvánvaló, hogy az államférfi vállalkozása és nagy diplomáciai apparátusa kudarcot, az uralkodópár utja pedig áttűt politikai sikert eredményezett. Amerikaiak milliói éljeneztek az uralkodó párt, milliók érezték az emberi kapcsolatok és békebiztonság, amely az uralkodó pár látogatásának szimbólumaként látható lett abban az államban, amely a szabadság iránti vágyból született meg.

Lélektanilag nem érdektelen, hogy a siker elsősorban az angol királyról rendkívül bájos lényének köszönhető, aki rohammal vette be a legmeggyőzősebb amerikai demokraták szívét és a „The conquering Queen” („A hódító királynő”) címével tért haza. Ez a siker nem volt könnyű, mert egy amerikai nő, Simpson asszony volt az, aki nem lehetett Anglia királynője és Eduard lemondása meg lehetetlen hűvössé tette az atmoszférát utóda, VI. György iránt. De úgy látszik a dolgok rendezése tartozik, hogy Anglia királynőjének közönséi nagy történelmi sikereit. A nagy Erzsébet királyné és a vitéz Victoria királynő szelleme figyelmeztetően emlékezteti a multra a kevésbé erős angol jelent. A fiatal Erzsébet most megjelenésével, tapintatával — mennyire okos volt a halvány amerikai újságról kiállítását való fogadása, — első nagy sikerét érte el, a szépség sikerét egy annyira kevésbé szép világban.

Ezután először történt, hogy angol király Amerika földjére lépett és megható volt, hogy a király kiutazott a Mount Vernon levő ócsendes sírhez, amely a legnagyobb amerikai: George Washington hamvait őrzí. Washington volt az, aki egykor Angliával háborúba, az első tizenhárom amerikai gyarmat — a jelenlegi Egyesült Államok magyának — önállósítását kibarcolta. III. György uralkodott az angol trónon, midőn Anglia elvesztette Washingtonnal szemben amerikai gyarmatait és most VI. György egy történelmi korszakot zárt le, a szabadság hőse iránti tisztelettel, az Egyesült Államok iránti bizalommal, a legmagasabb kifejezésével. Az amerikai függetlenség rpkalmálása óta Anglia kevés szimpatiaival viseltetett az Egyesült Államok iránt. De a 19. század végével kezdődött egyre nyilvánvalóbbá vált a felismerés, hogy a két nép tulajdonképpen összetartozik és az angol birodalom hanyatlása a legnagyobb szerencsétlenséget jelentené az Egyesült Államok számára. Mint a Times washingtoni tudósítója megjegyzi, 30 évvel ezelőtt tette a kijelentést az amerikai kormány egyik vezető államtitkára, hogy az angol flotta az amerikai partok sérthetlenségét és az összes angol-szász népek szabadságáért őrzí, a szabadság ellen beállított nemzetek imperialista törekvéssel szemben.

A világháború ezt a meggyőződést még inkább elmélyítette. Ezuttal először jelentek meg amerikai katonák az angolok oldalán, a közös ellenséggel szembeni harcban, akikben már akkor a demokráciás és szabadságvágyó eszmények születtek ellenfelet látták. Hogy mennyire szívélyessé vált a két állam közötti viszony, az kitűnik, hogy az Egyesült Államok és Kanada közötti iszonyú, 5500 kilométer hosszú határ teljesen nyitva áll. Semmilyen erődítés nem látható és határátlépési sikanirozások nem történnek. Gazdasági és politikai kérdések, a kelet-ázsiai helyzet és a mindkét fél részéről ki-
nosan tapasztalt szabadságellenes német propaganda és politika a két szabadságvágyó népet természetesen közelebb hozta. A királyi pár látogatása azonban szimbólikus jelentőséget kölcsönözött ennek az egyvívartozásnak. A néptömegek nem reagálnak oly könnyen állampolitikai, vagy világpolitikai megfontolásokra és a szimbólikus tett me-

Hetekig elhúzódhatnak még az angol-orosz tárgyalások

Göbbels ma Danzigban tart beszédet

London, június 17. A Tass iroda jelentése szerint a szovjet közvélemény meg van elégedve az angol-orosz megbeszélések eddigi eredményével, mert Molotov külügyi népbiztos kitartott legutóbbi beszédében ismertett álláspontja mellett és így „remény van arra, hogy London és Párizs teljes egészükben magukévá teszik a szovjet diplomáciai elgondolásait.” Londonban viszont csalódást keltett az eddigi eredmény. Hivatalos jelentést nem adott ugyan ki a tárgyalásokról, de beavattottak szerint a moszkvai angol és francia nagykövetelek jelentéseiből kiderül, hogy Molotov a William Strang által előterjesztett

kompromisszumos megoldásokkal szemben eddig elutasító álláspontot foglalt el. Az egyetlen megnyugtató jelenség, — mondják említett körök — az, hogy a megbeszélések igen szívélyes és barátságos légkörben zajlottak le.

A Times tegnap reggeli számában azt írja, hogy Anglia és Franciaország elhatározták ugyan, hogy lehetőleg eleget tesznek Moszkva kívánságainak, de remélhetőleg nem kerül a végsőre sor.

Az esti lapok viszont megállapítják, hogy a szovjet ragaszkodik a Balti-államok biztonságának kifejezett garanciájához.

Strang hosszabb ideig marad Moszkvában

Ugyancsak Londontól közlik, hogy a Foreign Office véleménye szerint Strang sokáig fog Moszkvában időzni, mert a brit és francia nagykövetelek tegnap utasításokat kértek kormányuktól a további tárgyalásokra nézve. Erre azért volt szükség, mert Molotov ellenvetéseire választ kell adni, amelyre a szovjet külügyi népbiztos majd írásban felel. Ezt William Strangnak meg kell várnia.

Az Evening News szerint Molotov ellenvetései a Balti-államokra vonatkoztak, szóval a legnehezebben áthidalható kérdésre. A Press Association jelentése szerint feltétlenül újabb tanácskozássokra kerül a sor, mielőtt a két válasz megérkezik.

Párizs, június 17. Párizsban és Londonban nem tekintenek nagy derűlátással a moszkvai tárgyalások elé. A Matin szerint a szovjet ismét újabb akadályokat gördít az egyezmény útjába. Moszkvában állítólag nem tiltkoznak el azon véleményűktől, hogy az új francia-angol javaslatot sem tartják teljes mértékben kielégítőnek. A nézeteltérés közepontjában ismét a Balti-államok állanak. Francia és angol politikai körök véleménye szerint nem lehetetlen, hogy a tárgyalások több hétig is elhúzódnak.

Göbbels cikke a „bekerítés”-ről

Berlin, június 17. (Rador). Göbbels a „Völkischer Beobachter”-ben cikket ír Anglia politikájáról, amelynek szerinte a bekerítés és Németországnak minden erkölcsi, gazdasági és politikai erőforrástól való megfosztása a célja. Ezt le kell leplezni, — írja Göbbels, — hogy elháríttassék az 1908—1914 közötti helyzet, amikor Németország minden ellenállás nélkül hagyta, hogy Anglia ilyen politikát folytasson.

Göbbels beszédet tart ma Danzigban

Danzig, június 17. (Rador). A DNB jelenté: A kulturhét ma és holnap éri el csúcspontját. Dr. Göbbels ma délután Danzigba érkezik, este táncművészen vesz részt és holnap nagy beszédet tart. Varsó, június 17. A Havas távirati iroda jelenté: A danzigi szenátus megtiltotta a szabadváros lengyel munkásszervezete által tervezett ünnepegek megtartását, amelyet a szervezet megalakításának tiz éves évfordulója alkalmából rendeztek volna.

A német-lengyel határincidens

Varsó, június 17. (Rador). A Havas jelenté: Június 15-én a lengyel-cesh határon incidens történt. Német határőrök 300 méterrel beljebb vitték a határjelző oszlopokat, hogy cseh területre vezessenek két utat. A lengyel határőrök az oszlopokat visszavitték

gebb tónusát kívánják. A látogatás révén éreztették most a két birodalom egyív-tartozásának történelmi tényét és azt, hogy a mult nem áll többé közöttük.

Igy történt, hogy az Egyesült Államokban György királyt és Erzsébet királynőt valószággal leirhatatlan lelkesedés várta. A német sajtó és rádió igyekezett ezt szorgalmasan elvitatni és a nagy biztonsági intézkedé-

helyükre. A németek újabb próbálkozására meghiusult a lengyel ellenállás.

„Németország nem mond le gyarmatairól”

Düsseldorff, június 17. A Havas távirati iroda jelenté: Shwerin von Krosigk gróf német birodalmi pénzügyminiszter kijelentette, hogy a német nép nem mond le az exportról és hogy továbbra is szímet nélkül kérni fogja gyarmatainak visszaszátát. A négy éves terv — mondotta a pénzügyminiszter — egyáltalán nem csökkenti e követelések jelentőségét és erejét. E terv jelentőségénél fogva — mondan más, kevésbé fontos megvalósításokat is előirányoz. A pénzügyminiszter továbbá kihangsúlyozta annak szükségességét, hogy a világ térjen vissza az egyszerű és gazdaságos élethez.

Enyhült a német-lengyel feszültség?

London, június 17. A Daily Express értesülése szerint Strang varsói látogatása során közölte a lengyel kormánnyal, hogy Anglia szívesen látná, ha békés uton sikerülne megoldani a lengyel-német vitát. Állítólag ezzel áll összefüggésben Burckhardt danzigi népszövetségi főbiztos legújabb tárgyalása.

A Daily Telegraph ugy értesül, hogy Cortesi varsói pápai nuncius a Beck külügyminiszterrel és Moszcicki köztársasági elnökkel folytatott tárgyalásai során javaslatot terjesztett elő a német-lengyel vita békés megoldására. Politikai körök biztosra veszik, hogy a pápa kísérletet tesz a Lengyelország és Németország között felmerült nézeteltérés elsimítására. Legújabb jelentés szerint Moltke varsói német nagykövet tegnap megjelent a lengyel külügyi hivatalban, ahol három óra nap óta nem jart.

A spanyol légügyi küldöttség vezetője Mussolininél

Róma, június 17. Mussolini tegnap a Palazzo Veneziaában kihallgatáson fogadta Kindenland tábornokot, a spanyol légügyi küldöttség vezetőjét, akivel hosszú és szívélyes megbeszélést folytatott. A kihallgatáson jelen volt Valle tábornok olasz légügyi államtitkár is.

Strang jökevényen hagyta el a Kremeit

Moszkva, június 17. Az angol újságírók legutóbbi, péntek esti jelentései szerint Strang szemmel láthatóan jökevényen hagyta el a Kremeit. Az újságírók kérdésére nem volt hajlandó nyilatkozni, mindössze annyit jegyzett meg, hogy még nem tartanak ott, miszerint az eredményekről beszélni lehetne. Az angol kiküldöttet megostromló diplomaták előtt Strang röviden annyit volt hajlandó mondani, hogy van remény az egyezmény mielőbbi megkötésére.

sékre hivatkozott, amelyeket a látogatással kapcsolatban foganatosítottak. Nos, Berlinben bizonyára jól tudják, hogy az ilyen intézkedések csak egyesek, nem a tömegek ellen irányulnak. Spontán volt a lelkesedés, szívből jövő, a szabadság gondolatának kihangsúlyozását jelentette és azt, hogy a két angol-szász birodalom ennek védelmében egymás mellett áll.

VILÁG TUKRÁ

Wedgwood

Írta: SCHÖN DEZSŐ

Olyankor szokott ő megszólalni, amikor a parlamentben rövid időre elől a vihar. Napirend előtt, két fontos törvényjavaslat tárgyalása közepette, vagy a nagy politikai csaták pihenőjében. Wedgwood ezredes feláll ilyenkor a helyéről és Öfelsége, az angol király gyarmatügyi miniszteréhez fordulva felteszi a kérdést:

— Van-e a miniszternek tudomása arról, hogy az emigrációs osztály egyik angol tisztviselője ellenséges magatartást tanust a zsidókkal szemben?

— Mi az oka annak, hogy a minap érkezett angol katonaságot arab autobuszokon szállították Haifából az ország belsejébe, nem pedig zsidó autobuszokon?

— Milyen döntést hozott a miniszter annak a 710 menekültnek az ügyében, akik illegálisan akartak bejutni az országba? Tényleg vissza akarja őket küldeni a nyílt tengerre, s ha igen — a miniszter vállalja ezekért az emberekért a felelősséget?

Wedgwood ezredes kérdez és a gyarmatügyi miniszter válaszol. Nem rögtön, csak feljegyzi a kérdést, aztán táviratot meneszt a főkormányzóhoz Jeruzsálembe. Sok gondja van egy ilyen gyarmatügyi miniszternek, mert Angliának sok gyarmata van. Aztán tagja a kormánynak, véleményét nyilvánít minden államügyben. S akkor jön egy ember, aki ilyen apróságokkal szédíti a fejt és arra kényszeríti, hogy esetről-esetre táviratot menessen Jeruzsálembe és magyarázatokat kérjen.

Ha jól meggondolja a dolgot, ez a Palesztina több gondot okoz, mint az összes gyarmatok együttvéve. Az adminisztrációnak is rengeteg munkát ad. De kell csinálni, mert Wedgwood ezredes — „Palesztina képviselője” — pontosan számon tart minden zsidó sérelmet és ma már az angol parlamenti tradíciókhoz tartozik, hogy Wedgwood ezredes kérdez és Öfelsége, az angol király gyarmatügyi minisztere — válaszol...

Olvasom Wedgwood ezredes utóbbi alsóházi beszédét az illegálisok tragédiájáról.

Az embernek az az érzése, — mondotta, — hogy a könyörület utolsó szikrája is kialudt a világban az utolsó tíz hónap alatt.

Szeretném tudni, hogy angol volt-e a parti őrség hajójának a kapitánya, aki rálvetett a menekültekre, mert „valahogy úgy érzem, hogy az angol kormánynak és az angol nép fiának nem lett volna szabad 1939-ben olyan magatartást tanusítani, amely legfeljebb a hitlerizmushoz méltó.” S ha a miniszter a certifikát-kvóta terhére akarja engedélyezni a menekültek partraszállását, akkor arra kéri Wedgwood ezredes, hogy azt ne az angol nép nevében tegye, mert „nem engedhetjük meg nevének bemooskolását.”

Olvasom Wedgwood ezredes utóbbi alsóházi beszédét és háládom a gondviselésnek. Mert a népi megpróbáltatások eme szörnyű napjaiban a gondviselés különös kegyének számít a Wedgwood-szerű védő. Megnyugtató a tudat, hogy akadt egy keresztény angol főúr, aki a zsidó országvédés művének szentelte életét, aki esztendőök óta kiáll az angol parlament tribünjére és méltóságátjelesen védi a veszélyeztetett zsidó érdekeket.

Csak Wedgwood választóit nem érttettem sokáig. Wedgwood ezredes ugyanis egy bizonyos választókerületnek a képviselője. Ebben a minőségben az ő választóinak az érdekeit kell megvédenie, az ő lokális bajainak kell, hogy legyen a szószólója. Mármint (így formulázhatom meg magamban a kérdést) egy angol kisváros t. választópolgárai hogyan egyeznek abba bele, hogy azt az embert, akit ők a parlamentbe küldenek utontúfélen Palesztina képviselőjének titulálják, — anélkül, hogy bárkinek is észbe juttna a tulajdonképpeni választókerület neve? Vagy szó nélkül tudomásul veszik, hogy képviselőjük elhanyagolja őket és kizárólag acionista mozgalomnak szenteli életét és munkásságát? S ami a legcsodálatosabb: Wedgwoodot kerületében mindig újraválasztják és hírek szerint nem is akad ellenjelölt, aki ezt a mandátumot megpályázza.

Furcsa nép, furcsa szokások. De sokat gyötört a kérdés, amíg nyitjára jöttem.

Newcastle (az a bizonyos választókerület) nem a szó mindennapi értelmében vett város és a Wedgwood név nem egy ember neve. Az egésznek inkább intézményszerű jellege van. Egy agyagedénygyár körül tömörül itt minden. Ezzel a sajátos intézménnyel kapcsolatban Szokolov a következőket írja:

„Négy óriási épületsor veszi körül az udvart. Az egyik traktusban porcellán gyártanak, a másodikban kerámiát, a harmadikban téglát, a negyedikben a tradíciót ápolják.

Három hatalmas étetökemence áll ott kétszáz esztendő óta. A kemencék mellett szerzők és öntvényformák, s a kemencék előtt az emberek. Kétszáz esztendő óta ugyanazok a munkatermek, ugyanazok az arcképek, ugyanazok a nevek, ugyanazok a mozdulatok. Igaz, a munkások közül néha kidől egyik-másik, de rögtön helyére lép a gyermeke és lényegében semmi sem változik itt — kétszáz esztendő óta.

Ugyanaz a helyzet a negyedik pavilonban, ott, ahol az igazgatóság, illetve a tradíciókezelés széké. Egy nagy szobában, óriási íróasztalok előtt ül két ember. Két testvér. Az egyik Josiah, a másik Frank. Mindig így — generációról-generációra. Köröskörül a falak mentén a családi múzeum van elhelyezve. Remekbe készült portrék nagyapákról, dédnagyapákról, úkapákról, szepapákról. Csupa Josiah és csupa Frank. A portrék kerete, nagysága, színezése nem változott az évszázadok során. Ugyanaz a végérvényes konzerváció, mint a csészeknél és tálcáknál. A Wedgwoodok szeretik a kék színt. Ennek a kék színnek híre van egész Angliában és Amerikában. Wedgwood-kéknek hívják. A szín is világmárka.

A Wedgwood-rezidencia előtt tó van. A keskenyebb részen hid köti össze a partokat. Ezen a hidon lovagolnak keresztül minden reggel hét órakor a Wedgwoodok. Kétszáz esztendő óta — minden reggel hét órakor. A newcastlei polgárok kétszáz esztendő óta ez után igazítják be órájukat.

Igy látta Szokolov a Wedgwoodok választókerületét. Maga az ezredes, a „palesztinai képviselő” a következőket írja családjáról: „Családunkban az a szokás, hogy a reggeli lovaglásnál a gyermek póni-lovon követi az apját. S ha valamelyikük megnő és hazajön Cambridgeből — belép az üzletbe. Felfedik előtte a Wedgwood-féle porcellán gyártási titkait és a vevőknek szétküldenek egy körlevelet, amelyben közlik, hogy a gyáralapító déd-, vagy úkunokája „átvállalta kötelezettségeit” és rövidesen meglátogatja a vevőt, hogy felvegyen nála egy rendelést. Felvenni a vevőtől egy rendelést, annyi, mint kitüntést osztani.”

A newcastlei munkás nem gondol arra, hogy másnál is lehet dolgozni, nem csak Wedgwoodéknál. A newcastlei polgár nem gondol arra, hogy választás esetén másra is lehet szavazni, nem csak egy Wedgwoodra.

Egyáltalán nem fontos, hogy az illető Wedgwood melyik párthoz tartozik. Akadt már közöttük liberális, konzervatív és munkáspárti. Newcastleben ez nem számít. Ott a két testvér közül mindig azt választják meg, akit a család kijelöl abból a célból, hogy politikai tevékenységet fejtsen ki.

De ki beszél választásokról? Hol vannak Newcastleban választások? Évtizedek óta nem volt ott választás, mert nem akadt párt, aki ellenjelöltet állított volna. Nem érdemes — mondják. Newcastle ugyanis csak Wedgwoodot választ, — minek hát a választókat az urnákig farsztrani...?

Wedgwood ezredes nem volt mindig cionista. Husz esztendőn keresztül a földreform miatt harcolt. A birtokreform fájdalmas problémája az angol életnek, mert az angol latifundumok gazdái nemcsak a nagybirtokokat uralják, hanem kezükben tartják a városi telkeket is. Ők építik a proletár-negyedeket, a szociális bajok melegágyait, s kapzsiságuk döntő módon kihát a munkásság élet-standardjára. Wedgwood ezredes husz esztendőn keresztül a parlamenti plénum előtt pellengére állított minden telek-spekulánst, aki a lakosság rovására garázdálkodott.

Azután egy másik ideálja volt: Oroszország elismerése. A polgárháborúk idején küldték ki, hogy állapítsa meg: nem-e érdeke Angliának titokban támogatni a különböző pogrom-banákat, amelyek a bolsevizmus-szimmal vívtak élet-halál harcot. Wedgwood azzal jött vissza, hogy nem szabad támogatni a bolsevista-ellenes különítményeket. S habár London másképpen határozott és a határozatok alapján más lépéseket tettek, Wedgwood ezredes nem szünt meg hat esztendőn keresztül folyton azt kiabálni: Ismerjétek el a szovjetet!

Néhány év óta rögeszméje a cionizmus. Wedgwood önkéntesként végigharcolta a bur háborút. Küzdött Gallipolinál (igen érdekes könyvet írt erről a küzdelemről). Majd adminisztrációs tisztviselő volt Transzvámban. Ismeri az angol kolonizációt. Ismeri a taktikát és a különböző mesterkedéseket. Ezért

ugy véli, hogy résen kell lennie, szóvá kell tennie minden sérelmet, objektív adatokkal kell helyreigazítania minden rágalmat, felelősségre kell vonnia a felelős tényezőket, mert a zsidó nép csak így fogja birni megvetni a lábát a földnek azon a kis, exponált pontján, ahová napjainkban oly tragikus körülmények között sodródik.

Eloolvastam Wedgwood ezredes utóbbi alsóházi beszédét az illegálisok megrázó tragé-

A palesztinai kormány jelentése a Népszövetség mandátumbizottsága előtt

Kényes kérdésekkel ostromolta a mandátumbizottság az angol kormány képviselőit

Genf, június 17. Mint ismeretes, a Népszövetség mandátumbizottsága most folyó ülésén tárgyalás alá a palesztinai kormány 1938-as évi jelentését a közgazgatásáról. Ebből a jelentésből kitűnik, milyen mélyreható kihatással voltak a zavargások az ország társadalmi és gazdasági életére.

Az 1938-as év folyamán — mondja a jelentés — de különösen a júniustól decemberig terjedő hét hónap alatt, a közbiztonság kérdése foglalkoztatta leginkább a közgazgatást. Az 1938-as év eseményei főleg abban különböztek az 1937-es eseményektől, hogy 1938-ban szabályos arab banda-háború folyt szervezett és bizonyos mértékben koordinált alapon.

A terror statisztika

A jelentés röviden utal arra, hogy zsidó részről is történtek elszigetelt megtorlások, majd a terrorcselekmények statisztikáját közli a jelentés. 1938-ban összesen 5708 terrorcselekményt követtek el, ebből 176 zsidók ellen elkövetett ortvátadás volt, 651 gyújtogatás zsidó kolóniákon és zsidó városnegyedekben, 415 szabotázs-cselekmény zsidó területen, ezzel szemben mindössze 34 támadás és ortvátadás arabok és 61 szabotázs-cselekmény arab területen. A szóbanforgó év folyamán 255 zsidó, 77 angol és 503 arab vesztette életét a terrorcselekmények következtében és 390 zsidó, 216 angol és 598 arab sebesült meg. Ezenkívül a terrorbandák tagjai közül mintegy ezer esett el és körülbelül ugyanannyi sebesült meg a kormánycsapatokkal vívott harcban.

1938-ban 36 zsidó és 2033 arabot ítéltek el elzárásra, a fennálló rendkívüli statáriák törvények alapján. A katonai törvényszék összesen 382 esettel foglalkozott, 54 halálos ítéletet és 38 életfogytiglani fegyházbüntetést rótt ki. 141 vádlottat felmentettek, 33-at pedig feltételelesen szabadon bocsátottak.

Lapbetiltások

Három zsidó lapot, a Hacofo, a Davar és a Haboker napilapokat átmenetileg betiltották az év folyamán, a Hacofo két hétre olyan cikke közlése miatt, amelyek „veszélyeztetik a nyugalmat és a közrendet”, a Davart ugyancsak két hétre hasonló okokból, a Habokert pedig valótlan hírek közlése miatt tiltották be két hétre. Az összes arab lapokat három héttől három hónapig terjedő időre tiltották be.

A hivatalos zsidó bevándorlás

A kormányjelentés közli, hogy az elmúlt évben 12.868 zsidó bevándorlót regisztráltak. Ezek közül 1753 kapitalista, 1722 kapitalisták hozzátartozói, 2537 diák, 2573 munkás, 1666 munkások hozzátartozói és végül 2365 Palesztinában élő zsidó polgárok rokonai voltak. A legtöbb bevándorló Németországból jött, a második helyen Lengyelországból, az összes bevándorlók 52 százaléka Németországból, 25 százaléka Lengyelországból jött. Jelentősen növekedett a volt Csehszlovákia területéről származó elemek bevándorlása is.

A felosztási terv elejtése

A jelentés zsidó belpolitikai kérdésekkel is foglalkozik és megállapítja, hogy a felosztási tervnek a kormány részéről történt elejtése bizonyos zsidó körökben csalódást keltett, de általában a cionista pártok között közéletet hozott létre a Palesztinapolitika tekintetében. A hivatalos cionista testületek és a revizionista szervezet közötti feszültség nem enyhült. A revizionisták nem vettek részt a Kofér Hájisuv ak-

ciájáról és hálával gondoltam a newcastlei polgárookra, az agyagedénygyár munkásaira és tisztviselőire, akik értem, értem és mindannyiunkért képviselőt küldöttek az angol birodalom parlamentjébe.

Olyan mandátumot adtak neki, amit nem köt a pártfegyelm és birtokának nem kell félnie attól, hogy elveszti választói bizalmát, hanem annyira önálló és független, hogy 1939-ben nyíltan és megalkuvás nélkül védelmébe veheti a zsidóságot.

cióban, ami különböző rendezvényeket idézett elő.

A gazdasági helyzetről szólva, a jelentés megállapítja, hogy 1938 április 1-től 1939 március 31-ig négymillió 123 ezer font volt a kormány bevételeinek összege, kiadásai pedig ötmillió 765 ezer fontot tettek ki. A kormány által folyósított kölcsönök összege egymillió 580 ezer fontra rugott a transzjordániai határcsapatok költségei 200 ezer fontot, a hidrográfiai mérések 18 ezer fontot vettek igénybe.

A mandátumbizottság tárgyalása

Genf, június 17. A Népszövetség állandó mandátumbizottsága keddi ülésén vette tárgyalás alá a palesztinai kormány 1938 évi jelentését. A kormány előadójaként S. Moody, a palesztinai kormány helyettes főtáskára vett részt az ülésen.

A mandátumbizottság tagjai érdeklődést tanúsítottak a palesztinai hatóságok az elmúlt évben foganatosított közbiztonsági intézkedéseiről és komoly aggodalmuknak adtak kifejezést a terror szüntelen fennállása miatt.

A bizottság tagjainak megjegyzéseire Moody, a kormány helyettes főtáskára és Kirgbride transzjordániai angol helytartó válaszolt. Moody kifejtette, hogy 1938 októberében oly komolylyá vált a helyzet, hogy a katonai hatóságok kellett, hogy átvegyék

Ne kérjen Fernet-t,

TT-BP

ket is... katonai mű... egyen meg... terror... Májusban új fontos tényező lépett fel: az illegális zsidó bevándorlás. Nyomban a Fehér Könyv megjelenése után megállapítást nyert, hogy a zsidók reakciója módfelel elutasító, sőt elengedhetetlen. Az arab magatartás definiálása még korai volna.

A zsidó építőmunka szerepe

A mandátumbizottság keddi délelőtti ülésén kizárólag a közbiztonság kérdésével foglalkozott, majd a délutáni ülésen került szóba a zsidó bevándorlás, a zsidó földvásárlás kérdése és az ország gazdasági problémái. A bizottság tagjai megkérdezték a kormány képviselőit, hogy milyen szerepet játszott a zsidó építőmunka az ország általános gazdasági fejlődésében. A zsidó belpolitikai differenciák iránt is élénk érdeklődést mutattak a bizottság tagjai.

Honnan származnak az arabok fegyverei

A továbbiak során a bizottság tagjai megkérdezték a kormány képviselőit, hogy milyen forrásból származnak a palesztinai terrorbandák fegyverei és municiói. A kormány nevében Moody, Kirgbride és Downie londoni gyarmatügyi főtisztviselők adták meg a kért felvilágosítást. Ráműtettek arra, hogy 1938-ban a zavargások igen sok gondot okoztak a palesztinai közigazgatásnak, Sulyosan befolyásolták az ország gazdasági és társadalmi életét és hátráltatták a kormányt abban, hogy folyó ügyeire kelendő gondot fordítson.

Szerdán folytatta a mandátumbizottság a palesztinai kormány jelentése fölötti vitát.

Malcolm Macdonald angol gyarmatügyi miniszter keddi délután érkezett meg repülőgépen Gemfibe, de sem kedden, sem szerdán nem vett részt a mandátumbizottság ülésén. Erre csak csütörtökön került sor.

Nyaraljon Carmen Silvan Vila Parcului-ban

Elsőrendű ellátás.

Június 10-től június 30-ig

Julius 1-től augusztus 30-ig

Szeptember 1-től szeptember 15-ig

Olcsó penzió árak.

Lei 200

Lei 280

Lei 180

A propagandaügyi minisztérium osztálya a newyorki világkiállítás román pavillonjában

A propagandaügyi minisztérium pompás formában vesz részt a newyorki világkiállításban, ahol kitűnően szervezett standot rendezett be, amelyen a látogatók publikum számára igen értékes látványokat mutat be Gusti professzor akciójának keretében közvetlen összeköttetésben a román pavillonnal.

A propagandaügyi minisztérium standja a newyorki világkiállításban a tengerészeti és szállítási pavillonban van, ahol az egész világ turisztikai szervezetei vesznek részt. A román kiállítási hely itt 240 négyzetméter területet foglal el és az amerikai lapok, valamint a látogató közönség szerint a legsikerültebbek közé tartozik.

A standot faragott masszív homlokzat ékesíti, mely 8 méter magas és 2.50 m. széles. Ezt az országban készítették román kapuk mintájára, mindkét oldalán az ország masszív kivitelű címerével.

A belső rész két nagy vitrinből áll, amiből az egyiket parasztszerveletek díszítik, a másikat pedig régi fa-ikonok és más egyházi öltönyök és kegyességek, amiket román mesterek készítettek.

A falfalon áll Románia térképe relifben, különböző keramikai figurákkal ékesen, amelyek az ország gazdaságát, a városokat és a turisztikai központokat mutatják be. A térképtől jobbra és balra diapozitívok vannak

az ország egyes látkepeivel, hátulról megvilágítva.

A három fal felső részét freskók díszítik és pedig:

A baloldali falon a közlekedési vonalak az Egyesült Államok és Európa között.

A középen három fő-freskó, amelyek hegyi vadászatot, különböző nemzeti viseleteket és egy daltai vadászatot ábrázolnak.

A jobb falon Európa országait országukkal összekötő közlekedési vonalak láthatók.

Mindegyik magyarzó feliratok.

A stand bejáratánál van az információiroda. Ghița asszony által készített hatalmas 40 négyzetméteres román szőnyeg fedt be a függönyt.

A propagandaminisztérium nagy szolgálattal tett a román ügynek ezzel a kiállítással.

Caransebes—Teius

Gyermeknyaraló

4-14 éves gyermekek részére. Információ: Drexler, Grossmann Margit TIMISOARA, I. Str. Gh. Lázár 5. I. 5.

Kis f

Tartottak a fixa

A bucaresti tözs forgalom bonyolított árfolyamokkal. A piacán a július 1. é esedékességűk ártó változatlan. A Stat terea 63.75-ös, a k es, az 1933. évi jár kötvény nagy címle tek 82-es, az adó 9%os Consolidarea mon zárt. A bank Banca Nationala re, a Credit Indust vult, a többi változ lej, a Comro 220 lej

A kikötő buzaárak

Ismét a ki

A Nemzetközi B kezletén elkészült buzakonferencia el és az exportegyezm ve. A tervezett m minden érdekelt bu nek hatása alatt a ken csökkent optin ényeket. A nyugá északamerikai term olyan hírek terjedt pok eszései miatt. Kanadában közepes hatásra alatt ugy a gateurpai gabonat gabonaárak.

A romániai gabo héten éreztette hatá um leszállítása és mutatkozott a buza bonabonaneműkben üzlet csendes. Az ol zatiánul nagy az é

A fontosabb rom hét végén a követke Bukarest: 79 kg- genenyaggal) 38.00 lej, napraforgómag e 74.000 lej. Brăila: 78 kgos b

A nyug dással kele

Londonban a dollár nyugateurópai áru sek Bankja igazga sa felett. A Suez

Zürich, június 17. szerződés megkötése mint a Danzig-kérdé lanyulás és tartózk eszes nyugateurópai szok követelési mla ménye az első napo a Danzig-kérdés kif Cityben is mind erő szerződés megkötése államok által kért ki bi lebonyolítását is hogy a lengyel köle ment és ez az indok via tíz millió fontos biztosítottak tekán ért az angol kormá ranciát, a tíz millió szláv kormány rész szejben készpénzben piacon egyébként hogy az USA-ban

KÖZGAZDASÁG

Kis forgalom mellett hullámzó a bucaresti tőzsde

Tartottak a fixkamatozású papírok és bankrészvények, lanyhák a petróleum- és ipari papírok

A bucaresti tőzsdén az elmúlt héten kis forgalom bonyolódott le, általában hullámzó árfolyamokkal. A fixkamatozású papírok piacán a július 1. és augusztus 1.-i szelvényesedékeségűek árfolyama szilárdult, a többi változatlan. A Stabilizarea 65-ös, a Desvoltarea 63.75-ös, a kiélejtési kötvény 60.50-es, az 1933. évi járadék 70-es, az Inzestrarea kötvény nagy címletei 86.25-ös, a kis címletek 82-es, az agóban 51-es, az 1935. évi 3 %os Consolidarea kötvény 44.12-es árfolyamon zárt. A bankrészvények tartottak. A Banca Naționala részvény 50 lejre 5625 lejre, a Credit Industrial 5 lejre 750 lejre javult, a többi változatlan, a Româneasca 580 lej, a Comro 220 lej, a Credit Român 385 lej.

A biztosítási részvények árfolyama nem változott, a Dacia-România 4075 lej, a Generala 1140 lej, az Agricola-Fonciera 330 lej, a Naționala 260 lej. A petróleumrészvények lanyhák. Az Astra-România 15 lejre 855 lejre, a Steaua-România 5 lejre 335 lejre, a Concordia 45 lejre 500 lejre, a Credit Minier 10 lejre 240 lejre lanyhult, a Redevanta változatlanul 170 lej. Az ipari részvények árfolyamalakulása nem egységes. A Resita 15 lejre 535 lejre, a Mica 10 lejre 1670 lejre, a Letea 10 lejre 1005 lejre, a Telefon részvény 15 lejre 1210 lejre lanyhult, a Titan-Nadrag-Calan változatlanul 1555 lej, a Tramway-Bucuresti 10 lejre 1125 lejre javult.

A kikötővárosok gabonatőzsdéin lanyhábbak a buzaárak az exportprémium leszállítása után

Ismét a kínálat dominál a nyugateurópai gabonatőzsdéken is

A Nemzetközi Buzakomité londoni értekezletén elkészült a tervezett nemzetközi buza-konferencia elé terjesztendő jelentésről és az exportegyezmény megalakítására nézve. A tervezettel még mindig nem ért egyet minden érdekelt buzaexportőr állam. Ennek hatása alatt a nyugati gabonatőzsdéken csökkent optimizmussal várják a fejleményeket. A nyugateurópai árutőzsdéken az északamerikai terméscéleléseket illetően olyan hírek terjedtek el, hogy az utóbbi napok eszései miatt úgy az USA-ban, mint Kanadában közepes termés várható, aminek hatása alatt úgy az amerikai, mint a nyugateurópai gabonatőzsdéken lanyhábbak a gabonaárak.

anyaggal) 41.250 lej, 71—72 kg-os rozs (3 plus 4 százalékkal) 28.000 lej, 59—60 kg-os árpa (6 százalékkal) 37.500 lej, szárított kukorica 41.000 lej, Victoria borsó 60 ezer lej, takarmányborsó 45 ezer lej, Dunavidéki bab 110.000 lej, Naveta repce 76.000 lej, napraforgómag 57.000 lej.

Galați: 77 kgos buza (3 százalékkal) 41 ezer lej, 59—60 kgos árpa (6 százalékkal) 36.400 lej, 42 kg-os zab 42.000 lej, kukorica 40.000 lej, I-a bab 110.000 lej, Naveta repce 74.000 lej, tökmag 85.000 lej, napraforgómag 54.000 lej, Victoria borsó 52.000 lej, kendermag 76.000 lej.

Constanța: 79 kgos buza (2 százalékkal) 43.000 lej, 76 kgos (3 százalékkal) 41.500 lej, 59—60 kgos árpa (4 plus 1 százalékkal) 37.750 lej, szárított kukorica 41.000 lej, Ialomita bab 102.000 lej, tökmag 90.000 lej, Naveta repce 76.000 lej.

Temesvár: A bányai gabonapiacokon a szezonserű csendesség uralkodik, sőt a kukoricában is lanyhult az üzlet. Árak: Temesi buza 37.500 lej, torontáli buza 38.500 lej, kukorica 40.500 lej, zab 46.500, korpá 35.000 lej, takarmányárpa 38.000 lej, tavaszi árpa 40.000 lej, napraforgómag 42.000 lej, muharmag 32.000 lej, tökmag 78.000 lej, repce 70.000 lej, vagononként.

A nyugateurópai tőzsdéken tartózkodással figyelik a danzigi és a távolkeleti események alakulását

Londonban a dollár további tíz százalékos leértékelésének tervéről terjedtek el hírek. A nyugateurópai árutőzsdéken fokozódott a kereslet a vasérc iránt. A Nemzetközi Fizetések Bankja igazgatósága nem döntött a cseh jegybank hat milliós fontos letétjének kiadására felett. A Suez Csatorna Társaság igazgatósága visszautasította az olasz kormány követeléseit

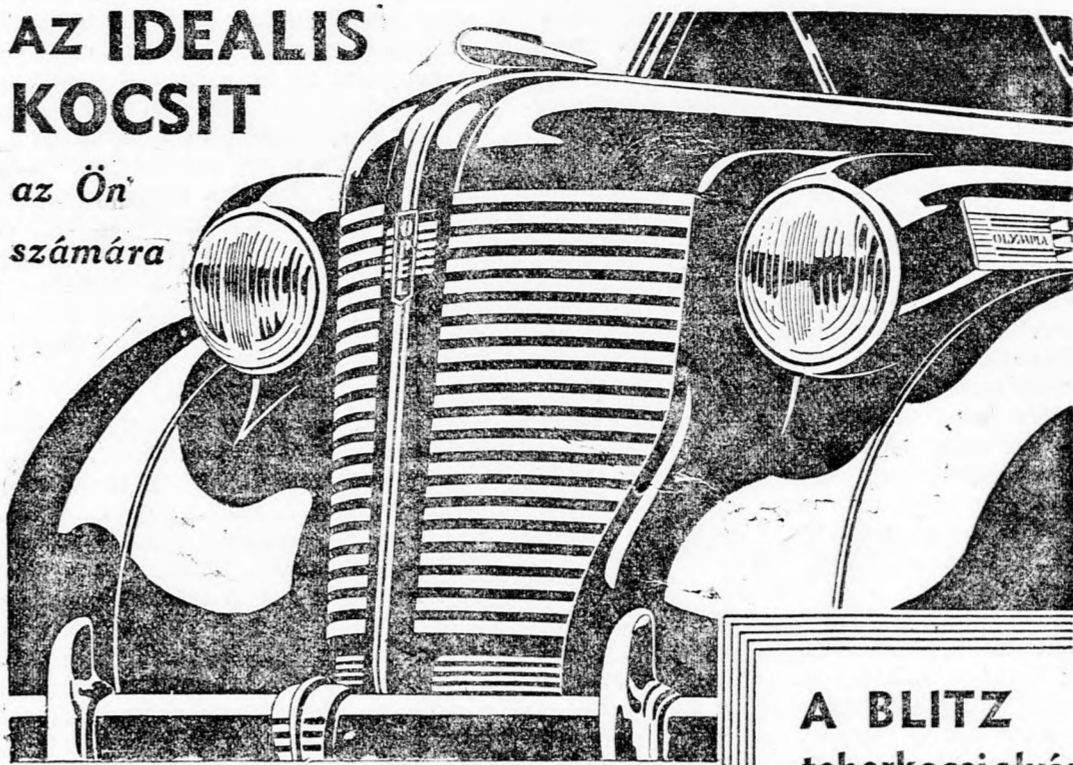
Zürich, június 17. Az angol-francia-orosz szerződés megkötése körüli akadályok, valamint a Danzig-kérdés kiéleződése miatt ismét lanyhulás és tartózkodás mutatkozik az összes nyugateurópai értéktőzsdéken. Az oroszok követelése miatt a City körének véleménye az első napokban megoszott, viszont a Danzig-kérdés kiéleződése miatt a londoni Cityben is mind erősebben követelik az orosz szerződés megkötését, ugyancsak az érdekelt államok által kért kölcsöntranzakciók mielőbbi lebonyolítását is. Ezzel magyarázható, hogy a lengyel kölcsön megkötése oly simán ment és ez az indoka annak, hogy Jugoszlávia tíz milliós fontos kölcsönének sikere is biztosítottnak tekinthető. Ez utóbbi kölcsönért az angol kormány szintén vállalja a garanciát, a tíz milliós fontos egyrészt a jugoszláv kormány részben áruhitel formájában, részben készpénzben kapja. A londoni pénzpiacra egyébként élénk kommentálják, hogy az USA-ban — különösen az exportör

körökben — állandósult az agitáció a dollár további tíz százalékos leértékelése érdekében, az export fellendítése céljából. Mivel Roosevelt elnök valutáris felhatalmazása ezt lehetővé teszi, a londoni Cityben nem tartják lehetetlennek, hogy a nyár folyamán a dollár tíz százalékos leértékelése bekövetkezik. Eppen ezért számítanak arra, hogy a leértékelés előtt az USA-ban levő külföldi tőkék nagy része ismét visszavándorol a kontinensre, főleg Londonba. Ezzel magyarázzák az USA-ba irányuló tőkeelvándorlás teljes megszűnését is. Párizsban a tőzsdé szintén a világpolitikai események alakulásának hatása alatt áll, a pénzpiaci helyzet viszont állandóan javul, a kamattételek megfelelő lanyhulásával. Svájcban ismét nagyarányú tökébőség van, a svájci jegybank jelentése ismét az aranyállomány nagyarányú gyarapodásáról számol be. Hollandiából viszont tovább tart az arany, illetve a külföldi tőkék elvándorlása.

A nyugateurópai árutőzsdéken az elmúlt

AZ IDEÁLIS KOCSIT

az Ön számára

megtalálja az OPEL sorozatban

Opel három típust ajánl: „Admiral”, „Kapitán” és „Olympia”. Mindehárom figyelemre méltó ügy szilárdsága, mint eleganciája miatt.

- Kis kocsit óhaját, amely ideális, hogy maga vezethesse, egy olyan kocsit, amely kifogástalan működés mellett keveset fogyaszt? „OLYMPIA” a legmegfelelőbb.
- „KAPITÁN” tágas kocsit, elegáns, 6 hengeres motorral, amely minden közmozdulatra azonnal reagál.
- Vételára és alacsony üzemi költsége kellemesen fogják meglepni.
- „ADMIRAL” luxus 6 hengeres kocsit, elegáns limuzin, amely az egész világon felkeltette az autósok figyelmét.

Opel eleganciát, de főleg GAZDASÁGOSSÁGOT jelent

GENERAL MOTORS GYÁRTMÁNY

Árusítja: LEONIDA & Co. BUCUREȘTI, B-D. TACHE IONESCU 30-32 valamint annak fiókjai és ügynökségei

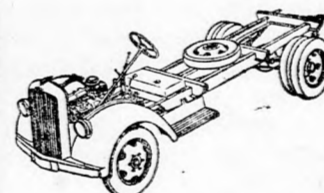
Brassó, Kolozsvár, Constanța, Craiova, Galați, Ploesti, Nagyszeben és autorizált eladók: Focsani, Marosvásárhely, Târgoviste, T-Severin, Câmpulung (Muscel), Buzău, R-Vâlcea.

A BLITZ

teherkocsi alváz

nagy tartósságot, erőteljes motort és gazdaságosságot jelent.

- A hidraulikus négykerék fék lehetővé teszi a motor sebességének a teljes kihasználását.
- Erőteljes és tartós alváz alkalmas egész sor karosszéria felvételére.
- Ha Blitz teherautó alvázat használ, olcsó szállítási szolgáltatást biztosít üzeme számára.

héten az árak alig változtak, a legfontosabb hadianyagok — különösen a fémek és a kauszok iránt — fokozódott a kereslet. A vas és vasérc iránti keresletre legjellemzőbb, hogy a svéd Grängesberg konzern május hónapban újabb rekordot ért el a vasércexportban, a főleg Angliába kivitt 1 millió 93.000 tonna vasércel, tekintve, hogy az előző hónapokban a vasércexport alig érte el a 900.000 tonnát.

A Nemzetközi Fizetések Bankja (B. I. Z.) igazgatósági ülése a múlt héten foglalkozott a cseh jegybank hat milliós letéte kiadásának kérdésével. A német kormány delegátusa változatlanul a Reichsbank részére történő azonnali kiadást követelte, amire az angol igazgatósági tagok csak bizonyos feltételekkel, a franciák pedig egyáltalában nem voltak hajlandók. Így a B. I. Z. igazgatósága a kérdésben nem döntött. A cseh jegybank letétének kérdése egyébként az elmúlt héten úgy a londoni, mint a párizsi parlamentben is szóba került.

A lengyel kormány megbízásából Koc ezredes Londonba utazott, ahol a kölcsön emisszióinak technikai kérdéseit intézte el. Innen Párizsba utazik, ahol a londonihoz hasonló összegű francia kölcsön felvételére kezd tárgyalásokat egy párizsi bankcsoporthal.

A tien-csini események miatt nagy az izgalom a nyugateurópai pénzpiacokon és kínai valuta árfolyama emiatt az elmúlt héten közel husz százalékkal esett. Ugyanakkor újabb árfolyamcsúszást szenvedett a Yen is, amit a távolkeleti helyzet súlyosbodásával magyaráznak.

A Suez Csatorna Társaság a múlt héten tartotta közgyűlését Párizsban, amelyen Vogüé márkj elnök részletes exozében ismertette az olasz kormány követeléseit a Suez Csatorna Társasággal szemben. Vogüé márkj szerint a Suez Csatorna Társaság igazgatósága teljes egészében elutasította az olasz kormány követeléseit, mivel a követelések túlnyomó része politikai vonatkozású, amiben a társaság igazgatósága dönteni nem tud. A csatornadíjak ötven százalékos leszállítására vonatkozó követelést is Vogüé márkj politikai természetűnek mondta, mivel az ötven százalékos leszállítás — az olasz kormány tudtával is — deficitet idézne elő. Vogüé márkj bejelentése nagy izgalmat idézett elő Rómában.

A nemzetközi devizapiacokon az elmúlt héten a nemesfémárak nem változtak. A svájci frank, font, dollár és francia frank egymás közötti árfolyama nem változott, a holland forint mindenütt lanyhult. A közepurópai valuták közül az elmúlt héten lanyhább volt a márkbankjegy, a pengőbankjegy és a zlotybankjegy, a többiek nem változtak. A zürichi magánforgalomban a márkbankjegyet 63—65-ös, a pengőbankjegyet 52—53.50-es, az olasz lírabankjegyet 15—15.20-as, a zlotybankjegyet 61-es, a dinárbankjegyet 6.40—6.60-as árfolyamon jegyzik, a lebelgyezett cseh-morva és szlovákiorona bankjegyekkel szemben tartózkodás mutatkozik és árfolyamuk névleges. A lejbankjegyek árfolyama nem változott a külföldi magánforgalomban, a zürichi magánforgalomban 1.45—1.55-ös, Budapesten változatlanul 2.60—3.45-ös árfolyamon jegyzik a lejbankjegyeket.

Palesztinai gazdasági hírek

Az új román-palesztinai külkereskedelmi és fizetési egyezmény megkötésére júniusban kezdődnek meg a tárgyalások Bucarestben.

A telaviv-jaffai román-palesztinai kereskedelmi kamarában szorgalmasan folynak az 1939/40 évi román-palesztinai kereskedelmi szerződés előkészítő munkálatai. A kamarában meghallgatták a faexportőrök képviselőit, a narancsláda gyárosok véleményét, a narancs-kiviteli szervek s a gyárosok egyesületét. A tárgyalásokba ismételtelen befolyt dr. J. Bercovici, a jeruzsálemi román főkonzulátus kereskedelmi attaséja. A palesztinai érdekeltség álláspontja már kialakult nagyjában-egészében. A delegáció tagjait, akik az illetékes román körökkel folytatandó tárgyalások céljából Bucarestbe utaznak június elején tünek hajóra. A delegációt a román-palesztinai kereskedelmi kamara elnöke, C. A. Slouz vezet. Tagjai: J. Rokach, a Pardes szindikátus igazgatója, S. Tolkovsky, a Mercház pri hadar vezérigazgatója, dr. Jakir Báhár, az ipari, Dimitri Kalaris, a kereskedelmi szervezet képviselője.

Gazdasági körökben nagy érdeklődéssel néznek az új román-palesztinai kereskedelmi szerződés elé. Ez az érdeklődés teljesen indokolt. Románia vezető szerepet tölt be Palesztina külkereskedelmében. A hivatalos statisztika szerint a 3. helyet foglalja el az importőr-országok között. Palesztina a múlt évben egy és egy negyed millió fontért vásárolt Romániától. A jisiv tehát pompás piacot biztosít Románia számára és több mint egy millió fontot juttat szabad devizában Románinak.

Ertesülésünk szerint az új szerződés tervezete nagyjában-egészében a korábbi szerződések vonalán mozog. A palesztinai érdekeltség mindenesetre bizonyos korrekciókat kíván a maga javára. Mindenekelőtt a tavalyi 300 ezer lárás Romániába irányuló narancs-exportot szeretné legalább is félmillióra emelni és pedig anélkül, hogy az addigigél nagyobb mennyiségű faáru átvételére köteleztesse. Másodszor azt óhajtja, hogy az addigi individuális rendszert szüntessék be az import-engedélyeknél és a két kamara bizassék meg a szétosztással. A zsidó hajózási vállalatok is nagyobb részt kérik a narancs-szállítástól. Eddig össze-vissza 18%-ot jutattak nekik. Most az egész mennyiséget maguknak követelik. A palesztinai ipar legalább is 100 ezer font értékű romániai behozatalra kér engedélyt. A palesztinai kereskedelem szintén kvótát kér. Mindezek a korrekciók azon igyekeznek, hogy Palesztinának Romániába irányuló kivitelét felfokozzák. Eddig Románia exportjának alig tíz százaléka erejéig vett át árukat, termékeket Palesztinától. Most Palesztina ezt az arányt 30%-ra szeretné felemelni.

A jövő fogja megmutatni, hogy ezek a tervezetek milyen eredménnyel fognak járni.

A takarékosági tőke fejlődése Palesztinában. Palesztinában 1938-ban 69 pénzintézet működött. Ezek a pénzintézetek összesen 17.580.000 fontot kezeltek betétként ez év márciusában. Tavaly márciusban ez az összeg 13.736.000 font volt. A betét-állományok és a jelentős emelkedése részben biztató jel: a közönség rendületlenül bizalmáról tanuskodik a jisiv pénzintézeteivel szemben, részben azonban annak jele, hogy a befektetések csökkentek, a tőkés nem vállalkoznak, hanem bankba hordják a pénzüket. Erre vall az a körülmény is, hogy a kötött betétek állományában jelentéktelen az emelkedés tavaly márciussal egybevetve (3450.000 font tavaly, 4067.000 font az idén). A látra szóló betéteknél mutatkozó eltérések teszik ki voltaképpen az egész differenciát.

A kihatározásoknál nem igen mutatkozik eltérés. A palesztinai bankok 1938 márciusában 10.069.000 font kintlévőséggel dolgoztak. Ez év márciusában ez a tétel 10.994.000 fontot tett ki. A hitel-állomány a prosperity idejével összevetve 2000 fonttal magasabb. A pénzintézetek tehát rendületlenül dolgoznak a jogos hitel-igények kielégítésén.

Husz százalékkal emelkedett ezévből a villanyfogyasztás Erec Jiszraelben. A villanyfogyasztás emelkedett az országban. Februárban 4225 ezer kilovatt volt Palesztinában a villany-konsum a tavalyi 3561 ezer kv-tal szemben. Áprilisban 5434 ezer kv. a tavalyi 5148 ezer kv-tal szemben. Biztató, hogy az emelkedés az ipari és a mezőgazdasági termelés céljaira igénybe vett áramnál mutatkozik. A magánvillany-áramfogyasztás csökkenett.

A tejtermelés alakulása a múlt évben. A Tenuva központja külön könyvecskében ismerteti tejtermelése és eladás adatait. Ezeknek az adatoknak döntő szerepük van az ország tejtermelésének megítélésében, tekintve, hogy 1938-ban 850 ezer font volt a tejkereskedelem összforgalma és ebből 550 ezer font a Tenuvára esik. A zsidó tejtermelés nagy emelkedést mutatott az utóbbi

években. 1933-ban 6 és fél millió liter termelt, 1937-ben 18 és fél milliót. A tavaly egy millió literrel csökkent a zsidó tejtermelés és ezzel egyidőben jelentősen estek a tejárak is. A csökkenés városokint különböző. A legnagyobb Tel-Avivban, ahol majdnem 7 millit tesz ki literenkint. A Tenuva forgalmáról a következő kimutatás ad tájékoztatást:

1935-ben 12 millió liter tejet adott el, illetve dolgozott fel ez a hatalmas méretű értékesítő szövetkezet. 1938-ban 17,5 millió liter. A tejeladás maga majdnem konstans maradt. 1935-ben 33, a tavaly 34%-át tette ki az összforgalomnak. Nagy az eltolódás a tejtermékekben, 1935-ben a leben (aludtej-féle, speciális palesztinai készítmény), a kefir, a kakao és a tejföl-eladás 34, a tavaly már csak 21%-át tette ki az összforgalomnak. Viszont emelkedett a turó és a vajfogyasztás: 32%-ról 44%-ra ugrott fel.

A Keren Kajemeth földbirtokainak értéke meghaladja a hat millió fontot. Palesztina legnagyobb földbirtokosa, a KKL közzétette 1938-as mérlegét. 450 ezer dunám földje van. A mérleg főösszege 4,1 millió fontról 4,6 millióra emelkedett. 1935-ben csak 3,3 millió volt. Ingatlanait 4,15 millió értékben szerepelteti a KKL. (A tavalyi mérlegben e címen 3,71 millió szerepelt). A tényleges érték jelentősen nagyobb. A hozzáértők hat millióra becsülik. Adakozásokból 403 ezer fontot vett be a tavaly a KKL, összbevétele 418.042 font. Adminisztrációs és propagandisztikus kiad.

Ipari és kereskedelmi vállalati hírek

Az Ausnit knszern központi vállalata, az *Uzinele Metalurgice Titan, Nadrag, Calan S. A. R.* 1938. évi mérlegében 500 millió lej részvénytőke és 285 millió lej különböző tartalékalapok mellett 115.379.943 lej tiszta nyereséget mutat ki. A mérlegben az összeszvesztési érték 773,5 millió lej, amelyből 469,5 millió lej már amortizáltak. A mérleg főösszege 1 milliárd 663.641.817 lej, a bruttó árnyereség 510.724.441 lej. A közgyűlést június 30-án tartják meg.

A „*Steaua Română*” petróleumtársaság 1938. évi mérlegében 1 milliárd lej részvénytőke és 1 milliárd 308.943.163 lej különböző tartalékok mellett 83.889.418 lej veszteséget mutat ki és így osztalékot nem fizet. A mérleg főösszege 2 milliárd 698.789.555 lej. A közgyűlést június 26-án tartják meg.

A román állami érdekeltségű légitársaság, a „*Lares*” S. A. jun. 27. rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a 270 millió lejes részvénytőkét 337 millió lejre emelik fel. Az 1939 március 31-én lezárt 1938-39. évi mérlegben 270 millió lej részvénytőke mellett 143.446 lej nyereséget mutat ki. A mérlegben az összeszvesztési érték 248 millió 270.645 lej értékben szerepelnek. A mérleg főösszege 367.119.882 lej.

Az *Uzinele Metalurgice din Copsa Mica si Cugir* hadfelszerelési vállalat 1938. évi mérlegében 860 millió lej részvénytőke mellett nyereséget nem mutat ki. A mérlegben változatlan összegben szerepel az 1928-1935. évekről áthozott 426.663.810 lejes veszteséggel. A mérleg főösszege 2 milliárd 55.288.716.

A brassói *Wilhelm Scherg et Cie, Fabrica de Postav si Tesaturi de Modă din Brasov S. A.* 1939 március 31-én lezárt 1938-39. évi mérlegében 240 millió lej részvénytőke és 69.267.043 lej tartalékalap mellett 46.358.005 lej tisztanyereséget mutat ki. A mérleg főösszege 450.597.105 lej.

A *Zernesti Cellulozgyár Rt.* június 29-én közgyűlést tart, amelyen ratifikálják a részvénytőkének 30 millióról 75 millióra történő felemelését. Ugyanezkor különböző ingatlantranzakciók felett is határoznak. Az 1938. évi mérlegben 75 millió lej részvénytőke és 7.500.000 lej rendes tartalékalap mellett 11.380.408 lej tisztanyereséget mutat ki. A mérleg főösszege 588.269.402 lej.

A nadrági *Forestiera din Nadrag S. A.*, amely az Ausnit knszern érdekeltsége, 1938. évi mérlegében 32.500.000 lej rész-

Fejfájás, migrén, hűlés - eseteiben

ANTINEURALGIC

JAWOL

3 tablettát tartalmazó doboz - Lej 9

KAPHATÓ: GYÓGYSZERTÁRAKBAN ÉS DRÓGÉRIÁKBAN

sai, beleértve a cionista szervezetnek nyújtott 6 ezer fontos szubvencióit, 56.647 fontot tettek ki.

Tőkét emelnek a zsidó hajózási társaságok. A „*Har Cion*” és a „*Mirjam*” tulajdonosa, a Palesztina Maritime Lloyd nagyobb részvény pakettet szándékszik elhelyezni a palesztinai zsidóság körében. A részvényeladási akciót a jisiv prominensei indították be. Auster és Rokach polgármesterek, a Szochnut és a Vád háleumi, továbbá a haifai kehilla képviselői, akik valamennyien a zsidó hajózási fontosságát hangsúlyozzák. A jisiv és a tenger örk nászának jeléül Rokach polgármester a Kófer Hajisuv ezüstgyűrűjét dobta a tenger hullámai közé. A velencei dozsok gesztusára emlékeztető szimbolikus eljegyzés erős visszhangot váltott ki a zsidóság körében. A részvényelhelyezési akció nagy lendülettel indult meg és biztatóan folyik.

Iparpártolási kedvezmények

A temesvári *Industrie de Aparate Termotechnice „Golf”* cég tulajdonosa, Guszmann Maxim mérnök megkapta a kormánytól az iparpártolási törvény kedvezményeit.

A dicsőszentmártoni *Soc. Industria Ceramică si Chimică S. A.* a minisztertanácstól megkapta az iparpártolási kedvezményeket, a vállalat által gyártott cikkekre.

Energia engedélyek

A nemzetgazdasági miniszter engedélyt adott a nagybányai „*Phonia*” Rt.-nak egy 350 lóerős Diesel motor és egy Ganz generator beállítására saját energia-szükséglete ellátására. Az engedély 20 évre szól.

A nemzetgazdasági miniszter engedélyt adott *Bucur Lazăr Gligorești* (Tordamegye) közszéneli maomtulajdonosnak egy 35 lóerős gázmotor beállítására. Az engedély 15 évre szól.

Cégbejegyzések

A tordai *Uzinele Electrica Turda S. A.* közgyűlésen az igazgatóságba választottak: Ing. Eugen Munteanu, H. Sarolea, E. Boulvin, Gh. Mária és A. Gabor, akiket a törvényszék bejegyzett.

A sepsiszentgyörgyi *S. A. pt. Comertul Spiritalui* legutóbbi közgyűlésen elhatározták, hogy Kovászna és Kézdivásárhely községekben fiókot állítanak fel. A kovásznai fiók vezetésével Kónya Miklóst, a kézdívásárhelyi fiók vezetésével Csavár Istvánt bízták meg, akiket a törvényszék bejegyzett.

Az abrudbányai „*Comercia*” S. A. *Comercia* legutóbbi közgyűlésen a vállalat felszámolását határozták el. Felszámoló: Eugen Radu és Gh. Mladin.

Az aradi *Consum Rt.*-nél Székely Mihály és Iványi Menyhért igazgatósági tagsága megszűnt, amit a törvényszék bejegyzett.

A temesvári *Eugen Frank Import de Piele S. A.* felszámolás alatt álló vállalat felszámolói a cég törlesztését kérték a törvényszéktől, amit a törvényszék bejegyzett.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.45—143.52
font	662.40—672.75
palesztinai font	663.09—673.44
holland forint	75.14—76.31
svájci frank	31.38—32.36
francia frank	3.78—3.85
márka	40.50—41.50
pengő	25—27
ceszkorona (Prága hivatalos)	4.68—4.77
szlovákcorona (Pozsony hiv.)	4.68—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba hozható devizakvóták árfolyamai tartottak. Bucarestben tegnap délig a következő árfolyamok alakultak ki:

angol font, 30%-os szabadkvóta	1550—1560
angol font, 20%-os kvóta	1423—1430
angol font, 40%-os kvóta	975—980
holland forint, 30%-os sz.-kvóta	171
dollár, 30%-os szabadkvóta	305
svájci frank, 30%-os kvóta	75—78
francia frank, 30%-os sz.-kvóta	8.96
francia frank, 20%-os sz.-kvóta	9—9.10
belgas, 30%-os	57.50
zloty, 30%-os kvóta	67.50
svédkorona, 30%-os kvóta	87.50

Bank- és biztosítói hírek

A nagyváradi *Egyesült Bank Rt.* Salamon Miklós főtisztviselőt cégvezetővé nevezte ki.

Az aradi „*Agronomul*” S. A. biztosító intézet 1938. évi mérlegében 12 millió lej részvénytőke mellett 405.376 lej tisztanyereséget mutat ki. A mérlegben a matematikai tartalékok összege meghaladja a 63 millió lejt. A mérleg főösszege 101.055.460 lej. A közgyűlést június 30-án tartják meg.

a C

A cionista világ készülés lázas na egész világon. A meggyőző és fletét érezni az f. Megszokott je koltabb, hiszen a ban Genfben ös zsidó népnek, ig ncskozni és dön moruságon kívül munkát, amely h len reménysugar getik. A cionista megmutassa a zs vezető utat és m lemhez segítő esz várja az aggódó tó szót és a férfi zás diktálta terd dó nehéz küzdele. Hogy ez a tör üllő kongresszus igazi képviselote érezhesse a szék hogy határozatá je legyen, mind kell kötelességet nizmuz hallhatat demokratikus fő parancsa, hogy választások sorá nyilatkoztassa a kongresszusra, s ki.

A kongresszus vétel nemcsak j den cionista pol msta kötelesség bika., a cionista megnyilatkozásá kell értenie, hog nem válhat a m zatok valóságá. A Báál Melá mely most első kongresszusi v erőpróbat jelen. A mozgalom kon az a tény sági, társadalmi sunknak meghe lágzóvetséghes mus e tekintély zatában láttuk dolgozó kisemb hivatott.

A Klálcionis a Báál Melá az a felsőbb munk együtt zsidó nép nem gében hisznek leküzdéséért és gáért és boldo. Természetes a klálcionista kongresszusi t igyekezetünk erősítse és g nista szervez kötelességünk jei is ezen a l.

Különösen e an tagjaink sz tásokkal kap cións tervünk hely, ahol el f a kezdeménye ciónk erejétől lista fórumok határozatot a ben. Ehhez sz nagy és komo kongresszuson

A ZSIDÓ IPAROS

SZERKESZTI: A ZS. N. SZ. BAAL-MELACHA IPAROS CSOPORTJA

A Báál Meláchá a cionista kongresszusi választásokon

Mozgalmunk minden tagjának feladata, hogy öntudatosan és fegyelmetlenül jelenjen meg a szavazó urnák előtt és igyekezzék, hogy a hasonló gondolkodású ismerőseiket is meggyőzzék a mi listánk mellett való szavazás jelentőségéről.

A Báál Meláchá akarata, hogy választási harca tiszta és minden kétértelműségtől mentes legyen. Becsületes eszmei harcot akarunk. Senkit nem akarunk megfélemlíteni. Szeretnők, ha senkit nem hagynánk kétségben igazi célkitűzéseink felől és csak olyanok szavazatát kérjük, akik hittel és meggyőződéssel valják magukénak az általunk szolgált pozitív zsidó programot.

Melyik az a program, amelynek nevében a Báál Meláchá a kongresszusi választási küzdelembe indul? Csak néhány pontot ragadjunk ki:

1. A Báál Meláchá a cionizmusban a zsidókérdés megoldásának kulcsát látja és ezért minden konstruktív népi energiának Palesztina-centrikus beállítással harcol. Mozgalmunk nemcsak azt kívánja, hogy a zsidó élet összes megnyilvánulásait az országépítő munka szolgálatába helyezze, de maga is jó példával szolgál, amikor tagjait a cionizmus uttoró-chaluci szellemében neveli és harcol minden zsidó ember Palesztinához való jogáért, tekintet nélkül annak korára, vagy családi helyzetére. Hirdeti, hogy minden dolgozó kisembernek, aki átment a cionista lelki felkészítés munkáját, olymértékű joga van Erc-Jiszraélhoz, amilyen mértékben teljesítette vele szembeni kötelességét a galutában.

2. A Báál Meláchá meggyőződése szerint a zsidó nép egyetemes egységének megőrzése, az éles párt és osztályharc kiküszöbölése az óra legfőbb parancsa. A féltő gond a Cionista Világszervezet egységéért és tekintélyéért, amelyet a pártszéthúzóak aláástak és meggyöngyítettek és amely számmunkra ebben a nehéz órában a nemzet legfőbb javát alkotja, vezették a Báál Meláchát a klálcionizmushoz!

3. Hisszük, hogy a palesztinai építőmunkában egyetlen utunk sem lehet kizárólagos, hanem a különböző utakon bár, de minden rétegnek megvan a maga felelősségteljes és nélkülözhetetlen hivatása. A munka megbecsülését és honorálását akarjuk de ennek nem szabad a tőke elriasztásával történnie. A nemzeti tőke mellett a magántőke is igen nagy szerepet hivatott betölteni az építőmunkában, de alá kell vetnie magát a magasabb nemzeti fegyelem és ellenőrzés parancsának.

4. Kulturális téren a nemzeti nevelés egységéért harcolunk és ellene vagyunk az osztálynevelés gyűlölködő szellemének. Nem akarjuk, hogy már csecsemőkorukban gyermekeinkbe oltás a nemzetet megosztó osztálykülönbségek szellemét! A cionista mű folytatása népi szolidaritást követel.

5. Szélsőségek helyét konstruktív közepes utat akarunk. Elvetjük a jobboldali nacionalizmus agresszív és káros jelszavait, amelyek anyai szenvedést okoznak népünknek az egész világon és amelyek távolállnak a zsidó szellemtől, épügy, mintahogy elvetjük a baloldali szélsőségek katasztrófa-politikáját.

6. Harcolunk a zsidó ember munkához való jogáért az ósházában és tiltakozunk az ellen, hogy az uralkodó, vagy bármilyen más párt kisajátítsa ezt a jogot és megpróbálja általa a dolgozó ember függetlenségét, lelkiismeretét és vélemény szabadságát. Minden zsidónak joga van a munkához, párt vagy osztályra való különbség nélkül.

7. Eppen ezért életheletőséget, támogatást követelünk nemcsak a dolgozó kisiparos, de az önálló mezőgazda és középsztrálya polgár számára is, mert ezek a réte-

gek nélkülözhetetlen fontosságu építőkövei a zsidó országnak.

A Báál Meláchá a békét és megértést hirdeti a cionista mozgalom minden konstruktív építője felé és ennek jegyében indítja be választási harcát. Kívánságunk, hogy minden személyi vagy csoport érdektől mentesült harc legyen ez. Pártküzdelmeinket fel kell, hogy emeljük az eszmék magasságába, mert csak ez vihet előre és

szolgálhatja a közösség érdekét. Fialat mozgalmunk ezen a téren is hűséges akar maradni a cionista mozgalom multjának nemese hagyományaihoz.

Ezt a loyaltást, ezt a nagy zsidó és cionista szolidaritást hirdetjük és hisszük, hogy az erdélyi cionizmus többi irányzatainak választási küzdelme is meg fog tudni maradni azon a tiszta eszmei és szenvedélymentes vonalon, amelyen mi járn szándékszunk.

Még egy utolsó szót végül mozgalmunk tagjaihoz: ezzel az egészséges, becsületes, józan és világos programmal kell megnyernünk minden értelmes és gondolkodó sélkelfizetőt a mi listánk, a klálcionista lista számára! (x)

A zsidó Jeanne d'Arc

TEL-AVIV, június 10.

A világháboru alatt jól kiépített zsidó kém-szervezet dolgozott Palesztinában. Az angolok javára dolgozott. A Romániából a nyolcvanas évek elején Zichron Jákob-ba került Ahronsohn család állott ennek a szervezetnek a központjában. Ahronsohnék közül viszont Ahron Ahronsohn, a világhíres agronomus és botanikus, a buza őstípusának felfedezője — tizenhat variációt adott rá a Hermonon, továbbá Észak-Palesztinában, nevezetesen Ros-Pina közelében és Transjordániában; felfedezésével megálapította a buza, s vele az emberi kultúra ósházáját és temérdek, az eddiginél gazdaságosabb keresztezést tett lehetővé — és hoga, a már Palesztinában született, az új zsidó nótípust megtestesítő Szárát, voltak a kémszervezetnek fő-főmozgatói.

A két Ahronsohnban elhatározott erejű élmények dolgoztak, amikor kémkedésre adták fejüket.

Ahron gazdasági főiskolás korában átélte a Dreyfus pert Párisban és egyre foglalkoztatta a probléma, szabad-e zsidónak egyáltalán kémkednie? Akadhat-e kádencia aria, hogy zsidó erre az alapjában vére erkölcselen munkára fanyalodjék? Amikor végső végig botanizálta Palesztinát, amikor expedíciókkal járta az arab országokat, felépítette amerikai zsidó emberbarátok segítségével Atlitban a Jewish Agricultural Experiment Stationt és tudományos kísérleteivel kibélelődt, agyának egyik zugában egyre ott kavargott ez a kérdés.

Egyébként sem volt szobatudós: Az élet problémái, mindenekelőtt perze a palesztinai életé, szüntelenül foglalkoztatták. A Rothschild-elemek vezetőségével például a cionizmus kérdései miatt zördült össze. A cionista baloldal sincsen kedvére. A baloldal Sómér szervezetével szemben megalapítja a magy erősen jobboldali Gideonim szervezetét. A zsidó hadsereg magva kellett volna legyen az Ahron Ahronsohn elképzelése szerint. Rávall életközelségére, hogy mikor Dzsémál pasa, Palesztina kormányzója, 1915-ben tehatalommal és tizezer katonát a keze alá, megbizta az országra szakadt sáskaveszedelem leküzdésével, a Negevet járva, stratégiai problémákkal is foglalkozik. Tanulmányozza a török hadsereg erejét, viszonyait és az utat, amelyen haladva az angol hadsereg a legkönnyebben eljuthatna Palesztinába. Később kémkedéseinek itt szedegett, keresgélte össze az alapköveit.

Dzsémálnak, egyáltalában az ifjutörököknek türelmetlen és rosszakaratu kényuraságában végveszedelmet lát a jisuva nézve, amelyet lelke egész hevével szeret. Egyénileg semmi baja Palesztina új uraival. Ellenkezőleg, Dzsémál körébe vonja és egyre kikéri tanácsait gazdasági kérdésekben. Nem is magát, hanem a zsidó összeséget félti tőle, az örmények hóhértól. Tépeldésének az a vég-ső konkluziója, hogy a zsidóknak akciába kell fogniok a törökökkel szemben az angolok javára. Hadseregük nincsen, fegyveres segítségük sem lehet tehát döntő szerepű. De igenis döntő szerepű lehet a kémkedésük. Az, hogy pontos adatokkal látják el a török hadseregről, a törökök és a velük szövetkezett németek-osztrákok haditerveiről az angolokat. Igaz, a kémkedés nem tartozik a

legtiszteletreméltóbb mesterségek közé. De megtisztul, ideális magasságba emelkedik rögtön, ha a kém a nemzete javáért dolgozik, ha nemzetét menti vele. A palesztinai zsidó kémszervezetnek nem szabad tehát az angoloktól anyagi ellenszolgáltatást elfogadnia. Egyesegyedül nemzeti célokért kell vásárra vinni a bört. A zsidó önállóság biztosítását kell követelnie, a zsidó államfelfátmasztását. És azt, hogy ne hagyja örménysorsra jutni a zsidókat. Az angol hajóhad kötelezze magát az elszállításukra, ha Dzsémál itt is tömeggyilkosságra vetemedik.

Mire Ahron Ahronsohn eljutott tételodésében idáig, rögtön levonta a gyakorlati következtetéseket. A Gideonim, a Sómér és a Nótér néhány tagjainak bevonásával megalapítja a Nilit, amelyről annyi legenda jár szájról-szájra manapság a jisuuban. Nili, a szervezet neve, akrostichon. Sámuel könyve 15. fejezetbeli 29. verse négy szakaszának kezdőbetűjéből van összeróva: Neach Jiszrael Lo Jesáker. Ahronson ezt a négy szót a maga sajátos módján így értelmezte: Izrael örök-kévalósága tagadhatatlan. A Nili tehát az örök Izraelért vegye fel a harcot.

A szervezet megalapítása után munkába kezd a fantaszta Ahron Ahronsohn másik fele: az egzak tudós. Mindenekelőtt szakit a nyitl lázadás tervével, amely egyik ifju munkástársának, a romantikus Avsalom Feinbergnek agyában született meg. Feinberg lázadást, nyitl szembezállást akart. Végezni a Caesareában állomásozó kised török helyőrséggel és felvenni Bar-Kochba zászlaját ott, ahol a rómaiak tulereje hajdanában föld-retiporta. Ahron Ahronsohn megérteti ifju és vérmes barátival, hogy a jisu csekély erőiből nem futja lábadásra, fegyveres mérközés-re. Az oroszlan módszerei helyett a kigyó módszerét kell alkalmaznia. Titkos mörgegel, a kémkedés erejével kell ellenfelével végeznie.

Kiosztja a szerepeket az ifjak között és mert jómagának külföldre kell utaznia, hogy megteremtse a kapcsolatot az angolokkal, hazarendeli Konstantinápolyból hugát, a szerencsétlen házasság beklyójában vergődő Szárát. Korábban tudományos kutatásaiban volt segitőtársa. Most kémszervezete vezetését kell elvállalja. Szárát Szirán jön haza és szemtanuja lesz az örmények lemészárlásának. Ez a borzasztó látvány az ó döntő erejű élménye. Ennek az élménynek hatása alatt válik belőle mindenre kész, halálfélelmet nem ismerő kém. Az örmény tragédiának közvetlen szemlélése nélkül talán nem hajlott volna Ahron bátyjának szavára, hogy kémkedjék, vagy ha hajlott volna, nem lesz az az engesztelhetetlen ellensége a töröknek, az a semmitől vissza nem retendő, minden készségét, női voltát is, latba vető kém, aki volt.

Izrael Cevi Kanner, aki könyvbegyűjtötte a szétszórt adatokat róla és kiegészítette a szájhagyományban élő részletekkel, a zsidó Jeanne d'Arc-nak nevezi. (Sok helyen kétértelműen, egészen a korlátoltságig primitív könyvének Sarah Ahronsohn, cine jüdsche Heldin a címe.) Nincsen igaza. Jeanne d'Arc hadvezér, vagy legalább is katona volt és nem kém. Hasonlóság csak abban mutatkozik köztük, hogy mind a ketten odaadóan szerették népüket, minden áldczatra készek voltak érte és mártírjaivá váltak.

Szárára sokréti munka nehezedett, amikor vállalta bátyja megbízatását. Figyelemmel

1939. JUNIUS 18.

eteiben
ALGIC

z - Lej 9
GÉRIÁKBAN

edvezmények

de Aparate Termo-
lajdonosa, Guszmann
pta a kormánytól az
kedvezményeit.

i Soc. Industria Co.
A. a minisztertanács-
artolási kedvezmé-
ly gyártott cikkekre.

ngedélyek

miniszter engedélyt
Phönix Rt.-nak egy
motor és egy
ására saját energia-
Az engedély 20 év-

miniszter engedélyt
Prestoi (Tordamegye)
dionosnak egy 35 ló-
ására. Az engedély 15

gyezések

lectrica Turda S. A.
társaságra választat-
teanu, H. Sarolea, E.
s A. Gabor, akiket a

S. A. pt. Comerțul
gyűlésén elhatároz-
Kézdivásárhely köz-
nak fel. A kovászmai
Miklóst, a kézdívá-
vel Csavar Istvánt biz-
vényessék bejegyzett.

comercia S. A. Co-
gyűlésén a vállalat
ták el. Felszámolók:
Madin.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Frank Import de P-
alatt álló vállalat fel-
kérték a törvény-
szék bejegyzett.

Kellett kísérnie az angol hadihajók jeladásait, ki kellett olvasnia belőlük, hogy mi érdeklő pillanatnyilag a legerősebben az angol hadvezetőséget és módot kellett találnia arra, hogy a beszerzett adatokat továbbítsa. Lámpajelek, majd ide-oda aggatott és különböző színű fémhártyák segítségével közölte a mondanivalóját. Néha küldőcsoportot tett partra a hadihajó és ezek vitték magukkal a Szára hírvagyát. Megesett azonban, hogy sem a chiffrék, sem a postagalambok, sőt a terjedelmesebb levelek sem voltak elegendők a közlések számára. Az éj leple alatt kiuszott tehát Szára a tengerre, vagy csónakon loptózott az angol hajóhoz és először, részesebb magyarázatok segítségével és térkép-halmazzal értette meg, hogy milyen a helyzet, mi a teendő. Szüksége adódott azonban hébe-hóba annak is, hogy közvetlenül az angol vezérkarral tárgyaljon. Ilyenkor egyiptomi kirándulások veszedelme szakadt a nyakába. Kanner szerint itt ismerkedett meg Lawrence ezredessel és a legendás angol kém gyengéd érzelmeket táplált a zsidó kémszervezet vezetőjé iránt.

Még súlyosabb munka volt az adatok szerzése. Szára egész kis kórt avatott csak a munkájába, néhány ifju idealistát mindössze, akikben feltétlenül megbízhatott. A hírszerzés országrészt maga végezte. Elt asszonyiságának varázsával és eljárt mindenhol, ahol a török, a német és az osztrák tiszték megfordultak. Táncban, mulatózó hevében, pénzzel, szerelemmel szedegette ki belőlük, amire szüksége volt. Megesett, hogy apólonéknak, mások cselédeknek, takarítóasszonyoknak állott be, ha a hírszerző szolgálat érdeke így kívánta.

Kanner úgy tudja, hogy az Intelligence Service a palesztinai fronton nem vált be. A törökök meglepetésszerűen egészen Kantarágig tudtak előretörni és már-már a szuezi csatornát fenyegették. Ez a veszedelem nem kisértett többé, amióta Ahronsohn kémszervezete tartotta szemmel a török hadsereg minden mozgását.

A Nili munkája tette lehetővé Kanner szerint El Arish elfoglalását is. Az ifju gideonisták pontosan kijelölték a frontnak azt a részét, amely védtelen, vagy legalább is a legkevésbé védett, ahol tehát az angolok keresztülröhettek.

A vereség gyanút kelt a török hadvezetőségben. Kémkedést szimatol mögötte. A véletlen kedvez a kémülözésnek. Előb egy postagalamb kerül az ellenkémkedés kezébe. Aztán egy Nili-legény a horgukra: a risonlecioni Námán Belkind, aki a maga szakállára vágott neki a pusztának. Maga eljussan az angol hadsereghez. Egy jegyzőkönyvecskét találtak nála és néhány adatot a fémhártyájába írva. Ezek a nyomok apránként Szarához vezettek.

Török lovasság veszi körül Zichron Jakobot, a Rotschild báró apjáról elnevezett zsidó földműves telepet és a haifai kajnakám személyes vezetése mellett megkezdődik Szára kivallatása. Mose Smlanszki, aki emlékezésében mécses gyújtott Szarának, részletesen leírja ezt a valótást. Három napon át tartott. Guzzbakötés, megvesszőzés, forró téglalapok, hüvelykzszorító egyképpen szerepeltek benne. Szára nem vallott. Nyugodtan, fölényesen, gunyolódva válaszolgotott kintóinak. Nem használt az sem, hogy öreg édesapját is munkába vették a janicsár tradíciók letéteményesei. Sőt ő volt az, aki a zsidó hősiesség múltbeli teljesítményeire emlékeztette az öreget. De a harmadik napon akkorák voltak már a fájdalmai, hogy nem tudta többé a sírást visszafogani. Sikoltásai messzire elhallatszottak, a telep valamennyi házába. Az emberek — 1917 szukkot ünnepe történt mindez — bezárták lakásuk ajtaját, vattával tömték be a fülüket, hogy ne hallják Szára halálordításait. A végén egy őrizetlen pillanatban öngyilkosságba menekült a szerencsétlen asszony. Pisztolyával szájbalölte magát. Huszonhét éves volt, amikor meghalt.

A kémszervezet többi tagjának is nyomába szegődött a nemezis. Feinberg, az első nillisták egyike, beduin árulók golyójától szenvedett ki. Belkindet és egy másik vezetőszereplő ifjút, Josef Lisinszkit, Damaszkuszban aoták hóhér kéze a törökök. Ruben Schwartzot a nazareti börtönben korbácsolták halálra. Szára testvére, Cevi Ahronsohn epileptikus lett a sok veréstől és néhány év múlva elpusztult. A többiek szana-zét futottak és csak az angolok bevonulása után merészkedtek elő rejtekeikből. Maga Ahron Ahronsohn repülőszerelesség áldozata lett, amikor Londonból a párizsi békekonferenciára igyekezett. A legenda azt tartja, hogy merényletet követtek ellene. Tulókat tudott meg a katonai titkokból, ezért végeztek volna vele.

A palesztinai közvélemény bizonyos tartózkodással irt, beszélt a Nili-ről eddig. Szmlanszki például csak ott talál melegebb szót, amikor a Szára kivallatásáról és rendíthetetlen hallgatásáról ír. Amikor azonban a Nili viselt dolgait ismerteti, mintha a meg-

vetés melléközöngéje csendülne ki szavaiból. Kém minden körülmény között kém marad. — látszik mondani.

Viszont néhány hónap óta, amióta a jisiv megint a harc és a katonai heroizmus korszakába zökönt, valahogyan felvirradt a Nili legendáknak. Bizonyosság Kanner gyengécske könyve és egy többkötetes tervezett munka. (Nili a címe és Jáári Poleskin a szerzője). Amely — eddig 3 kötetet jelent meg — dektívregényeket megszázegeenit fantáziával és lendülettel meséli el az Ahronsohn összekövés viselt dolgait.

Szára Ahronsohn, a zsidó Jeanne d'Arc, így megint bekerült a köztudatba. Romantikus egyénisége, kalandvágytól és tetvágától átfűtött asszonyisága, hősiessége, a példa erejével hat. És mert a róla szóló emlékezősek egyre rózsaszínűbbre, egyre glóriásabbnak festik és apránként lekaparnak róla minden maculát, a példáján felbuzdulók talán, sőt bizonyosan is, szebben és jobban fogják megismételni, ha a megismétlésnek szüksége mutatkozik azt, amit Szára Ahronsohn cselekedett: Az önfeláldozást a zsidó-dóság oltárán. (b.)

Üzenet Erecből a galuthi asszonyokhoz...

Küldi: SZÁNTÓ PÖNINA (Herziba)

Az erעי hold ezüstugára lúgyan tele-szörja a szobám. Éjszaka van. Kigyúlt szemmel és lüktető homlokkal bámulok a semmibe... Gondolataim, mint tüzes paripák száguldanak a világ minden tája felé, ahol most zsidó asszonyok fekszenek, se-lyem ágyban, vagy egyszerű papircsón és álmodják nyitott szemekkel a zsidó jövő-dőt...

Chalucok dala szól a távoiból, örtüzek gyulnak ki az országut mentén s a csendes szél felborzolja a telefonhuzalokat... Mint-ha a lélek dróttalan táviróján száma fejem a hír, mint érzékeny szeizmográf fogja fel lelkelem a kétségbeesett, panaszos üzenete-kei...

S. O. S. !
Üzennek a galuth asszonyai...
Kopog a láthatatlan távirógép, a szívem dobbanása rögzíti meg minden szavát.
Üzennek a galuth asszonyai Erecbe:
„Mentsétek meg lelketeket...”

Szomorú, fáradt, meggyötört galuthi asszony testvéreim, a könnyeketekből ezüst pára száll az erעי égre és kristály cseppenként hull le a szívünkre... Oh, hogy ott vagyunk lélekben veletek mind, dolgozó, küzdő, de büszke, öntudatos erעי asszonyok, akik odaállítottuk az ekeszaru mögé, ke-zünkbe vettük a csákányt, megmarkoltuk a gép kerekét, mert ebből a grandiózus, pompás munkából, mi is ki kell vegyük a részünket. A ti hiányzó kezeteket pótolja az acélossá vált két karunk, a ti panaszotok önt belénk új bizalmat, és kitartást. Pionérok vagyunk, hídépítők. Könnyes, dőles, Úliske zsidóasszonyok.

Rátok gondolunk, értékek dolgozunk. Mi nekünk már eljött az országunk... De ti, akik a galuthban, zokogva, vagy némán, ordítva, vagy halk panasszal az ajtókon pi-

hentelek le a bizonytalan hónapba, ti testvé-reink vagytok... Testvérei annak a nagy családnak, melynek olyan szent asszonyai voltok, mint Eszter, s akik most szer-te szörva mindenütt a nagyvilágban, felénk fordultak, erעי asszonyok felé...

Mit küldhetünk el hozzátok sóhajunk rezgő hurjain! Hol van toll, amely letudná írni azt a csodálatos, fenséges üzenetet, amit az erעי nők szíve küld felétek. Ki tudná hiven érzékeltetni szeretetünket, mely száj tudná tisztábban kimondani a biztatást, a buzdítást és bátorítást — legszebb ajándékunkat?

Üzenjük: Higyjétek!
Üzenjük: Dolgozzatok!
Egy ország vár rátok, egy vérről, könnyel, de termőmaggal telehintett föld...

Akarjátok látni Jeruzsálem omladozó falait, ahol mindenidőben a panasz könnye hull?

Akarjátok megcsodálni Tel-Aviv büszke házcsodáit, parkjait, narancsfáit?

Akarjátok látni Libanon hegyén a cédrusokat és megbámulni a Jordán vizét?

Akarjátok látni a zsidó zónát, ahol zsidó kezek ültetik a zsidó buzát? Ahol zsidó ke-nyér kalászt lengeti a szél és zsidó pász-tor tülkölök a békés nyáj után?...
Küzdjétek és dolgozzatok!

És éjszaka, ha nem jön szemetekre az álom, ha a gyertya lassan pislákol az ágya-tok mellett és a gondok marcangolják két-ségbeesett szíveteket, jusson eszetekbe, hogy az erעי asszony most mindent tud és érez.

Az erעי asszony sem alszik...

* Szántó Pönnina erעי cikksorozata közlé-sét a palesztinai zsidó munkás asszonyok helyzetéről — jövő számunkban kezdjük meg.

Milyen szakmák kézimunkásai ve-hetik igénybe az adókedvezményt

(Bucuresti.) Azoknak a kedvezményeknek az alkalmazásával kapcsolatban, amelyeket az egyenesadótörvény 44-ik szakasza biztosít a kézimunkásoknak, a pénzügyminisztérium felülbírálta azokat a foglalkozási ágakat, amelyek az adótörvény értelmében kézimunkásoknak tekinthetők. A munkaügyi törvények szempontjából kézimunkásnak minősített alkalmazottak igen sok esetben nem számít kézimunkásnak az adótörvény szempontjából és így nem részesül az adócsökkentési kedvezményben sem. A pénzügyminisztérium által kiadott új összeállítás szerint nem tekintendők adózási szempontból kézi munkásoknak a következő foglalkozásu alkalmazottak: zongorahangoló, rézőntő, rajzoló és modellkészítő, borbély, fodrász, fűszakács, kazántervező, óras-pincér, mozigépész, cukrászokai kiszolgáló, szabász, textilyári rajzoló, szeszipari le-pároló (desztilláló), fényképész, vándorab-lakos, ékszerész, vésnök, heliográfus, hang-szerrajzoló és tervező, nyomdai gépszedő, mézszárszéki elárusító, manikűrös, gőzgé-pekneli és motoroknál dolgozó mechaniku-sok, központi fűtés kezelő, mezőgazdasá-gi gépek kezelőmechanikusa, gépkocsive-zető mechanikus, malmos, látszerész, díszítő és cégtáblafestő, rádiójavító és összeállító, olajfinomító berendezés vezetője és felügye-

lője, kőfaragó és faragó, szódavíz-kihordó, péksütemény-árusító, sofőr, fogtechni-kus, stukkaturkészítő, betüöntő, mészgyári mester, cukorgyári finomító, cinkografus, sztereotipista, mérlegelő, kantinos, őrségfel ügyelő, villamos biztosítéktáblakezelő, be-tegápoló, ór, laboráns, raktárnok és segéd-raktárnok, pályáőr, kapus, taxisofőr, teher-autóvezető, traktorvezető, telefonista, iro-dai altiszt és segédszemélyzet, amely nem végez takarítást. Mindezekre az alkalmazottakra nem vonatkozik a kereset utáni 10—75 százalékos adócsökkentési kedvez-mény. Viszont itt fel nem soroltak 10—75 százalékos kedvezményrel adóznak. Az új osztályozás április elseji érvényvel lépett életbe. Az adóközegek utasítást kaptak an-nak ellenőrzésére, hogy a munkások, mun-ka-vezetők és műhelyfőnökök, valamint a mesterek és csoportfelügyelők milyen elne-vezéssel szerepelnek a fizetési listákban és hogy megfizették-e az új rendelkezés alap-ján esedékes adót. Minden olyan esetben, amikor kézimunkásnak irtak be a bérlistá-ba valakit, kit az adótörvény nem tekint annak, kihágási jegyzőkönyvet fognak fel-venni. Ami az 1938—1939. költségvetési év-re szóló bérlistákat illeti, az új osztályozás-nak meg nem felelő minősítéseket közölni kell a pénzügyminisztériummal, amely fe-

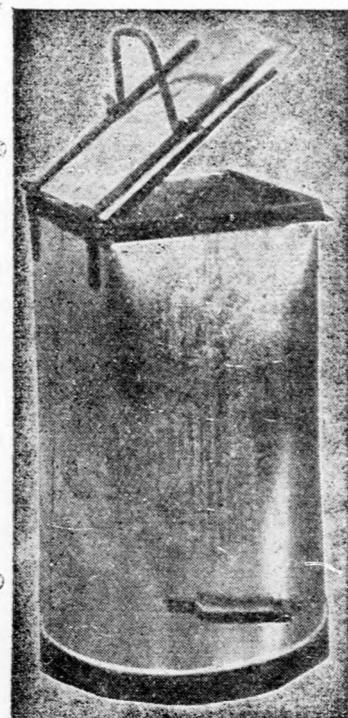
lülvizsgálja majd, hogy nem a vállalati ve-zetők hibájából irtak be kézimunkásoknak másként minősített alkalmazottakat és ilyen esetekben a minisztérium felfüggesz-teti a bírság kifizetését.

A kolozsvári csoport kert-avaló ünnepélye

Impozáns keretek között tartotta meg szervezetünk kolozsvári csoportja átrétege-sítési telepének avató ünnepélyét. Néhány hónap kitartó munkájával a meg-győződésből fakadó erő csodálatos ere-dményt tudott felmutatni a szervezet tele-pén. Egy néhány év óta teljesen elhanya-golt egy holdnyi területen mintha a föld-ből nőtt volna ki a szorgos munkáskezek által felépített nagy fabarak, a méhkasok, a baromfi udvar, az öntöző készülék, de nem kevésbé csodálatos a zöldben pompázó növényzet is, a rendezett utak, szépen ki-gyomlált ágyások, mind az új zsidó renaissancsot hirdetik. Egy leis Erec van ide va-rázsolva és az, aki belép valóban úgy érzi, hogy Erecben van, erעי levegőt sziv ma-gába. A szorgos méhek, mintha szimbóli-zálni akarnák a mi életünket még az ünne-pélyes szónoklatok közepette is szorgalma-san dolgoznak, szállnak virágról virágra és gyűjtik a táplálék mézet. A valódi élet ez, a mi életünk, az az élet, amelyet egyelőre csak a napi munka után néhány rövid órá-ra élhetünk, de amelyet valamennyien, akik a kertbe kijárunk dolgozni, élni akarunk, az eljövendő életben: Erec Izraelben. Ezt az életet élük ott testvéreink, akiknek meg-adatot, hogy megelőzzenek bennünket és látszik a levegőben érezheti bárki, ezt az életet akarjuk élni valamennyien, minél hamarabb.

Ünnepélyes díszbe öltözött a kert vasár-nap délután, hogy fogadja a vendégeket, akik eljöttek megcsodálni a hihetetlen nagy eredményt, melyhez hasonló Erdélyben még nem produkált zsidó kéz. Nem hason-lítható ez össze az ifjusági chaluc telepek-kei, melyek szintén csodálatos megnyilat-kozásai a zsidó élni akarásnak, de a fiata-lok, az örök lázadók csinálják, nem pedig meglett iparosok, komoly családapák, akik már kiépítették maguknak egy galuthi eg-zisztenciát, túlhaladtak már az élet kezdé-tén.

Mindenki úgy érzi, hogy valami hiba van a rendezés körül. És valóban, hiba van, mert a munkát nem lehet ünnepelni. A mun-ka, amikor ünnepel, ünnepi díszbe öltözik, mikor a munkáskezek mozdatlanul kell álljanak, mikor csak szónoklás van, akkor a munka elveszti igazí színt, elveszti ere-detiségét: a munkát nem lehet ünnepelni! Mégis ünnepelni jött össze Kolozsvár zsi-dóságának színe-java, ünnepelni a zsidó pio-ner munkát, a zsidó munkás kéz teljesí-ményét. Bármilyen kicsiny is a kert, ha minden kerti veteményből csak egy-két ágysz van is, mégis mindenki érzi. Erdély-ben az első megvalósítást ünnepeljük az első alkalom, amikor nemcsak beszéltek, de cselekedtek is, amikor nemcsak tervekről, de eredményekről lehet beszélni.

MOZES SANDOR-nál

bádógosáru üzeme jó és pontos munkát ad.

CLUJ, PIATA CAROLINA No. 5.

LUSZTIG

a Báál-Melacha-pokban lért vi

elmo

(Kolozsvár.) A p-va csokoládébarna galléri ingben járó-tan valahova a profi-tan, de szinte ker-trópusi hőséget, an-Meleg van, de vala-Már kicserelte a bó-na úgy érzem, hogy Palesztinában köngot. Fagyaltos bód-re és alig pár mill-banán vagy narancs

Közélok Jeruzsá-zem a köveket Val-ken a köveket az uccákon, de a r-csodálatos beton pa-most ugy néz ki, k-kiszakított részlete.

Széles sugáruton-kes rendőr éppen k-ko a ciprusfák sor-forma fákat s pró-levő réztáblák szö-nyagság nevét vise

A gyönyörű fas-Szochnut épülete, épület. Ez a zsidó-katona régi díszorsz-keves régi kolozsv-jönni.

Egy pillanatra m-s felviláan előttem-tudom, ott találko-jára...

— Szervusz Ernő-poldogan — hát te-Ernő ránné, sze-megölel, megcsóko-mondja oly melege-szivetrengetőt har

Ő vezet be a Szó-szes portás elé, ak-kérdezi kivel akar-helyet kínál meg-lélni, amikor ebb-járók, ahol az egé-sát intézik. Már az-ben a nagy irattár-ur, nagyon fogad. Már nyílik-aki időközben meg-szavakkal köszönti-nevű emberét. Két-kár szembe ül a-vunkat héber gyors

A végén a jegyz-számozzák, beoszt-j-lakj elmege és azt-és ekkor bizonyos-tam, akkor megnéz-számot és percek

„1939 április 23. E-Még két hivatal-vitatkozunk, az E-Komoly ígéretet k-küzdelenre. Azutá-lak között megté-ről...

Florenthal már b-barátom megállit-Ez itt a Herzi s-Belépünk.

A nagy Herzi m-előtünk. Az íróa-tól, mely az eszm-megkezdett levél-befejezni...

Vitrinben képek-Még a padló is e-egyetlen parkettes

A mult lengi át-nyéka jár itt k-megsimogatnánk-volt rajta éveken-felét, ha a gondok

A függöny, a s-kévalóságáról bes-széddel. Földbe g-Pést sem tudok t-szegez a parkett

Innen indult ki-Az ablakon bes-a fénye és látom

Kéldágu, sz-egy

A L A

csod

CLUJ, STR.

LUSZTIG ANDOR,

a Báál-Melacha kiküldöttje a napokban tért vissza Erecből és

elmondja palesztinai élményeit

csoporthoz tartozó népéje

itt tartotta meg csoportja átrétege-nepélyét.

unkájával a meg-csodálatos ered-teljesen elhanya-mint ha a föld-ros munkásoknak, akik a méhkasok, de a zöldben pompázó utak, szépen ki-az új zsidó renais-Érec van ide va-valóban úgy érzi, levegőt szív ma-mint ha szimbóli-eket még az ünne-ette is szorgalma-irágrol virágra és A valódi élet ez, a amelyet egyelőre néhány rövid órá-alamennyien, akik zni, élni akarunk, ec Izraelben. Ezt érnk, akiknek meg-nak bennünket és heti bárki, ezt az emennyien, minél

szólt: a kert vasár-ja a vendégeket, a a hihetetlen nagy-somlót Erdélyben-ó kéz. Nem hason-ági chalu telepek-ésodálatos megnyilat-ásnak, de a fiata-ánálják, nem pedig y családapák, akik mak egy galuthi eg-nár az élet kezdé-

gy valami hiba van-ában, hiba van, t ünnepelni. A mun-épi díszbe öltözik, mozdulatlanul kell-ökölés van, akkor színet, elveszítí erez-és lehet ünnepelni! szse Kolozsvár zsi-ünnepelni a zsidó pio-ankás kéz teljesít-ny is a kert, ha-ól csak egy-két-ndenki érzi, Erdély-ást ünnepeljük az-mcsak beszéltek, de nemcsak tervekről, beszélni.

— Szervusz Ernőm, — rohanok feléje, boldogan — hát te itt vagy, itt élsz?

Ernő rámnéz, szeme könnyel telik meg, megölel, megcsókol a két arcomon és azt mondja oly melegen — olyan lágyan, olyan szívtrengető hangon: Salom!

Ő vezet be a Szochnutba a szakállas, pajeszes portás elé, aki felírja a nevemet, megkérdezi kivel akarok beszélni és udvariasan helyet kínál meg. Nem, nem tudok itt most leülni, amikor ebben a szédítő forgatagban járok, ahol az egész világ zsidóságának sor-sát intézik. Már az én nevem is szerepel eb-ben a nagy irattárban, a titkár sima modoru-európai ur, nagyon szívesen és lekötözötten fogad. Már nyílik is az ajtó és Florenthal, aki időközben megérkezett, szép tiszta héber szavakkal köszönti a Szochnut egyik nagy-nevű emberét. Két fotelt tolnak elének, a titkár szemébe ül a „vezérel” és minden sza-vunkat héber gyorsírással jegyzi.

A végén a jegyzetek doszároka kerülnek, számozzák, beosztják, és legközelebb, ha va-laki elmegy és azt mondja: kérem én ekkor és ekkor bizonyos ügyben X urral tárgyal-tam, akkor megnevezik a dátumot, kikeresik a számat és percek alatt hozzák a doszárt.

„1939 április 23. Baal Móláchá Románia“.

Még két hivatalba megyünk, tárgyalunk, vitatkozunk, az eredményekért harcolunk. Komoly ígéretet kapunk, biztatást a további küzdelemre. Azután megindulunk a hús fal-lak között megtekinteni a Szochnutot belül-rol...

Florenthal már otthonosan mozog és Ernő barátom megállt egy ajtó előtt:

Ez itt a Hérl szoba... Belépünk.

A nagy Herzl minden butodarabja itt van előttünk. Az íróasztal, ahol műveit írta, a toll, mely az eszme magjait hintette, és egy megkezdett levél, amit sohasem tudott már befejezni...

Vitrinben képek, könyvek, újságok. Még a padló is az ő szobájából való, ez az egyetlen parkettes szoba Erecben.

A mult lengi át ezt a szentélyt. Herzl ár-nyéka jár itt közöttünk... Legszívesebben megismogatnánk ezt az asztalt. Az ő keze volt rajta éveken keresztül. Ő hajtotta rá a fejét, ha a gondok megrohanták.

A függöny, a szőnyegek, mind az ő örök-kévalóságáról beszélnek, titokzatos néma be-szédél. Földbe gyökerezik a lábam, egy lé-pést sem tudok tenni, a mult szelleme ide szegez a parketthez.

Innen indult ki az eszme... Az ablakon besüt a nap. De nem vakít el a fénye és látom az ívegen keresztül ezt a

pompásan lüktető várost és mindent megér-tek.

Ezeket a betonpalotákat már az eszme építette, nem hideg márványból, hanem acélos akaratból, évezredek szenvedését, meg-aláztatását és vágyát keverték bele a beto-nba, ezeket az épületeket nem lehet elpusz-títani soha.

Este van már, amikor a Szochnut kapuján kilépünk. A pajeszos ór vékony kis lancot akaszt a bejáratra. A Szochnutot jelképesen így őrzik éjszakán át.

Balfelé kanyarodunk és ócska kerítéshez érünk. Összetákol alkotmány, csodálatos, hogy kerül a Szochnut imponáns épülete mellé.

Ernő, aki egy pillanatilag eltávozott mellő-lünk, magyarázza meg:

Ez a föld egy arab gazda tulajdona. Primi-tív arab földműves, aki egész nap mezitláb faekével szánt a földjén. Meg akartuk venni tőle számtalanszor. Legutoljára 20.000 fontot ígertünk neki, de az arab nem meri eladni a földet, mert a terroristák megfenyegették, ha eladja, egész ivadékát kiirtják.

Itt áll a Szochnut gyönyörű palotája s mel-lette faekével szánt egy arab...

Kint a földeken traktorok düzörögnek és öntözőgépek szórják az életet vizsugarat.

A föld 20.000 fontot ér. De az arab nem mer megválni tőle. Nem mert szeretni, hanem mert fél.

Lesz-e elég erőnk megbirkózni ezzel a „fé-lelemmel“?

Lassan kigyulnak a fények Jeruzsálem uc-cáin. Fehér, kék, piros neoncsövek égnek, stílizált héber betűk.

Milyen furcsa nekem minden!... Pedig már el sem tudom képzelni, hogy másképp is lehetne.

Ujból esteledik, de a fények nem gyulnak ki az üzletek felett. Tompa dübörgéssel hul-lanak le a redőnyök és az egész városon va-lami lázas siettség lesz urrá.

Idegen szemeknek úgy tűnik, mintha va-lakit várának.

Hirtelen leállnak az autbuszok, megáll a forgalom és csak egy-két kerékpáros száguld az uccán.

Messziről furcsa kúrtszót hallunk.

És az alkonyatban hófehér paripán lengő szakállu zsidó bácsi vágat az ucca közepén. Harsány hangon fújja a kürtöt és hirdeti: testvérek készüljétek, fogadjátok méltón a legnagyobb vendéget: megjött a szombat.

Száll a kúrtszó messzi a városon, a beton-falak visszaverik hangját, az öreg az ucca végén leszáll a lórol, átadja a kürtöt egy fiatalnak, megmossa a kezét és elindul a templomba, hogy az első között legyen, akik ott vannak a szombat érkezésénél.

Szerettem volna a Jesurun templomába el-menni, de tömve volt, pedig háromezer férő-hely van benne. Minden ünnepen zsufolásig megtelik Jesurun temploma, ahol a hívők va-lami leirhatatlan hittel imádkoznak.

Az első szombatot Ohel Rifkában (Rebeka sátra) töltöttem. Ha író lennék és lenne elég színes tollam ahhoz, hogy megfelelő érzéssel megfessem ezt a szombatot, hogy mindenki átérzeze, tudja, itt a zsidó imának valami különös varázsa van, itt ömlik a szó, meg-győződéssel, reménységgel, hittel, itt az ima is szebb, mint a galutban.

A templom kicsi. Előtte két sor fegyveres őrség. Az új rend katonái.

Fegyveres zsidók, bátor chalucok vigyáz-nak, hogy az ajtatosságot senki meg ne za-varja.

A lélek furdik itt meg tiszta harmatban s megújodik az ember a maradéktalan hitben. Csodálatos, különös világ ez, ahol nemcsak az építő országot, de az imát is meg tudják védeni fegyverrel.

A száz kapuk városa. Es milyen elenté az új Jeruzsálemnek a lehetetlen szűk síkatoraival kanyargó gettó.

Mea Schearim. Száz kapuk városa. Száz kapun lehet kijönni, de mintha be-menni egyáltalán nem lehetne.

Év ezredes tradíciók mázsás sulya zárja el az új zsidó elől a kapukat ebben a városrész-ben, ahol ma is úgy élnék az emberek, mint évszázadokkal ezelőtt.

Méternyi széles szűk kanyargós uccák, éles macskakövekkel kirakva. Szörnyű egész-ségtelen ódúk. Ide a higiénia, a haladás ta-lán sohasem fog bejutni tudni. Az emeletes házak külvárosi bérkasznányákhöz hasonlít-a-nak és olyan közel vannak egymáshoz, hogy az egymástól kölcsönként tárgyat át lehet az egyik ablakból a másik oldalán lévő ablakba nyújtani.

Ide nem süt be a nap soha, ebben a város-részben örökös árnyék van. És nemcsak este az uccán, hanem a lelkekben is állandó sötét-ség uralkodik. A Kabbala, a dogma az Ur mindennek felett, minden lépésre nagy fehér-betűs táblák hirdetik, hogy a „kabbalisztikus iskola“ mindenkit beavat a miszticizmus rej-teleibe. Egyik ilyen templomban a követ-kező felirást láttam:

„Szülők! Ne mérgezzétek meg gyermekei-tek! Ne adjátok iskolába őket!“

Milyen világ lehet ez itt, egy új zsidó élet közepén, ahol egyik szombaton eltűnt egy zsidó, mert kerékpáron hajtott végig a szűk síkatorokon.

Fanatizmus-e, vagy butaság, ami ezeket az embereket még élteti?

Mert kell legyen egy különös erő, valami titokzatos hatalom, ami visszatartja őket a haladástól, megállítja az időt a fejük felett.

Ezt az én fiaim építették.

Hogy ne lássák és ne hallják a kirobbanó zsidó kulturának büszke várát, a Scopus he-gyén trónoló egyetemem...

A Scopus hegyen van az új zsidó kultura hajléka. Alatta a Jordán völgye és Jeruzsá-lem az ő és új városaival. Már felfelé kapaszkodunk a nagyszerűen betonozott uton és ott állunk máris a trópusi parton, ahol narancs-fák virágnak szédítő pompában és cédrus-ök illatoznak. A hegy tetején egy tűnik, mintha egy tündérmű lenne.

Alom-palota.

Igen, ez a zsidó álmok nagy palotája, tün-döklő fakultásaival, emeletes könyvtáraival, ahol az üvegpadiót hatalmas betonoszlopok tartják. Sugárzik a fény a hatalmas üve-gpadión, világosság van minden kis zugában. A szellem lángol itt s már látjuk is az egye-tem ógörög stillusban épült amfiteátrumát, több méter magas betonoszlopaival. Valami huz ide, az oszlopok közé, szégyenlem beval-lani, a nagy szellem árnyékában utóliért a romantika.

Az oszlopokhoz támaszkodom és innen fe-lülről meg egyszer megnéztem ezt az új vilá-got. Hogy mit érzek, nem tudnám kimonda-ni. A szívem lázas dobogása veri ki ezt a fenséges érzést.

Diákok sétálnak erre, de nem jönnek fe-lém. Talán messziről látják bennem az ide-gent, nem akarnak az áhitatban zavarni.

Ők tudják: egyszer majd minden zsidó fel fog kapaszkodni a meredek uton, oda áll az oszlopok közé és végignéz Jeruzsálemem, ahol két világ áll szemben egymással: egyszer minden zsidó elzarándokol erre a helyre, megöleli a naptól átított betonoszlopokat és büszkén csodálattal néz majd fel a nap fé-nyében ezer színben pompázó egyetemre: Ezt az én fiaim építették...

ÖTSZÁZ MOSOLYGO LEÁNYFEJ... Csinos kis autón a leányfarmra megyünk. Néhány kilométerre van csak az óvárostól ez a rendkívül érdekes zsidó alkotás, ahol öt-száz leány készül az életre, a munkára és az asszony sorsra. Először virágerdőbe érünk, gondosan ápolat gyönyörű trópusi virágok kö-zött előbukkan ötszáz napbarmított, mosoly-gós leányfej.

Tarka kendővel van betakarva a fejük, su-garas az arcuk, és olyan kedvesek, közvet-lek, hogy le nem írható.

A hatalmas park közepén tágas, világos épületek, hófehér butorral, nagy könyvtárral. A lakások a legmodernebb kényelemmel van-nak felszerelve. Pompás fiúdoszobák, tuste-rem, rádió, telefon.

Itt már az új zsidó asszony készül az új zsidó életre. Kislánykák, drága mosolygós szülői a zsidó jövőnek. Szeretnék mindegyik-teknek kezét csókolni, amikor dalolva, dolgoz-tok a mezőn. Nem ismertek fáradtságot, pihenést.

Ti tudjátok jól, a harcban nem lehet meg-állni.

Soha még nem merült el ember a holtten-gerben.

Egy délután a holttenger partjára me-gyünk, egy öreg zsidó és fia kalauzolnak.

Világos, tiszta a víz, tele van ásványokkal. Sót dobunk a vízbe, nem olvad. A tojás nem süllyed el, hal nem él meg benne. Az öreg ember, aki már sokszáz kirándulót vitt a ten-ger partjára, mondja: „Soha még nem merült el ember a szodomai tengerben... Ez itt, mi-kor még száraz volt, beszélt az öreg, itt állt Szodoma és Gomorra... Tüzeső hullott az ég-ből, és elpusztult minden élőlény. Aztán a könyccseppel eloltotta az Isten a tüzet, ez a holttenger“...

MINDEN JAVITHATÓ!
Ne dobja el kiégett villanykörtéjét,
hozza be

ALADDIN
CLUJ, STR. MEMORANDLUI 13.

VISSZA KELL TERNI A GALUTBA

A kikötőbe érünk, az az érzésem, mint mi-kor egy gyönyörű könyv utolsó oldalához ér-kezik az ember. Még szeretném tovább olvas-ni, szeretném tudni, mi lesz a hősökkel, de az író kegyetlen volt, befejezte a regényt, pedig még mennyit írhatott volna...

TE ITT VOLTAL ÉS LÁTTAD...

A hajó már a kikötőben horgonyoz, de fel-szálni még van elég idő. Még egyszer szeret-nék hirtelen megnézni mindent, belerögzíteni szemem tükrébe, belelévni a szívembe, a lel-keembe, hogy mindig csak ezt lássam. Milyen szép volt...

Láttam felkelni a napot a rétek mögött s láttam lebukni a tenger megett... Biborvörös fénybe uszik a hajó, kis motorosok pöfékel-nek, kék-fehér zászló van rajtuk. Ernő is itt van velem. Fehér zsákocská van a kezében, ide adja nekem.

A földet hoztam, vigyél a galutba belőle. Mi ezt szoktuk adni utraivaloul annak, ki vissza kell menjen.

Remélem nemsokára haza jössz! De ha nem jöhetsz... őrizd meg egy marékka majd számodra is...

Te itt voltál és láttad...

A „Zicsi...“

Kis, apró regényeket ír néha az élet... Megható, kedves történetek, jólesik lapoz-gatni bennük... Kis ferdeségek, mosolygós históriák, de megérdemlik, hogy fejjegyez-zék őket...

Egy ilyen bűbajos kis epizód zajlott le a napokban Dioszentmártonban, ahol Lusztig Andor chaverunk beszámolót tartott ereci utjáról...

A terem zsufolásig megtelt érdeklődő kö-zönséggel és öregek-fiatalok egyaránt nagy élvezettel hallgatták kitünő chaverunk ereci élményeit.

Vele röpilltek a palesztinai rónákon, együtt járták be vele a zeg-zugos uccákat, a széles térségeket, ott voltak vele a kibu-cokban, az őrségen, a mezőn.

Előadás után kis vita keletkezett s a hallgatóság számos kérdésselstromolta Lusztig chavert.

Egyszer csak egy öreg, fehérhajú néni ke-r szót és remegő hangon megkérdezte:

— Mondja, drága fiatal ur, nem látta véletlenül az én fiamat?

— Hogy hívják, néni drága? — kérdezte előzőekenyen Lusztig.

A néni egy nevet mondott.

— Nem, nem láttam néni édes. De bizto-san jól van...

A néni egy pillanatilag hallgatott, aztán csendesen, pityéreg hangon mondogta:

— Zicsinek becérzik a kibucban... Herz-lián van... ha tetszett ott járni...

Lusztig barátunk szíve nagyot dobbant.

A Zicsi néni fia? — kérdezte bődög cso-dálkozással. Hát ismerem, hogyne ismer-ném. Nála laktam három napig.

Gyorsan a zsebébe nyúl. Fényképet vesz elő:

Chalucok dolgoznak a mezőn. Lusztig mellett egy izmos fiatalember.

— Ő az néni?

— Ő az, ő az, az Isten áldja meg — zo-kog a néni és könnye ráhull a fényképre. Nem is tudja jól megnézni, úgy sir. Csak amikor felszárítja a könnyeit, teszi fel a pápa szemét és bólogat...

— Az Isten vezérelje magukat, hogy le-gyenek mind... ott... együtt...

A terem terem lassan kiürül. Apró kis örtüz gyullad ki valahol az éjsza-kában...

Kalmár Mihály
Fűszer,
Festék,
Vegyárunk.
CLUJ, STR. REGINA MARIA 25.

ROTH
cipész
CLUJ, STR. MEMORANDLUI 9.

DOR-nál
ad és pontos ad.
COLINA No. 5.

Kéklángu, szertalan Petrolgázfőző
egyedüli szaküzlet

ALADDIN
csodalámpaleraikat
CLUJ, STR. MEMORANDLUI 13.

SZERVEZETI ÉLET

Az elmúlt hónap intenzív szervezeti élet jegyében telt el. Két új csoport alakulásáról adhatunk hírt, több szervezeti látogatás, előadások, de kiemelkedő eseménye volt az elmúlt hónapnak a kolozsvári helyi csoport átrétegzési kertjének avató ünnepélye is.

Az egyes helyi csoportok munkájáról, valamint az újonnan alakult csoportokról az alábbiakban számolunk be:

Marosvásárhely. Mint előző számunkban közöltük már **Fischhoff** chávér látogatta meg a helyiséget, hol tárgyalásokat folytatott az iparosság vezetőivel és előkészítette az alakuló ülést. Ennek eredményeként az előkészítő bizottság meghívására a központ kiküldöttjeként **Schlüssinger Sámuel** országos alelnök (Alba-Iulia) látogatta meg a csoportot május 29-én, hol egy impozáns alakulógyűlés keretében nagy expozé tartott a szervezet célkitűzéséről és munkájáról, melynek eredményeként a jelenlevők kimondták a marosvásárhelyi Báál Móláchá csoport megalakulását. A Zs. N. Sz. helyi csoportja nevében **Halmos László** üdvözölte az új csoportot, vázolta annak helyi cionista feladatait és eredményes munkát kívánt. Az újonnan megválasztott vezetőség névsora a következő: Diszelnök: **Schwartz Dzsó**. Elnök: **Rosenfeld Henrik**, alelnök és az országos nagytitkarság tagja **Reiszfeld Miklós**, a Poale Czedek elnöke, alelnökök: **Fodor Miksa** és **Erdélyi Mór**, főtitkár: **Hámlet Jenő**, titkár **Weisz Ernő**, pénztáros **Grün Mór**, ellenőrök **Dávidovits N.** és **Joel Isák**, KH referens **Struhl József**, KKL referens **Szálai Jenő**, szjőreferens **Fuchs N.**, ezenkívül egy 30 tagú választmány. A megválasztott vezetőség komoly garanciát képez arra, hogy a csoport eredményes munkát fog betölteni és pótolni fogja azt az irt, mely e nagy és az erdélyi zsidó és cionista életben oly tekintélyes város hiánya jelentett a szervezet csoportjának sorában. A csoportra vár nemcsak a helyi szervezet kiépítése, de az egész Marosvölgy megszervezésének feladata.

Naszód. Junius 4-én besztercei chávérjaink látogattak el Naszódra, hol egy méreteiben minden eddigi cionista megnyilvánuláson túlnemúló ünnepélyes gyűlés keretében alakult meg szervezetünk csoportja. Az előkészítő bizottság nevében **Weinberger Mendel** nyitja meg az ülést, üdvözli a vidéki vendégeket és megállapítja, hogy a hívó szóra a zsidóság teljes számba jelent meg, hogy jelen legyen a Báál Móláchá szervezet megalakulásánál. **Schwartzberger Moseh** (Bistrița) a központ nevében üdvözli a megjelenteket, majd vázolja a szervezet célkitűzését, történelmi fejlődését és hivatását, szervezkedésre szólítva fel Naszód zsidóságát.

Ezután a megjelentek egyhangulag kimondták a csoport megalakulását és **Weinberger M.** javaslatára a következő vezetőséget választották: Elnöki tanács: **Tüzes Mór**, **Schön Mihály**, **Liebermann Marcus** és **Moskovits Áron**. Titkárság: **Kaim Adolf** és **Packer Ferenc**. Pénztárnok **Nussbacher Jakab**, kultur referensek: **Farkas Baruch**, **Biegel Izidor** és **Weinberger Mendel**, hebraizáció **Solomon Hersch**, ügyész dr. **Apfel Lajos**, ellenőrök **Siegelstein Imre** és **Solomon Béla**. A vezetőség megválasztása után **Schlüssinger Ignác** a besztercei csoport elnöke üdvözölte az új csoportot és rámutatott az új csoport feladataira, míg **Jognatinsky N.**, a besztercei csoport titkára praktikus tanácsokkal látta el az újonnan megválasztott vezetőséget a munka beindítására. Az alakuló közgyűlés igen lelkes hangulatban ért véget és a megválasztott vezetőség garanciát képez arra, hogy a megkezdett munka tovább fog folytatódni.

Dicső. A dicsői csoport meghívására május 28-án **Lusztig Andor** chávérunk látogatta meg a csoportot, hogy ercei utjáról tartson beszámolót. Ugyanakkor ott tartózkodott **Abraham L.** és **Schlüssinger Sámuel** chávérjaink is, akik szintén segítségére voltak a csoport munkájának előmozdításában. A csoport részére tartott gyűlésen, valamint a kíváncsi szándékozókhoz tartott megbeszélésen kívül **Lusztig chávérunk** este nyilvános előadást is tartott, melyen

megjelent nemcsak a helyiség, de a környék egész zsidósága is. Az estén felszólalt **Schlüssinger Sámuel** chávérunk is, valamint **Weinberger Nándor**, a KKL főtitkára, aki magas szárnyalású beszédében a cionista politikai helyzetet ismertette. Másnap **Weinberger Nándor** chávérunk csoportunk elnökével **Fenichel László** chávérunk segítségével folytatta le Dicsőben a galil akcióit, amely szép eredménnyel zárult. Nem mulaszthatjuk el megjegyezni, hogy a dicsői csoport lelkiismeretes, aktív, minden munkát elvállaló elnökének **Fenichel Lászlónak**, a legpéldásabb csoportja szervezetünknek. A szervezet KIB-je, szokásától eltérően, jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg **Fenichel László** dicsői chávérunknak.

Kolozsvár. A kolozsvári csoport is igen aktív tevékenységet fejtett ki az elmúlt hetek alatt. Elsősorban ki kell emelnünk, hogy a Fehér Könyvvel kapcsolatosan tervezett meeting megrendezését szervezetünk vállalta és azoknak, kik ott voltak, felejthetetlen élmény maradt az az impozáns megrendezés, mely egymagában többet mondott, mint akárhány szónok mondhatott volna.

Ugyanaznap délután tartotta a csoport átrétegzítő telepének avató ünnepélyét, melyről külön cikkben számolunk be.

A csoport intenzív kulturális munkát kezdett, amennyiben egy cionista szeminariumot rendszeresített tagjai között, mely igen nagy látogatottságnak örvend. Az eddigi előadások: ing. **Léwy Arje**: „Palesztinai ismeret”, **Gürtner Mose**: „Az asszimiláció elmélete” és **Fischhoff Emil**: „A palesztina gondolat a zsidóságban a precionista korszakig” (két előadás) voltak. A rendszeresített előadások során fenti előadók, valamint **Florential Avram**, ki a napokban tér vissza Erecből, fogják ismertetni a cionista gondolat alapvető kérdéseit, történelmi fejlődését, a belső cionista problémákat, valamint szervezetünk útját. Az előadásokat a központ az egyes csoportoknak is megküldi. Elfogultság nélkül állapíthatjuk meg, hogy a kolozsvári állandóan fejlődő csoport ma már komoly tényezője a helyi zsidó közéletnek.

A központ munkája

A központ a szervezet további kiépítésén kívül a meglévő csoportok konszolidálását is céljává tűzte ki, ennek érdekében körlevelekben és levelezésben kívül személyes látogatások egész sorát határozta el. Így a napokban indul szervező utra **Fischhoff Emil** chávérunk, aki az összes meglévő csoportokon kívül ellátogat minden olyan helyiségbe, ahol a helyi iparosság részéről az az óhaj nyilvánul meg, hogy csoportot alakítsunk. A közeljövőben ellátogat több csoporthoz, hogy ercei élményeiről beszámolót tartson.

KKL. A KKL terén csoportunk eredményeiben nagy fellendülés mutatkozik. Elsősorban azokról a csoportokról kell megemlékeznünk, melyek egyedül végzik helységük eddigi teljesen elhanyagolt KKL munkáját, de örömmel jelenthetjük, hogy kolozsvári csoportunk, mely már több, mint két éve végez jelentős KKL munkát és a emunka mindn ágából kivessi részét (persely, imi, akciók, stb.), az utolsó három hónapban az összes helyi szervezetek, Wizo (stb.), a legelső a KKL munkában és hasonlóképpen vezet a most folyó galil akcióban is, amelyben máris felhozza a vállalt kontingenst.

Sékel. Habár még nincs meg a pontos végeredménye az idej sékelakció lezárásának, a központhoz eddig beérkezett jelentésekből megállapítható, hogy szervezetünk méltón vette ki részét az ezévi sékel akcióból. Az eddig beérkezett részlet-eredmények közül elsősorban a **gyulafehérvári**

eredményt kell kiemeljük, akik 155 sékelt adtak el. Kolozsvári csoportunk a KKL eredményekkel aránylagosan vette ki itt is a részét a cionista munkából és első helyen áll az összes kolozsvári szervezetek között 328 eladott sékellel. Ki kell emelnünk még **zsilvölgyi csoportjaink munkáját**, de megállapíthatjuk, hogy igen sok helyen szervezetünk az egyetlen, mely az akcióit levette, főleg azok a helyeken, ahol az elmúlt évtizedekben, amikor nem létezett még csoportunk egyáltalán, nem volt sékelakció. Legközelebbi számunkban közölni fogjuk a részletes sékel eredményeket is. éozuénygá taoih nrdu taoih nrdu taoihnh

Erec. Ereci központunk **Avram Katz** chávérunk vezetésével fejt ki aktív munkát és a napokban jelentette meg a szervezetünk hivatalos lapjának legújabb számát, melyet héberül tudó chávéraink kérésére szívesen megküld a központ.

Bucuresti. Országos központi irodánk szintén eredményes munkát fejt ki. Mint a most érkezett jelentésből megállapíthatjuk, az ökirályságban az összes középosztályú szervezetek között vezet szervezetünk a KKL munkában és ebben az évben (5699) már több, mint 10.000 lejel előzte meg a testvérszervezeteket. Ebben a hónapban a

szervezet központi főtitkára **Davidovits Z. Levay** szervező körutra indul és mint közlik, az országreszi szervezeteket is meg fogja látogatni és ennek során beműnkét is felkeres majd.

Országos kiértekezlet. A junius 8-án Kolozsváron tartott országos cionista értekezlet alkalmával a kiál szervezet országos megbeszélést tartott, melynek során elhatározta a kiál központnak Kolozsvárra való ideiglenes áthelyezését **Dr. Marton Ernő** chávérunk elnöke alatt. Az országos kiál vezetőségbe szervezetünk részéről **Schwartz Ignác**, **Kiselestein Ede**, **Léwy Arje** és **Florential Avram** chávérokat választotta meg az értekezlet, míg a szervezet főtitkára **Fischhoff Emil** chávérunk lett. Ilyenformán szervezetünk aktívan kapcsolódott be a kiál szervezés munkájába és meggyőződésünk, hogy a július 16-án tartandó cionista kongresszus választásokon a kiál lista az őt megillető eredményt fogja elérni, ezáltal szervezetünknek is biztosítva a kongresszuson való képviselést.

Friedmann Ernő fényképészt üdvözöljük, mint a cluji B. M. új tagját, ki Transilvania legnevesebb gyermekfotografusa. Vele a B. M. egy értékes taggal szaporodott.

Nem módosítható a jogerős Patenta Fixa-adókvetés

A temesvári törvényszék harmadik tagozata 1083—1938. számú végzésével a patenta fixa körében érdekes határozatot hozott. Egy temesvári kisiparos műhelyét ugyanazon kreületben levő másik helyiségbe helyezte, ahol — a kincstár szerint — sokkal nagyobb arányban folytatta iparát. Emiatt a kincstár semmiesnek mondotta ki a patenta fixa szerint való megadóztatást és az eddig 23 ezer lejes adóalap helyett 180.000 lej jövedelem után megadóztatta. A fellebbezési bizottság, a kvétést érdemben helybenhagyta. A törvényszék a felfolyomódnak helyt adott és a későbbi súlyos megadóztatást megszüntette. A törvény-

szék végzése szerint az egyenesadótvény 74. szakasza szerint a patenta fixa megadóztatás hároméves és ezen időn belül nincsen helye a megváltoztatásnak, csak a vállalat működésének akár időleges megszüntetése esetén. Az átköltözés nem egyenlő a vállalat működés megszüntetésével, mert ilyenkor csak a munkának huzamos időn át való megszüntetéséről lehet szó. Mellékelte, hogy az új helyiségben a vállalat több munkást, vagy nagyobb motorikus erőt alkalmaz és így a kincstár a jelen esetben tévesen alkalmaztatja a központi pénzügyi bizottság 55-1932. szakaszát, amely üzembeszüntetéséről beszél.

Bánság

Temesvár, junius 18. A Bánságban az utóbbi időben olyan magas portképesse vált. Minden bánsági t. egy a maximális. egyben pedig a. finomodott. Ez a természetszerűen bánsági vajprodu helyi szükségletei volabbi piacait lá. portra is kerül.

A tejtermelés. gen kívül a föld. kesítését nagy. Bánság sűrű vas. részt éntő Bega. szállítás minim. ezeknek a fels. bánsági községek. ló és feldolgozó. már a termelők. hálózzák. A sz. rész a temesvár. mékeket, egyben. cait és az export. veik révén. Így. szövetkezetek. tak fel és 55.00. Ennek a hatalm. részét tudta a. öt vagon vaj. áron, másfél va. ba exportáltak.

A palesztinai. deszkésnek így. felvevőképesség. mindenképpen. körülményeinek. dik annak a ké. csolódik be a z. irányuló bánság. hetőség adva v. kezeti alapon, a. tében zsidó kéz. palesztinai imp. dül, ami ezen. ményezés. Pedig. vállalkozó akad. nem tud üzleti. nem nélkülözi a.

Mindezen fel. tal kapcsolatos.

Pénzügyminiszteri rendelet fogja eldönteni, hogy milyen kisiparosok és kiskereskedők kötelesek raktárkönyvet vezetni

A forgalmi adó ellenőrzése végett minden kereskedőnek és iparosnak raktárkönyvet kell tartani, feltéve, ha olyan gyáraktól vásárol, amelyek forgalmi adóköteles cikkeket gyártanak. A raktárkönyvnek az összes vásárlásokról szóló számlákat tartalmaznia kell, valamint az eladott áruk számláit. Így tulajdonképpen a cél nem a raktári készlet feltüntetése, hanem a számlák át a készlet apadásának és emelkedésének megállapítása, hogy a kincstár ellenőrizhesse, miszerint minden áru után lefizetik-e a forgalmi adót.

A törvény gyakorlati keresztülvitelénél érdekes kérdések merültek fel. Így például: Kötelesek-e ilyen könyvet vezetni a kis kereskedők és kisiparosok, akiket az április elsejei bélyegtörvény általában mentesít a könyvezetés alól? A forgalmi adótörvény módosított IV. szakasza szerint, csak a gyáraktól kikerült árukról szóló számlák vezetendők a raktárkönyvbe, ezzel szemben a kincstári ellenőrök a nagykereskedőktől vásárolt áruk bevezetését is követelik. A legvitásabb kérdés az, hogy miképpen vezesse be a raktárkönyvbe a kereskedő a 3000 lejen aluli eladását, amikor a bélyegtörvény 14. szakaszának 13. paragrafusára szerint,

nem tartozik a magánosok számlát adni.

Arról már intézkedés történt, hogy a raktárkönyv nem bélyegzendő, hanem csak láttamozandó a pénzügyigazgatóság által. A raktárkönyv április 1-1 kezdeti feltárral nyitandó meg és a számlák bevezetésénél az azokban felsorolt, beérkezett és kiment áru könyvelendő. A gazdasági szakérdekeltségek valószínűnek tartják, hogy a pénzügyminiszter legközelebb részletes utasítást fog a fenti kérdések tekintetében kiadni.

Kun Eugen

női szabó

CLUJ, STR. REGINA MARIA 20.

Ne dobja el kiégett körtjét, mert megjavíttatja.

ALADDIN

CLUJ, STR. MEMORANDULI 13.

Zsidó iparosok! Csatlakozzatok a cionista iparosság mozgalmához!

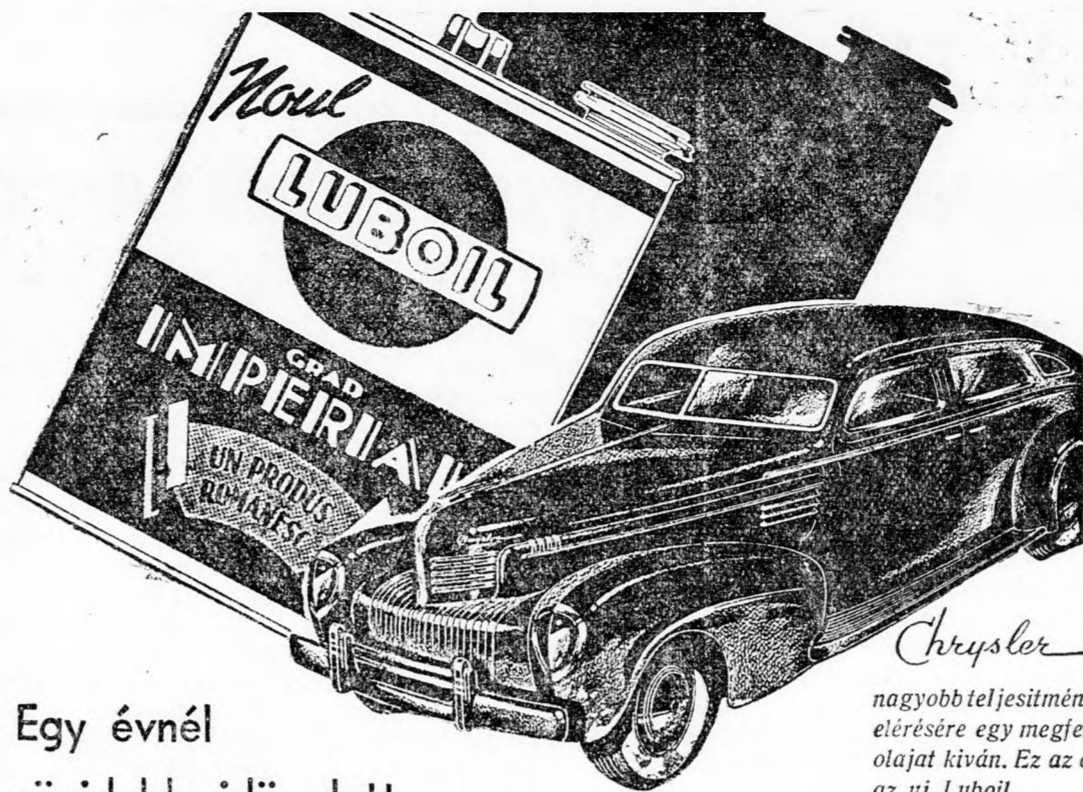
BÁNSÁGI UJ KELET

Bánsági szerkesztőség és kiadóhivatal címe: FRIED MIKSA Timisoara IV. Spt. T. Vladimirescu 24. Telefon 27-10

A „zsidó” jelző nem meríti ki a sértés fogalmát

Temesvár, június 17. (Az Uj Kelet tud.) Rendkívül jellemző és részleteiben is érdekes becsületsértési pert tárgyalt a temesvári I. számú járásbíró. A panaszos Gross Hermann kereskedelmi ügynök volt, míg vádlottként Ghera Titus háztulajdonos szerepelt. Gross két év óta lakást bérelt Ghera józsefvárosi házában, de keveset tartózkodik a városban és ezért rendszertelenül fizette a lakbért is. Ez év tavaszán az ügynök kéthavi házbérrel tartozott, mire a háztulajdonos felmondott neki. Gross érdeklődött a háztulajdonos elhatározásának oka iránt, mire azt a választ kapta, hogy csak pontos fizetőkét tűr meg a házában. Gross ekkor levelet írt Gherának, akivel közölte, hogy a felmondást nem veszi tudomásul, a lakást pedig nem hajlandó kiüríteni. Egyidejűleg elküldte a hátralékos lakbért is, majd ismét elutazott. A háztulajdonos ekkor ügyvédje útján közölte lakójával, hogy felmondja a lakást, de az ügynök heteken át uton volt és így a levelet nem lehetett kikézbcsíteni. A háztulajdonos emiatt sokat bosszankodott, mert a lakást időközben egy ismerősének ígérte oda. Egy napon a háztulajdonos megtudta, hogy Gross hazatért. Másnap már kora reggel felkereste őt a lakásán, hogy szóbelileg is közölje vele a felmondást. Az álmából felriasztott lakó és a háztulajdonos között heves szóváltás keletkezett, amelynek során Ghera többek között így fakadt ki: —Maga „fukar, pénzsóvár zsidó...” Ezt a kijelentést Gross sérelmesnek mi-

nősítette és még mielőtt kiköltözött volna a lakásból, becsületsértés címén feljelentést tett Ghera ellen. A különös ügyet a múlt héten tárgyalta a járásbíró. A panaszos ügynök előadta, hogy a háztulajdonos sértő szándékkal nevezte őt zsidónak, holott keresztény családból származik. Erre vonatkozóan a panaszos bemutatta születési bizonyítványát, majd arra hivatkozott, hogy az ő meggyőződése szerint a „zsidó” jelző sértésnek számít és ezért Ghera megbüntetését kérte. Ezzel szemben a háztulajdonos azzal védekezett, hogy semmiféle sértés nem történt. Ő valóban zsidónak hitte az ügynököt, de ezt a szót nem sértő szándékkal és nem mint jelzőt használta, hanem csak, mint nemzetiségi megjelölést. Ha tudta volna, hogy Gross német, akkor ezt a nemzetiségi megjelölést használta volna, minden sértő szándék nélkül. Ami pedig a „fukar, pénzsóvár” jelzőket illeti ezek sem tekinthetők sértőeknek. A járásbíró több tanút hallgatott ki, akik jelen voltak a házigazda és bérlőjének veszekedésénél. A tanúk előadták, hogy Ghera valóban nem sértő szándékkal használta a sérelmezett szavakat, inkább a panaszos makacosságán haboerodott fel és ezért fakadt ki. A járásbírósság hosszas tanácskozás után ítéletében megállapította, hogy a sérelmezett jelölések nem merítik ki a sértés fogalmát és ezért Ghera Titust felmentette a becsületsértés vádjáról. Az ítélet még nem jogerős.

Egy évnél rövidebb idő alatt elismerést szerzett egy kiváló minőségű román olaj

Mult évben a Societatea Unirea laboratoriumaiban készült olajat vetett a piacra, amely egyenlő minőségű a külföldi kenőolajokkal. Londonban, a Redwood laboratoriumban, ahová vegyelemzés céljából küldték, a legjobb bizonyítványt kapta és C. W. A.

Scott, a híres repülő dicséretét. Az országban a román automobilizmus szak tekintélye 10.000 kilométeres uton próbált ki csere nélkül. Egy évnél rövidebb idő alatt az új Luboil a ROMÁNIÁBAN GYARTOTT LEGJOBB OLAJNAK ismerték el és mindenki használja.

Az új LUBOIL UNIREA

Az új Luboil OICSO, mert mint belföldi készítmény nem fizet vámot és nincs alávetve a kontingentálásnak.

AZ UNIREA S. A. R. GYÁRTMÁNYA

Bánsági vajexport — Palesztinában

Temesvár, június 17. (Az Uj Kelet tud.) A Bánságban az utóbbi két évben a vajtermelés olyan magas fokot ért el, hogy exportképessé vált. Ma már kevés kivétellel minden bánsági termelő fajtehenet tart és így a maximális tejttermelést tudja elérni, egyben pedig a minőség is kifogástalanná finomodott. Ez a bő és értékes termelés természetesen azt eredményezte, hogy a bánsági vajtermelés mesze felkúmulja a helyi szükségletet s nemcsak az ország távolabbi piacait látja el, hanem külföldi exportra is kerül. A tejttermelés bőségén és kitünő minőségén kívül a feldolgozott tejttermékek értékesítését nagymértékben megkönnyíti a Bánság gyors vasúti hálózata és a Temesvárt érintő Bega-csatorna, amelyek révén a szállítási minimális költséget igényel. Mindezeknek a felismerése alapján alakultak a bánsági közvéleményben a különböző tejttermelő és feldolgozó szövetkezetek, amelyek ma már a termelők jelentékeny többségét behálózják. A szövetkezetek szállítják egyrészt a temesvári piacra a tejet és a tejttermékeket, egyben pedig az ország többi piacait és az exportot is ellátják központi szerveik révén. Így egyedül május havában a szövetkezetek 160.000 liter tejtelt dolgoztak fel és 55.000 kiló vajat produkáltak. Ennek a hatalmas mennyiségnek csak egy részét tudta a bánsági piac felvenni, míg öt vagont vajat a fővárosban adtak el jó áron, másfél vagont vajat pedig Palesztinába exportáltak. A palesztinai vajexport különösen fejlődésképesnek ígérkezik, mert az erégi piac felvevőképessége és a valutáris különbséget körültekintően megfelelő a bánsági termelés körülményeinek. Így aztán önként felvetődik annak a kérdése, hogy miért nem kapcsolódik be a zsidó tőke is a Palesztinába irányuló bánsági vajexportba. Minden lehetőség adva van ahhoz, hogy akár szövetkezeti alapon, akár magánvállalkozás keretében zsidó kézbe lehessen kielégíteni a palesztinai importszükségletet s az egyedüli, ami ezen a téren hiányzik a kezdeményezés. Pedig a Bánságban is sok zsidó vállalkozó akad, aki a körülmények folytán nem tud üzleti tevékenységet kifejteni, bár nem nélkülözi a megfelelő tőkét. Mindezen felül a palesztinai vaj-exporttal kapcsolatosan az átrétegződés kérdése

is előtérbe kerül. A tejtgazdaság és a tejttermékek feldolgozása nemcsak Palesztina, de bármilyen kívándorlási ország szempontjából is előrendű átrétegződési lehetőséget nyújt. A zsidó fiatalok bekapcsolásával virágzó tejtgazdaságot lehetne létesíteni s rövid idő alatt már olyan termékek is elérhetőek volna, amelyek kétségtelenül számíthatnak a palesztinai exportlehetőségekre. Az export jövedelmezőségén kívül pedig tejtgazdaságra nevelődnie a zsidó ifjak, akik az tán szaktudásukat bárhol kedvezően értékesíthetik. A mai körülmények között semmi esetre sem szabad figyelmen kívül hagyni ilyen lehetőségeket, amelyek kellő szervezés esetén kétfős célt szolgálhatnak. Kétségtelen, hogy az utóbbi években a zsidó szervezőmesterségre kiszorult a különböző exporttevékenységekből, Palesztinára vonatkozóan azonban önként kínálkozó és természetesen megoldás, hogy a zsidó nemzeti otthon import-igényét elsősorban zsidó kezekből elégítsék ki. Mindehez hozzátehetjük még a sajtttermelés s exportjának lehetőségét is, ami jelenleg ugyancsak egyes szövetkezetek aktivitását képezi. A bánsági sajttermelés még nem jutott el az export lehetőségeihez, de megfelelő szervezettel ezt a termelési ágat is számításba lehet venni a palesztinai piaccal kapcsolatosan. Eddi gúgyanis a Bánságban csak gyengébb minőségű sajttermelés volt. Ez a minőség egyrészt a falusi lakosság körében, másrészt pedig a városi piacokon talált fogyasztót, különként 40—70 lejes árban. Nagyobb mennyiségben csak a gottlobi, kisbecskereki, bolgárosi, lieblingi és bozovicsi szövetkezetek termeltek sajtot, de még ezek a mennyiségek sem haladták meg a Bánság felvevő képességét és így az ország távolabbi piacaira, vagy esetleg exportra nem is került sor. A jelenlegi sajttermelés minősége állandó emelkedést mutat az egyéb termékek javulása folytán és természetesen a termelési révén azt olyan magas fokra lehet emelni, hogy exportképessé válik. Ha pedig tekintetbe vesszük például a palesztinai fogyasztópiacot, kétségtelennek látszik, hogy a Bánságban termelt jóminőségű sajt rendkívül olcsó ára révén nagy exportpiacot találhat magának. A helyzeti előnyhöz jár még a szállítási lehetőség olcsósága, mert a Bega-csatornán és a Dunán egészen a

konstancai hajókik lehet szállítani a bánsági sajtot, amely nem követeli meg a gyors-szállítási eszközöket. Még egyszer hangsúlyozzuk, hogy ezek a lehetőségek szakértői szemmel is adva vannak még. Megvalósításuk aránylag kis tőkét de jól szervezett és szakértelemmel ellátott munkát igényel. Viszont a palesztinai export a lehetőségek szerint ugyyszólván minden rizikót kizár s akár a vaj, akár a sajt-

termékek szempontjából és állandó, sőt egyre bővülő piacot jelent. Temesváron a zsidó ifjuság köréből sokan rekrutálódhatnak, akik egyrészt a tejtgazdaság, másrészt pedig a tejttermékek feldolgozása terén szívesen átrétegződnek magukat s aktív munkát vállalhatnak a palesztinai export érdekében. A lehetőségek másik oldala is adva van tehát. Mint mondtuk, még csak a kezdeményezés hiányzik...

Kerámiai kiállítás a zsidó kulturotthonban

Temesvár, június 17. (Az Uj Kelet tud.) A temesvári zsidó kulturotthon helyiségében Gidály Erzsébet, a ritka tehetségű erdélyi zsidó iparművész állította ki legújabb kerámiai alkotásait. Gidály Erzsébet képességei messze túlhaladják az iparművészet átlagos fogalmait s tartalomban és külsőben egyaránt elérik a komoly képzőművészetek területét. A kiállítás bő és változatos anyagát elmélyült művészlelekről tesznek tanúságot, az életrelelt agyag pedig vetekedik a legfinomabb szobrászati anyagokkal is. A kerámiai figurák, torzók, tanulmányfejek és csoportképek dus természetből leginkább két figurális mű emelkedik ki: „A három grácia” és „Egy falat kenyér”. A hármas csoportkép pompás meglátásai, eleven vonalai és mély szatirája lüktető erővel töri át a nehézkes agyagot és azt való életre kelti, míg a szimbolikus munkáalak a gondolatok szokatlan bőségét tárja fel. Nem kevésbé sikerült alkotás a „Bolygó zsidó”. „A vándor” és a többi pompás elevenesű kisebb figura és torzó is. Gidály Erzsébet különösen az eleven mozdula-

tok megrögzítésében, az ellesett sajátosságok életreleltésében nyújt művészi élményt és legkisebb munkájában is csodálatraméltó lendülettel tudja leküzdeni az anyag merevségét. Mindehhez az egyéni meglátások tömege, merész formakészítés és őszinte elmélyültség járul s művészi értéket biztosít minden egyes alkotásának. Gidály Erzsébet lélekben és gyakorlatban egyaránt fiatal ma még, de eddigi produktói, amelyek kivétel nélkül magukon viselik a ritka tehetség egyéni bélyegét, magas ivelésű művészi fejlődést jósolnak számára s nem kétséges, hogy rövidesen már egészen széles skálájú produktóival fog a nyilvánosság elé állítani. A kiállítás művészi értéken túl, széles érdeklődésre tarthat számot átképzés szempontjából is. A kerámiai ipar mai fejlettsége, ha nem is ezen a már művészi fokon, de kenyérkereseti lehetőségeket nyújt megfelelő kézügyességgel bíró nők számára s pályaválasztás szempontjából igen tanulságos a zsidó fiatalok számára. Ezt igazolja egyébként a kiállítás szokatlan meglátottsága is. (—S.)

ara Davidovits Z. indul és mint szervezeteket is meg során bennünket

A június 8-án agos cionista érte szervezet országos nynek során elhatá Kolozsvárra való Dr. Marton Ernő t. Az országos klál a részéről Schwartz Lévy Arje és Flo- kat választotta meg szervezet főtítkára ank lett. Ilyenfor- an kapcsolódott be ába és meggyőződé- n tartandó cionista kon a klál lista az fogja elérni, ezáltal sítva a kongresszu-

épészt üdvözöljük, agját, ki Transilva- ekifotografusa. Vele ggal szaporodott.

gerős és

egyenestörvény patenta fixa meg- ezen időn belül nina- gaának, csak a vál- r időleges megszín- tőzés nem egyenlő a szüntetésével, mert nak huzamos időn át het szó. Melléke- a vállalat több mun- notorikus erőt alkal- a jelen esetben téve- zóponi pénzügyi bá- szát, amely üzembe-

et logja iparosok raktár-

osok számlát adm- és történt, hogy a egzendő, hanem csak gyigazgatóság által- l-i kezdeti leltárral mlák bevezetésénél az kezett és kiment áru- sági szakértelemmel- ák, hogy a pénzügy- részletes utasítást tekintetében kiadni.

Eugen abó ANA MARIA 20.

rt körtjét, mert ttatja.

ODIN MORANDULI 13.

mához!

WZO Arzsidó Asszony

HIVATALOS LAPJA

Megkönnyítjük gyermekeink sorsát

Irta: JEAN JAFFE

A palesztinai települések és mindenekelőtt a kibbucok olyan gyorsan gyarapodnak kiterjedésben és erőben, hogy könnyen semmi se vesszük a kisebbeket, melyek szakadatlanul bár, de észrevétlenül fáradoznak és ugyanazokat a feladatokat elismerés és bátorítás nélkül teljesítik, amelyekben a nagyobbak részesülnek.

Ilyen kis település a Chávácelet Hásáron (Sárón lilioma), egy öt éves mosav az Emek Cheferben, kis szem a Nathania körüli települések láncolatában: Avichail, Kfar Vitkin, Ain Owed, Pardesz Hagdud sorában.

Emek Chefernek érdekes története van. Kanadai cionisták adták az összegeket, melyek a Keren Kajemetnek lehetővé tették, hogy ennek a földterületnek a legnagyobb részét megszerezzék. Chávácelet Hásáron volt a legfiatalabb ezek között a települések között. A kanadai Lilian Freimantól kapta nevét, ki a kanadai Hadassah elnöknője és felesége a kanadai cionista szervezet elnökének. Csak néhány héttel ezelőtt mutatott rá Chávácelet Hásáron erre a kapcsolatra, amikor is ott a telepesek számára — egy betonházak az építésbe kezdtek bele.

Chávácelet dombon fekszik, kilátással a tengerre, hihetetlenül szép vidéken. De más-különböben nincs sok előnye. Nem vezet kövezt az ehhez a kis településhez, mely tizenöt telepest számlál. Eddigi lakásai csak ideiglenes kunyhók voltak, a vízellátás szabályozatlan volt és a vilányvilágítás pedig kezdetleges. Citrusfák eddigelig bizony kicsinyek és csupaszkok még.

Egy fiatal asszony világosít fel a telep lassu fejlődéséről.

— Látja, mi csak egy kis embercsoport vagyunk, összesen körülbelül negyvenöt, és minden családnak tizenkét dunam földje van. Tizenötön közülünk állandóan itt lakunk, a többiek farmerek, ki városokban élnek és ott szerzik a pénzt, amivel a narancsokat itt művelhetik. Mi megműveljük az összes földdarabokat, az öveket, valamint a mieinket. Nyolc órát dolgozunk naponta mint napszámások, a távollevők számára és azután dolgozunk meg a mi földjeinket. Tekintettel arra, hogy mi az általános cionisták egyik középosztályu telepítését reprezentáljuk, a Keren Kajemet által rendelkezésünkre bocsátott földön kívül semmilyen külső támogatásban nem részesülünk. Csak az a miénk, amit mi magunk fektettünk be és csak azt kapjuk, amit mi magunknak a földből kicsikarunk. Mindazt, amit mi naponta bér-munkásokként megkeresünk, ismét a földünkbe fektetjük be.

Miközben keresztül-kasul jártuk a veteményeskert, tovább folytatta: — Tudja, hogy mikor mi ezelőtt öt évvel ide jöttünk, az egész terület dudvával és szentjánoskenyér-fával volt befedve. A helység olyan magános és elhanyagolt volt, hogy ideális buyóhelyül szolgált az utonállók. Mi megkezdtük az ősrégi fák kiirtását. Csekély anyagi eszközök felhasználásával, mindegyikünknek volt kb. száz fontja, öntöttük a talajt, mely semmiesetre sem volt jó és termékenynek mondható. Az emberek valóban meglehetősen hitetlenül álltak a vetés lehetőségeivel szemben. Egyre azt a régi közmondást hangoztatják, hogy a csupasz emberi tenyérből nem sarjad ki buza. És ime, nézze meg a mi közös veteményes kertünket. Paradicsomainkat még a piacra is elküldjük. És a mi citrusfáink! A kicsiny fácskák állandóan és szabályszerűen nőnek. Nézze milyen szépen fejlődnek.

Még beszélgettünk, mikor egy öreg asszony jött oda hozzánk, — magas nyulánk alak, — követelte, hogy a lány bejőjön és egyik valamit. Hozzám fordulva mondta: — Már dél van és ő még nem is reggelizett. Kérem, bocsásson meg neki egy percre.

A fiatal asszony öccse vezetett tovább. Hosszszáru csizmája földdel volt fedve, kérés kezzei karcolásokkal voltak tele.

— Anyáknak valósággal cipelnie kell bennünket az evéshez, — mondta nevetve. — Nincs közös éttermünk és pontos kézfési időnk. Tényleg csodálatos, hogy anyánk hogyan szokta meg az itteni életet. Egy kicsit féltünk attól, hogy ide hozzánk. Már majdnem hetven éves és nem volt könnyű élete Lengyelországban. Ő azonban ragaszkodott ahhoz, hogy velünk legyen. És most

itt van, vezető kicsiny háztartásunkat és gondoskodik rólunk. És ami még többet jelent számunkra, úgy látszik most erősebb és fiatalabb, mint volt és egyre több időt tölt a narancsokban és a mezőn.

Egy kis napsütötte, erőteljes fiú jött felénk vidám sálom köszöntéssel. Szamárháton jött éppen most az óvodából. Ő az első bennszülöttje Cháváceletnek. Két gyermek született eddig a telepen. Mivel itt nyilvános intézetek nincsenek, ezért a gyermekeket Nathaniahoz a világra és a gyermekek kénytelenek az avichail iskolákat látogatni. Ha az idő kedvez, a két kilométernyi utat gyalog teszik meg, különben pedig szamarakon lovagolva. A legközelebbi orvos is Avichailban van és a legközelebbi mozi pedig Nathaniaiban. De a cháváceleti telepesek ritkán járnak oda. A megkésztetett munkamap után sokkal kimerültebbek, semhogy estéjükkel távol töltsék és ezenkívül minden mire szükség van a telepítéshez. Ugyanezen okból nem vesznek maguknak rádiót sem. Az egyetlen modern vívmány, amit megengedtek maguknak, egy telefon. Fontos a védelemhez és lehetővé teszi az összeköttetést a távollevő telepesekkel, elsősorban „elsősegély felszerelés”, melyre igen gyakran szükség van. Vendégek ritkán jönnek, és ezt a telepet sohasem említik, mikor felsorolják az ország különleges teljesítményeit.

Egy öreg ember, beesett arccal és ritkás szakállal, valahol az asztalosműhelyben dolgozott. Mint hetven éves öreg ember szerény megtakarított pénzeszközét ide fektette be. Szorgalmasan és észszerűen dolgozik itt. Az élet erre felé nem könnyű, de ő is meg van elégedve, éppen úgy, mint vezetőm édesanyja.

A MEZŐN

Irta: SARAH ZEISLER

Csöndesen nyugszik a veteményeskert — nagy terület — pompázó színekben. Fölötte a messzi kék ég, melynek egyenes kékjét csak a horizont alján kis felhőske zavarja meg. A napsugarak szétáradnak a fák között és lassanként előmlik fénye az egész téren. Könnyű szél áramlik északra, messziről ide látszanak Naftáli hegyei, melyek a Karmel hegységig nyulnak és onnan egy új hegylanc kezdődik, mely eltűnik a távoli láthatáron. A hegyek zöldelnek. Jobbra narancsok terülnek el, balról folyik a Vadi vize, mely elválasztja a mi földünket a falvak földjétől. Ezek a falvak itt-ott elszórva a hegyeken fekszenek. Ott alant egy zsidó település tűnik fel, mintha elszunnyadt volna az erős napfényben. Mély hallgatás, halálos csend körös-körül, csak egy béka kuruttyolása hallatszik fel a Vadi-ból, néha áttöri a csendet egy lokomotív füttye vagy vonatkerekek kattogása. A fák közül füst száll fel, — és rögtön el is tűnik. A kert bejáratánál virágok nyílnak. Levelek a nap felé fordulnak és úgy gunnyasztanak ott, mintha nehéz teher nyomná őket. Mint nagy szőnyeg, nyulik el a sárgarépa-föld. A fű hajlodozik a szél fuvallata alatt. Mögöttük a paradicsom drótköze köve sorakozik, hogy el ne dőljön, előbukkan a levelek közül, egyik tásztva másikat, hogy elsőnek ériék a nap sugarai, mintha siettetnék növekedésüket és érésüket. Jobbra a pusztá föld, melyből éppen

kieszedték a burgonyát. Ez a pusztá föld az eke vasát várja.

Egy szép napon magányosan dolgoztunk a répa-földön. A közeli falu arabjai szántottak a Vadi tulsó oldalán. Messze elmaradnak az eke mögött s ostorozzák a lovakat, hogy sietségre ösztönözzék őket. Dal csendül fel, melyet a kis gyermekek hangocskái és az asszonyok rikácsolása kísérnek. A gyermekek kukoricát, az asszonyok pedig zöldséget szednek a főzéshez. A mező visszhangzik a dolgozók hangjától. Néha néha lopva átpillantunk hozzájuk, szívünk egyáltalán nem nyugodt. Nevetéssel, énekek próbáljuk nyugtalanágunkat csillapítani. Hirtelen három alak tűnik fel előttünk, súlyos botokkal kezükben és sajátságos mosollyal ajkukon. Egy pillanatig megkővülten állunk, megpróbálunk urra lenni rettegésünkön és félelem nélkül elbúlik állani. Szemeikből gúny lövell, vadul tekintenek ránk, mintha elevenen akarnának elnyelni bennünket. Minden egyes mozdulatuk igen gyanusnak tűnik. Ugy érezzük, hogy minden pillanatban revolvért ránthatnak elő és aztán végünk. Salom! — szólnak — nyers hangon — és az alakok eltűnnek, ahogy jöttek. Kábultan maradtunk ott. Békés zándékkal jöttek tehát? Vagy nem merték gonosz szándékukat keresztülvinni? Utánuk nézünk, míg el nem tűnnek.

Nahalali jelentés

*

A Nahalali iskola gazdaságának nehéz, Emek földje. Télen, esős időben sáros s isza földje nehéz föld, agyagos, mint az egész Emek földje. Télen, esős időben sáros és isza pos lesz és szinte lehetetlenség megdolgozni, kimenni a mezőkre, az ültetvényeknek utána nézni. Vannak telek, amikor az esőelosztódás kellemesebb a munkára nézve, amikor szünetek vannak az egyes övezések között, melyek időt hagynak a felszáradásra. Akkor ki lehet menni a földekre és a legszükségesebb munkákat elvégezni. Ilyen volt az 1936—37. esős évszaka.

De az elmúlt tél nagyon nehéz volt. Sok eső esett (657 mm) kedvezőtlen beosztásban. December végétől március közepéig majdnem megszakítás nélküli esett, ezért március közepéig nem kezdhettük meg a föld megművelését. Ennek az volt a következménye, hogy sok munka maradt tavaszra. Mindaz a munka, ami az eső miatt elhalasztódott, mindazt, amit a tavasz a mezőgazdaság összes ágaiban követel és a gaz

elleni harc, ami esős évben különösen felburjánzik.

A gazdaságok számára, amelyek csak saját munkájukra támaszkodnak és még tavasszal az „égető évszakban” sem vesznek fel időszaki munkásokat, ez az évszak az, amely minden erő legnagyobb megfeszítését követeli. És ezeknek a mezőgazdasági üzemeknek az állandó munkásai éppen ebben az időben a legodaadóbban teljesítik kötelességüket. Bár a tavasz kirándulásokra csábít és felszabadulásunk ünnepe, legnagyobb ünnepünk éppen ere az időszakra esik, mégse mozdult senki a munkahelyéről, a sok kiránduló, aki ebben az időszakban megtölti az országot, legtöbbszörre a városból jön.

Az iskola gazdasága, hogy élte át ebben az évben ezt a nehéz évszakot? Nem tudunk úgy élni a mesékben, mint egy rendes kvuca gazdaságában. A sok munka ellenére kénytelenek vagyunk, mint intézmény az összes tanítványoknak peszachi

Ugy látszik, hogy a cháváceleti nők és férfiaknak ez a kis csoportja a szó legrégibb és legteljesebb értelmében megfelel annak, amit mi „cháluc”-nak nevezünk. Ide jöttek. Azt se tudták, mi vár rájuk. Elhanyagolt, homokos talajt vettek birtokukba és tíz év leforgása alatt kezük munkájával termékeny, virágzó földet tettek. Egyetlen szociális vagy nemzeti intézmény sem támogatta őket, eltekintve attól, hogy a K. K. L. a földet rendelkezésükre bocsátotta. És nincsenek is semmiféle igényeik a zsidó közalapokkal szemben.

Bátorságukat az a tény igazolja, hogy egyikük sem vonult vissza az eredeti csoportból a mult fátadozásainak és a jelen nehézségeinek ellenére sem. És mi több, senki-nek még eszébe sem jut illesmit tenni!

Mindenki, akivel találkoztam, a palesztinai chálucoknak ezzel a visszatérő refrénjével bucsuzott: „A mi helyzetünk még nehéz, de gyermekeink sorsa már könnyebb lesz”.

szüni-dőt adni. Miután azonban iskolánk a növényeket önellátására van felépítve, a szüni-dőket nem adhatjuk ki a mezőgazdasági iskolák mintájára, amelyek legnagyobb részt bér-munkásokkal dolgoznak. Nekünk a peszachi szüni-dőt két csoportban kell kiadnunk. Az egyi csoport az első ünnepnapokon hagyja el az iskolát, a másik az utolsókon. Mindegyik tanuló négy napi szabadságot kap, utazásra és ünnepre. Tehát az ünnepek alatt a növények fele van az iskolában. Ez elegendő arra, hogy a legszükségesebb munkákat elvégezhessek és pedig az állatállomány ápolását, a konyha- és házimunkát és a szükséges kertmunkát.

Mindenki kezében égett a munka, hogy a szükséges tavaszi munkákat peszach előtt befejezzük. Hogy ezeket elvégezhessek, a peszach előtti héten beszüntettük a teoretikus tanítást, úgyhogy a tanulók 6 óra helyett 8 órát dolgoztak. Még emellett sem tudtuk volna elvégezni a munkát, hogy ha az instruktornők és tanulók az egész idő alatt nem dolgoztak volna, minden erejüket megfeszítve és olyan alaposan. A teoretikus tanítás ideje alatt is jelentékenyen többet dolgoztak, a megállapított időnél, tele érdeklődéssel, telve felelősségérzettel és attól a kívánságtól hajtva, hogy a munkával elkészüljenek. Hála a tanuló magatartásának, tényleg sikerült a legszükségesebbet peszachig elvégezni és nyugodtan elengedhette a vezetőség szabadságra a lányokat. És az elvégzett kötelesség örömeivel és az ifjuság természetes vidámságával tölthették ünnepeiket, mindenki a maga kívánsága és módja szerint. Azoknak a növényeknek, akik az iskolában maradtak, szép szédert rendeztünk. Az asztalok virággal és mindenféle jóval izlésesen voltak terítve. Két növények modern héber verseket adott elő, amelyek az ünnepeket méltatták. Az egyik instruktornő gyermeke kérdezte a tradicionális négy kérdést és a hagada szemelvényeiből válaszoltak és a Tenachból, melyek az egyiptomiak kivonulására vonatkoznak. Az ünnepi vacsora hozzájárult a jó hangulathoz és innepélyességhez, és héber dalok kórusa fejezte be az innepély hivatalos részét. Az ország ifjuságának szokása szerint énekeltek és táncoltak a lányok az innepély mentek és utána a mosava közös szédere mentek.

A félünnepeken a meteorológiai állomásunk néhány fontos műszertel gyarapodott. 1937 augusztusában vetették meg ennek az állomásnak az alapját, akkor építették a megfigyelőházat és az első eszközöket akkor bocsátották rendelkezésünkre. Most a külföldről rendelt új műszerek érkeztek meg. 1937 szeptemberében kezdtük meg az állomás munkáját, az egész idő alatt az egyetem meteorológiai állomásának mintájára megfigyelési táblázatokat fektettünk le. Ezekben a táblázatokban van jelezve a hőmérséklet, a szél és eső. A tyukfarm vezetője megpróbált ezeknek a táblázatoknak a nyomán és a különböző hőmérsékletek alapján tenyésztési kísérleteket végezni és érdekes eredmények-re jutott.

VASÁRNAP

Tettei egy

Vers
Wei

Párizs, június 17.
szombaton reggel 4.
igazságügyi palota
Ismeretes, hogy márci
ötösörös gyilkosság m
A kivégzési törvény
iben Weidman kivé
számban vehettek ré
váncsi és izgatott tö
lekezni kezdett a térsé
guillotine közelében á
voit Leblond asszony
nak anyja. Pirkadásk
vonult néhány foghá
arc is tünt fel; Weid
ját levették. Szemet
Fontaine lelkeséggel h
tel. A lelkesz eltakar
elő a gyászos alkotó
osztónoson visszariadt
ment a nyaktólhoz.
lani lehetett a deszk
Weidman fellépett az
gyilkos nyakára illes
végtelennek tűnő pill
zuhan. Tompa csat
után vérzuhatag t
tartóoszlopait. 4 ór
kiszvendett. A töm
sónja szabadult ki.
borzalmas tetteinek e
a jelenlevőkre. A le

Az élet
kedése va

Tan. soara, június
Mint ismeretes, a
szézős megvalósí
zók tervezik illeté
ra letelepítést: Giur
A Duna parti Giurgi
rendelkező Temesvár
kat fog vegréhaítani
terén és ez a lehető
lalkoztatja a bánsgá
ket.

Ezek a kérdések
szerűbbé válnak, me
zóna létesítése és fe
vid idő kérdését jel
szerint. A temesvár
lesz a feladata, hogy
a Dunán egyenesen
szállítsa. Ez a tevé
lesz a Bánsgág egés
jára és termelési re
agrár, mint az ipari
kurrencia jegyében.
kül folyt, míg a jö
hogy a német expo
előn egyen termel
egy a mezőgazdasá
A Bánsgágban ez a
azt is jelentené, ho
lyek felsőbb irányít
met export feltétel
Igy aztán a termel
termékét a bánsgági
tervszerűen felvásá
vábbítja is Németo
Gazdasági szakér
ban ez a fokozotta
eladott mennyisége
ként élelmiszere
közeli lehetőség va
termelő gabonáját.
ját már előre meg
sítetheti, minden ké
nélkül. Az élelmisz
mi kilátás nincsen
földi piac fogyaszt
lan mennyiséget ve
kinlát hiánya és a
san éreztetni fogj
piacon is, ami a
természetesüri em
után.

Ez a lehetőség
lános életlehetőség
ged következtetni.

"Tettei egy szörnyetegé voltak, halála egy szenté" Versaillesben kivégezték Weidmant, a tömeggyilkost

Meglepő lelki nyugalommal lépett a vécipadra Weidmann

Paris, június 17. (Rador). Weidmant szombaton reggel 4.32 órakor a versaillesi igazságügyi palota előtti téren lefejezték. Ismeretes, hogy március 31-én ítélték halálra ösztörös gyilkosság miatt.

A kivégzési törvény előírásainak megfelelően Weidman kivégzésén csak korlátozott számban vehettek részt érdeklődők. A kivégzési és igazgatói tömeg már éjfélkor gyülekezni kezdett a térségen. Izgalom fogta el a guillotine közelében állókat is. Ezek között volt Leblond asszony is, Weidman áldozatának anyja. Pirkadókora a börtön ajtaján ki-nyult néhány foghózárról, majd egy halvány arc is tünt fel: Weidman, akinek inge gallérját levágták. Szemeit az égbe emelte. Előtte Fontaine lelkész haladt, kezében a kereszttel. A lelkész el akarja mondani Weidman elől a gyászos alkotmányt. Weidman eleinte ösztönösen visszariadt, majd szilárd léptekkel ment a nyaktilóhoz. A nagy csendben hal- lani lehetett a deszkák nyikorgását, amikor Weidman fellépett az emelvényre. A hóhér a gyilkos nyakára illesztette a deszkát, majd végtelenül tűnő pillanatok alatt a kés le- zuhant. Tompa csattanás hallatszott, ami után vérzuhatag borította el a guillotine tartóoszlopait. 4 óra 32 perckor Weidman kiszenvedett. A tömeg mellől a borzalom sóhaja szabadult ki. A látvány, de a gyilkos borzalmas tetteinek emléke is mélyen hatott a jelenlévőkre. A levágott fejet tartalmazó

kosarat fahánccsal töltötték meg, a törzset nádkosárba tették és szekerem a temetőbe szállították, ahol ideiglenesen hantolták el Weidmant, mert számára családja az utolsó héten sírhelyet vásárolt.

Moro Giaferri, az ismert francia ügyvéd, a gyilkos védője a következőket jelentette ki az újságíróknak: „Sohasem láttam embert hasonló bátorsággal lépni a vécipadra. Kivég- zése előtt ébren találtam. Még mosolyogni is volt bátorsága. A köztársasági ügyésszel egyetértésben, Jean de Koven, az egyik áldo- zat családja kérésére egy utolsó kérdést tet- tem fel neki. Ünnepelesen kijelentette, hogy a szerencsétlen leány egyetlen pillanatig sem panaszkodhatott olyasmiről, ami jóhírnevét érintette volna. „Örömmel tettem meg ezt a nyilatkozatot — mondotta Weidman —, ami megkönnyebbülés számomra”. Miután Weid- mannak az utolsó pillanatokban való aláza- tosságát méltatta, Moro Giaferri felindult hangon tette hozzá: „Ez a szerencsétlen csu- pa ellentmondás volt. Tettei egy szörny vol- tak, halála egy szenté volt. Mi, védői azt a meggyőződést valljuk, hogy nem volt normá- lis”.

Planoy, a másik védő közölte, hogy Weid- man utolsó kívánságaként közteendő emlék- iratait névaláírásával kívánta ellátni. A vaulzei szörny félelmetesen nyugodt maradt az utolsó pillanatig.

Az élelmiszerárak általános emel- kedése várható a temesvári szabad zóna létesítése révén

Tem. soara, június 17. (Az Uj Kelet tud.) Mint ismeretes, a román-német gazdasági szerződés megvalósulása során az első kö- zös tervezési illetékes körök két szabad zóna létesítését: Giurgiu és Temesváron. A Duna parti Giurgiu és a Bega kikötővel rendelkező Temesvár tehát nagy feladato- kat fog végrehajtani a németországi export terén és ez a lehetőség újabb erősen fog- lalkoztatja a bánági közgazdasági körö- ket.

Ezek a kérdések különben is egyre idő- szerűbbé válnak, mert a temesvári szabad zóna létesítése és felszerelése már csak rö- vid idő kérdését jelenti az eddigi tervek szerint. A temesvári szabad zónának az lesz a feladata, hogy a bánági termékeket a Dunán egyenesen a regensburgi kikötőbe szállítsa. Ez a tevékenység mély hatással lesz a Bánág egész gazdasági struktúrá- jára és termelési rendjére is. Eddig úgy az agrár, mint az ipari termelés a szabad kon- kurrencia jegyében, minden irányítás nél- küli folyt, míg a jövőben kilátás van arra, hogy a német exportszükségletnek megfe- lelően egyes termelési ágakat átállítsanak úgy a mezőgazdaság, mint az ipar terén. A Bánágban ez a változás gyakorlatilag azt is jelentené, hogy ama termékek, ame- lyek felsőbb irányításra termelőnek, a né- met export feltétel nélküli anyagát képezik. Így aztán a termelő nyomban értékesítheti termékét a bánági szabad zónában, amely természetesen felvásárolja azt és azonnal to- vábbítja is Németországba.

Gazdasági szakértők szerint a Bánág- ban ez a fokozottabb és ugyszólván előre eladott mennyiségekre történő termelés fő- ként élelmiszere vonatkozik. Így egészen közeli lehetőség van arra, hogy a bánági termelő gabonáját, gyümölcsét és marhá- ját már előre meghatározott áron értéke- sítheti, minden késedelem és árullamzás nélkül. Az élelmiszeri cikkekben tehát sem- mi kilátás nincsen fölöslegre, mert a bel- földi piac fogyasztóképességén túl korlát- lan mennyiséget vesz át a német export. A kínálat hiánya és a fix árak tehát hamar- san éreztetni fogják hatásukat a belöldi piacon is, ami a bánági élelmiszerárak természetesen emelkedését vonja maga után.

Ez a lehetőség első pillanathban az álta- lános élelmiszerárak megdrágulására en- ged következtetni. A szakértők azonban

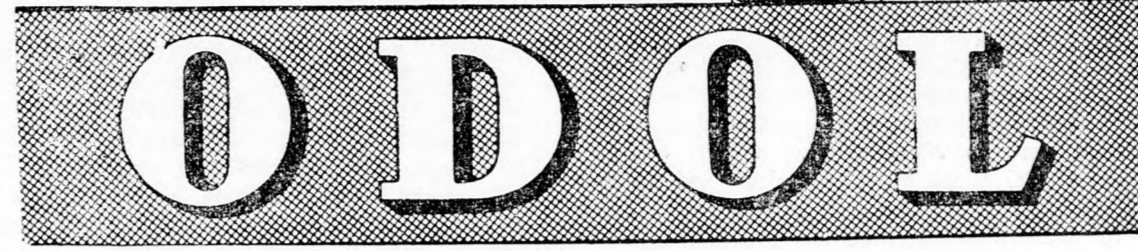
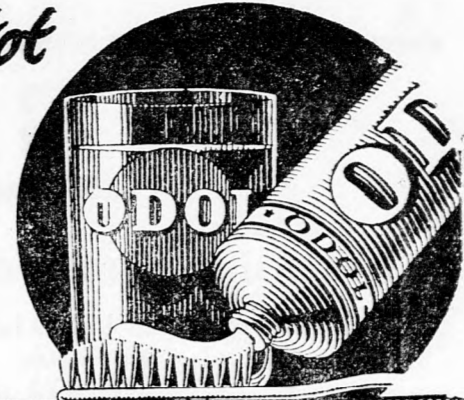
arra utalnak, hogy a mezőgazdasági árak emelkedése és a termelők kereseti lehetősé- gének növekedése ki fog egyenlítődni az ipari termelés árával és az ipar által nyuj- tott kereseti lehetőségekkel. Kétségtelen, hogy a termelőreteg fogyasztóerejének meg- növekedése már bánági vonatkozásban is kedvezően éreztetheti hatását az ipari ter- melés terén is, ez azonban több körülmény- től függ. Így többek között lehetséges, hogy a fokozott német export megköveteli egyes iparágak termelésének mérséklé- sét, amely körülmény már egyáltalán nem szolgálna a mezőgazdasági és ipari árak nivellálódásáért.

További lehetőségként kell számolni az- al is, hogy a bánági szarvasmarha és ig- avonó állag egyelőre még nem tudja kielé- gíteni az export-igényeket. Ha pedig nem veszik figyelembe a belföldi, elsősorban pe- g a helyi szükségletet és az exportra ke- rülő marhák szá- ma túllépi az egyensúly határát, akkor a belföldi piac nemcsak ár- emelkedéssel, hanem ellátási zavarokkal is kénytelen lenne számolni. Ezért a közgaz- sági szakértők hangsúlyozzák, hogy csak gondos és messzemenően racionális intéz- kedések révén lehet a temesvári szabad zóna létesítése révén hozzákezdni a foko- zottabb exporthoz. Bánági vonatkozás- ban egyelőre csak az élelmiszeri cikkek ter- melése kerülhet exportra, mert ezt az or- szág nyugati kincseskamrája önként ki- nálja.

Bánági gazdasági körökben egyébként biztosan számítanak arra, hogy amikor sor kerül akár az agrár, akár az ipari termelés bizonyos fokú átcsoportosítására, a hivata- los tényezők számolni fognak a Bánág kü- lönlleges helyzetével, elsősorban pedig a rendkívül fejlett bánági gyárparral. Ez a bánági gyáripár husz év alatt nőtt ki a földből, hatalmas társadalmi rétegnek nyújt kenyeret, és ma már nemcsak a bel- földi piacot látja el a legkülönbözőbb ipari termékekkel, hanem már nyugat felé is ex- porttényezőt képez. Mint már említettük azonban, a bánági ipar további fejlődésé- nek kérdése csak egy későbbi problémát képezhet, mert a temesvári szabad zóna és kikötő egyelőre kizárólag a német élelmis- zereportot fogja szolgálni. Ezt bizonyít- ja az a terv is, amely a Bega csatorna éj- zeli hajózására vonatkozik. A német és ro- mán szakértők ugyanis, egyaránt megállá-

A szép fogak csodálatot keltenek

ha helyesen ápolják őket. A legbizto- sabb módszer egészséges, gyöngyfehér fogak elérésére a fogtisztító ODOL fogpéppel való fogápolás. Használjon a mindennapi fogápoláshoz ODOL fogpépet.

pitották, hogy a begai hajózás az élelmis- zerszállítás szempontjából kedvezőtlenül lassu, mert a jelenlegi adottságok mellett az uszályok csak nappal haladhatnak a csa- tornában. Ezért felmerült az a terv, hogy gyorsan végrehajtandó technikai változta- sások révén éjjel-nappal hajózhatóvá teszik

a Bega csatornát és ezzel jelentékenyen meggyorsítják a Dunába vezető áruszállí- tást. A tervék és előkészületek mindeneset- re azt igazolják, hogy a Bánág rövidesen bekapcsolódik a Bega-kikötő és a szabad zóna révén a román-német gazdasági szer- ződés megvalósításába.

Októberben új városi tanácsot választ Jeruzsálem

A palesztinai katonai főparancsnok megerősítette a jemenita leány ellen hozott élellyegytigiani ítéletet

Jeruzsálem, június 17. Jelentette az Uj Kelet, hogy a jeruzsálemi katonai törvény- szék élellyegytigiani feyházra ítélt egy 18 éves jemenita leányt, akit azzal vádolnak, hogy az uccán elhelyezett egy kosarat, amelyben bomba volt. A törvényszék ítéletét most a palesztinai katonai haderők fő- parancsnoka is jóváhagyta és így jogerőssé vált.

Ugyancsak Jeruzsálemből jelentik, hogy a kormány októberre tűzte ki a jeruzsálemi

városi tanácsválasztásokat. Ezzel kapcsolato- san az a hír terjedt el, hogy a városi tanács zsidó tagjai fenyegető leveleket kaptak, ame- lyekben halálal fenyegetik meg őket, ha résztvesznek a városi tanács ülésén és mun- kájában. Mint ismeretes, a zsidó tanácsosok sztrájkba léptek és kijelentették, hogy addig nem vesznek részt a városi közigazgatásban, amíg a kormánytól nem kapnak biztosítékot arra, hogy a zsidó többségű Jeruzsálem élére zsidó polgármestert fog kinevezni.

Feloszlatják a francia parlamentet?

PÁRIZS, június 17. A francia kamara folyósán szombaton az a hír terjedt el, hogy Daladier miniszterelnök feloszlatja a kamarát és júliusra kiírja a választáso- kat. A nagy feltűnést keltő hírt francia körök eddig nem cáfolták meg.

Egyre súlyosbodik a helyzet Tiencsinben

A japánok megakadályozzák az élelmiszerszállítást.
Újjon a német sajtó a tiencsini események miatt

Tiencsin, június 17. (Rador). A helyzet állandóan súlyosbodik. Az élelmiszerhiány éreztetővé vált. A japánok továbbra is meg- akadályozzák az élelmiszerszállítványok be- vitelét és az angol főkonzul minden tiltako- zása dacára megalázó intézkedéseket alkál- maznak az angolokkal szemben, kiket órák hosszat várakoztatnak még akkor is, ha ir- taik rendben vannak.

A japánok egyébként tegnap letartóztatták Eric Mayell kanadai filmoperátort. Mayelltől elkobozták a filmtekercseket, majd felvevő- gépét visszaszolgáltatta, szabadlábra helyez- ték.

Sanghaj, június 17. Tegnap egy angol tor- pedóromboló érkezett Csinuang Tao helység kikötőjébe, amely 125 mérföldre fekszik északra Tiencsintől. Az angol hadihajó az angolok által látogatott fürdőhelyek előtt fog cirkálni, hogy az angol alattvalók biztonsága felett őrködjék.

Szingapur, június 17. A Távol-Kelet egyik legnagyobb jelentőséggel bíró konferenciája kezdődik meg csütörtökön, amelyen részt- vesznek az indiai és távolkeleti angol védelmi és szolgálati vezetők és a kínai és indokínai védelmi szolgálatok vezérkarának francia tisztjei. Annak ellenére, hogy a tárgyaláso- kat még a tiencsini incidens előtt határozták el, a mai helyzetben rendkívül jelentőséggel bírnak. Az Egyesült Államok és Hollandia nem képviseltetik magukat a konferencián. Remélhető azonban, hogy csendesóceáni vitá- lis érdekeik miatt szoros kapcsolatot fognak fenntartani a tárgyaló hatalmakkal. A kon- ferencián 60 katonatiszt vesz részt.

Párizs, június 17. (Rador). Valószínű — írja a Le Matin —, hogy az engedelményes területek vesztésgázolása elleni tiltakozáshoz

az Egyesült Államok is csatlakozni fognak.

Berlin, június 17. (Rador). A „bekerítő” be lettek kerítve” címmel egész oldalt kitevő cikkben nyilvánítja megaláztatását az Essener National Zeitung a tiencsini vesztésgázr felett, amit az angol-orosz tárgyalásokra való vá- lasznak tekint. A lap szerint Mussolini ki- jelentette, hogy a rendhatalmak a világ mnd- den részében válaszolni fognak a britek be- kerítő mesterkedéseire. Tiencsin is része en- nek a világnak.

— Az arabőr célszerű ápolásához minde- nekelőtt az szükséges, hogy bélműködésün- ket reggelente éhgyomorral egy pohár ter- mészetes „Ferenc József” keserűvízzel meg- felelően elrendezzük. Kérdezzé meg orvosát.

Újra jéghegyek fenyegetik az angol királyi pár hajóját

London, június 17. Az Empress of Bri- tain hajóról jelentik, hogy György angol király és Erzsébet királyné elhagyták a ka- nadai vizeket, ahonnan Uj-Fundland felé haladnak.

Newyork, június 17. Uj-Fundland északi partvidékéről óriási jégzajlást jelenté- nek. Az uszó jéghegyek a beérkező jelenté- sek szerint 150 kilométer hosszú láncolatot alkotnak. Az angol királyi párt Európába visszahozó Empress of Britain nevű hajó- nak szombaton kell elhaladnia az újfund- landi partok előtt és hoga ha a jégzajlás nem csökken, úgy néhány napig valamelyik kikötőben vesztésgelni kénytelen.

Tengeralattjárók tündöklése és tragédiája

Írta: NEUMANN JENŐ (London)

A Squalus és a Thetis tragédiái után különös aktualitást ad londoni munkatársunknak a legújabb francia tengeralattjáró katasztrófája.

Nem is gondolnánk arra, hogy a tengeralattjárók milyen hosszú történetre tekintünk vissza. Nevük és szerepük csak a világ-ábrányi folyamán vált híressé, pedig ekkor már több évszázados múlt állott mögöttük. Angolok és hollandusok, ezek a régi hajósok ringatták a tengeralattjárók bölcsőjét.

A tengeralattjárók gyermekora 1620-ban egy Cornelius van Drebel nevezetű hollandiai tengerész mutatta be I. James angol királynak a világ első tengeralattjáróját. Az emberek kételkedtek a kísérlet sikerében, de a kíváncsiság nagy tömegeket hozott össze a Themze partjára. A folyón nagy bákát ringatták a hullámok. A bárka ószen zsirozott bórral volt bevonva minden oldalán. 12 evezős szállt be a naszádra, mely csak pár láb mélységre merült le a vízbe. A szerencsés kísérlet annyira felbátorította a közönséget, hogy a király is tett egy próbát az újszerű úszó alkalmatlanságon.

Tengerészek szokat mosolyogtak a nehéz mozgású bárkán, mely csak rövid utakat tudott megtenni, de elvitték híret az Atlanti óceán európai partjainak országaiba...

1622-ben egy Le Son nevű francia megépítette Hollandiában a Rotterdam Boat-ot, a világ első fémlemezekkel bevont tengeralattjáróját.

Rotterdam tetszetősebb volt elődjénél és könnyebb anyagban, hogy lábát voltak, mekkor segítségével meg tudott állapodni a víz mélyén. Hajtó gépezete is fejlődést mutatott: Nem evezők, hanem lapátkerekek hajtották mozgásba.

Nincsenek pontos leírásaink arról, hogy történt ezeknek az első naszádoknak lemerülése és felszállása. 1747-ben készült az első tengeralattjáró, melyről tudjuk, hogy bőrszalag segítségével végzte a vízben a függőleges irányú mozgást. A bőrtömlőket lemelek előtt megtöltötték vízzel, mílta a hajó süllyedt. A víz mélyén aztán bonyolalmas, kötelek kötésével segítségével megoldották tömlőket, és a hajó felszínre emelkedett.

A sok kísérletet közepette sok szerencsételen is történt. Az angol Day szerkesztő tengeralattjáró 30 láb mélységre tüzelt leállni, és 24 órát maradt a vízben. Egy alkalommal Day Portsmouth harbour-ban végzett kísérleteket. Leszállt a vízbe hajójával és a hajó örök sirja lett a tenger mélyén. A Thetisnek megvált a maga elődei...

A legfantasztább tervezők sem gondolhatják arra, hogy a tengeralattjáró más célra, mint katonaira használható volna. Angliában találták fel az első tengeralattjárót és angol hajó ellen történt a világ első tengeralattjáró támadása. Amikor 1776-ban, az amerikai szabadságharc idején angol csatában fenyegették a Newyork melletti Manhattan szigetet, a kis „Turtle” (Teknősbőrű) nevű tengeralattjárót vontatták fel a vízre a hajó ellen, a kis Dávidot küldték a Góliát ellen. A naszád nem is tudott vízre merülni. Örtornya mindig a víz felett maradt. A toronyban helyezkedett el a hajó hajtó utasa: Lee örmeister. A világ első tengeralattjáró támadása sikertelen maradt.

A kis Dávid parittyaköve ártatlanul visszavetett a hatalmas Góliátok páncai rosznyáról.

A tengeralattjárók történetének legérdekesebb fejezetét alkotják Robert Fulton, a hajó feltalálójának felfedezései. 1797-ben a brit kormánynak támogatására kéri a francia kormányt, de ez magtagadja tőle a segítséget. Amikor aztán Napoleon lett az ifjú közönség első Konzulja, 10.000 frankot engedélyezett Fultonnak, aki 1800-ban megépítette a Nautilust, melynek nevére Verne Gyula „Nemo kapitány titka” c. híresség regénye feleltethetné. Az első angol tengeralattjáró kísérlet a Themzén folyt le. Hasonlóan az első francia próbálkozás a Szajnában. Az első vizalatti ut 20 percig tartott, de Fulton törhetetlen energiájával elérte, hogy az kikötőjében 6 teljes órát tartott ki a vízben. A Nautilussal sikerült felrobbantani a francia csónak, kimustrált hajót, de amikor nem sikerült vele kárt tenni az angol flottában, a brit kormány megvonja kegyeit Fultontól.

A híres technikus ekkor az ellenséghez fordult. Felkeresi Pitt miniszterelnököt, felajánlja szolgálatait, de az angol birodalom nem kell a tengeralattjáró. Nelson bébi-nyitotta Trafalgárnál, hogy nincs mitől félnie a brit flottának.

Most már benne vagyunk a 19. században. A technika és tudomány szédülletes fejlődésével magával viszi a tengeralattjárók technika haladását is. Angolok, amerikaiak, németek, franciák szüntelenül kísérleteznek.

tökéletesítik a víz alatt járó naszádokat. 1864-ben játszódik le a világ első „sikeres” tengeralattjáró támadása. Észak Dél elleni háborújában az Egyesült Államok Hunley nevű tengeralattjáró hajója felrobbantotta Délnek Housantone nevű csatahajóját; de a Hunley úgy járt, mint a méh, mely elpusztul, ha beszúrja fulánkját. A tengeralattjáró a „sikeres” lövés után maga is a mélységbe süllyed. A 19. század második felében leg-híresebb tengeralattjáró hajók konstruktorja ez ir szarmazású John P. Holland, aki elektromos motorral hajtatta gépét. Egy alkalommal hajója elakadt az iszapban. Holland kihuzatta a hajót, kiszedte az értékes elektromotorokat és aztán haragjában elsüllyesztette a tengeralattjárót...

Századfordulókör épül Max Laubeauf francia mérnök híres Narval nevű vizalattjáró naszádjára. A Narval fordulót jelentett a tengeralattjárók építése tekintetében. Az eddigi tengeralattjárók single hull-ok, egyszerű testek voltak, a Narval double hull, duplástestű. A single hull hajóknál a süllyedést, ill. emelkedést előidéző u. n. tankok a hajó alján vannak. A double hull szerkezet esetén a kettős fal között, mely maga is több részre van felosztva. Felszabadul ezáltal a belső hajtótér, modernizálják a gépbrendezést és a hajó alkalmas lesz komplikált mozgások végzésére.

A tengeralattjárók működéséről alig kell szólni. Az elv ugyanaz, mint a vízfelszíni hajóknál: az ismert Archimedes féle arany-szabály, mely szerint minden folyadékba mártott test annyit veszít súlyából, mint amennyi a kiszorított víz súlya. Víznel könnyebb fajsúlyú testek úsznak a vízben, nehezebb fajsúlyúak elmerülnek. A hajók építő anyaga általában nehezebb a víznél (fajsúlyra gondolunk), de a belső üreshajtótér segítségével elérjük, hogy a hajó átlagos fajsúlyja könnyebb a víznél. A fajsúlyt u. i. úgy kapjuk meg, hogy a testsúlyt osztjuk térfogatával; már most ha a térfogat elég nagy a súlyhoz képest, a hajó átlagos fajsúlyja kisebb lesz a víznél és hajónk uszni fog a felszínen. A tengeralattjáró fajsúlyának azonban „tudnia” kell nehezebbnek lenni a víznél, hogy alámerüljön. Ezt úgy érik el, hogy „tankokat” építenek be a tengeralattjáró falához. Ha a tankok üresek, vagy csak kis mértékben tartalmaznak vizet, a naszád a

víz felszínén uszók, h megtelítjük a tankokat a hajó lemerül. A mélyben aztán sűrített levegővel kiszorítják a vizet a tankokból, a hajó könnyebb lesz és újra felszáll.

A modern technikának egyik egyszerű, de lényeges felismerése volt az, hogy előnyös a tengeralattjárót sok vízmentesen elzárható részre osztani. A tengeralattjárót sokféle baleset érheti, melyek közül leggyakoribb az, hogy víz hatol be a hajó testébe. Ha azonban a részek jól vannak elszigetelve egymástól, akkor esetleg van még remény a hajó, illetve legénységének megmentésére.

A tengeralattjárók mentése

A tengeralattjárók növekedő száma és a gyakori balesetek szükségessé tették mentő-módszerek kidolgozását. Minden szerencsétlenség esetén először is buvárokkal megkeresetik az elsüllyedt tengeralattjárót. A buvárok a felszínen összegyűjtött mentőhajókhoz vezető drótköteleket erősítenek a víz alatt levő naszáchoz. A naszádban rekedt legénység tudónak nevezett álarcot ölt magára és miután kinyitották a tengeralattjáró bejáratát, sorra felmásznak a drótkötelen. A mélységben a nyomás sokszorososa annak, amit megszoktunk a „felső világban”. Az ember nehezen tud ilyen körülmények között munkát kifejtetni. Lassan mászik és lassan kell másznia, mert az emelkedés folyamán a víz-tömegek nyomása csökken és az ember nem bírja el a nyomás gyors változását. A nyomás gyors változása az u. n. buvárbetegséget okozza az embernek.

Ez a mentési eljárás még meglehetősen kezdetleges. Tökéletesebb a tengeralattjáróknak — tengeralattjárókkal való mentése. Az elsüllyedt tengeralattjáró legénysége megpróbál füstbombákat felereszteni. Ezek fajsúlyja könnyebb a víznél, felszállnak és a víz felszínén sűrű füst formájában szétpukkadnak. Ezzel könnyebbé válik a tengeralattjáró helyének meghatározása. Azután feleresztenek bójákat, melyek drótot visznek magukkal. Így telefonösszeköttetés létesíthető a naszádba zárt emberekkel. Most kezdődik a tulajdonképpeni mentés. A mentőhajóról buvárok szállnak le és drótkötelek erősítenek a tengeralattjáró bejáratához. A drótkötél a mentőkamrához vezet, amelyet most lebecsát-fajnak. A mentőkamra — formájától eltekintve — maga is tengeralattjáró.

A kamra kb. 3 méter magas, felül 2,5, alul 1,5 méter széles. Két fóréze van: 1. A nagyobb felsőréz. Ide száll be a 3 főnyi mentő személyzet és ide fognak beszállni a megmentendő emberek. Ide vezetnek a mentőhajóról a különböző lég- és áramvezetékek, ellenőrzésszerűlékek. 2. Jól zárható ajtó vezet a kisebb alsó részbe. Az alsó rész oldalala és a mentőkamra külső fala között van ennek a

TESTA

azonnal csillapít
HAVI TI-ZTULÁS, FEJFAJÁS
IDEGZSÁBA, FOGFAJÁS-
INFLUENZA ÉS HÜLESNÉL

kis „tengeralattjáróknak” a tehertankja, amivel a fel- és leszállást lehet szabályozni. Az alsó rész alul nyitva van és gumigyűrű van a peremén.

Mint említettük, buvárok a mentőkamrába vezető drótkötelek erősítenek a megmentendő hajó ajtajához. A mentőkamra légnyomásos motorja feltekeríti a drótköteleket — miközben a kamra egyre alább száll. Amikor a kamra a tengeralattjárót eléri, az alul nyitott alsó-részt az elsüllyedt naszád bejáratához illesztik. A gumióv segít vízmentes szigetelést elérni. Ekkor a mentőhajókból jövő sűrített levegővel kiszorítják az alsórészből a vizet és most ki lehet nyitni a tengeralattjáró ajtaját. Ez az a legkritikusabb pillanat. Mert ha közben a mentőlegénység kinyitotta a felső kamrába vezető ajtót és a tengeralattjáróban viz van akkor a mentőlegénység is elpusztul. Buvárok azonban igyekeztek megbizonyosodni már előbb, hogy van-e víz a tengeralattjáró egyes nyílásai alatt, vagy nincs. Ha nincs és a mentőkamra rá van illesztve a hajóra, akkor egyszerre kb. 8 ember szállhat be a mentőkamrába a személynen kívül. Most elzárják a tengeralattjáró ajtaját, kiszorítják a vizet a mentőkamra tankjából és a mentőkamra felszál a felszínre, átadja a megmentett embereket a mentőhajónak és a mentés folyik így tovább, amíg mindenki megmenekül, vagy — amíg nem történik valami újabb baj.

Ennek a mentőkamrában volt köszönhető az, hogy sikerült az amerikai Squalus tengeralattjáró legénységének nagyobb felét megmenteni. Az egyes országok egyelőre kevés ilyen mentőkamrával rendelkeznek, de a Squalus és a Thetis esetei után sietnek mulasztásaikat jóvátenni.

Nem kell külföldre menni
Gyomor-, vese- és hólyagbántalmaknál, gyógyhatása világhírű. Gyönyörű fekvés, fenyvesek között.
Junius 10-16! nyílvá

BIXAD
Románia Karlsbadja
Prospektust küld kívánatra Direcțiunea Băilor Bixad, jud. Satu-Mare.

RÁDIÓ MŰSOR
Vasárnap, június 18.
București. 8.30: Torna, hanglemezek. 13: Pontos időjelzés, sporthírek, vízállásjelentés. 13.05: Petrica Motoi zenekara. 13.35: Mít nézzünk meg? 13.45: Petrica Motoi zenekara folytatja hangversenyét. 14.10: Hírek. 14.30: A hangverseny folytatása. 15.20: „Eminescu emlékülés”. 16.45: Katonai előképzésök órája. 17.45: Hanglemezek. 18: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 18.05: Hanglemezek. 19: Orvosi tanácsok. 19.15: Luceafarul-jazz. 19.58: Vasárnapi belföldi sporteredmények. 20: Alexandru Bojenscu Eminescu megzenésített románcából énekel. 20.25: Hanglemezek. — 20.45: „Eminescu, az újságíró”. Pamfil Seicaru előadása. 21: „Bocaccio” opera három felvonásban, az első színetben: vasárnapi bel- és külföldi sporteredmények, a második színetben: hírek. 23.30: Hanglemezek.

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:
Két szenzációs slágerfilm egy helyért! I. Finom uriház. Vigjáték. Főszerepekben: Constance Bennett és Brian Aherne. Előadások kezdete: 3.10, 6.20 és 9.30. II. A közönség általános kérésére visszahoztuk: Frou-Frou. Főszerepekben: Luise Rainer. Előadások kezdete: 5, 8, 11.

A SELECT MOZGÓ MŰSORA:
Hétfő, kedd, szerda:
A Broadway angyala. Shirley Temple gyermekszár egyetlen idei filmje, tele zenével, táncal és énekekkel.

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:
Premierslágér! A kacór lányok. Főszereplők: Ginger Rogers és James Stewart. A film előtt a legjobb Paramount világhírű, a legújabb világeseményekkel!

AZ URANIA MOZGÓ MŰSORA:
Hétfő, kedd, szerda:
Az őserdők kímje. Szenzációs kalandorfilm a kauscukfa magvainak megszerzéséről. Eddig nem látott érdekes felvételek a braziliai dzsungelből. Főszerepekben: René Deltgen, Gustav Diessi, Vera v. Langen.

A THALIA PREMIERMOZGÓ MŰSORA
Az utolsó gangster! Amerika legfélelmetesebb gangsztervezérének, Dillinger és bandája megsemmisítésének hiteles története. A kétéletű ember szerepét Edward G. Robinson, Amerika legnagyobb jellem-színésze játssa. Csak erős idegzetűeknek! 16 éven aluliaknak tiltva!

RIO MOZGÓ MŰSORA:
Ma: 3, 6 és 9 órakor! Két sláger, egy helyért! I. Az öngyilkosok klubja. Romantikus kalandor-dráma. Fősz.: Rosalind Russell és Robert Montgomery. II. A kalózkisasszony. Dráma. Cecil B. de Mille legnagyobb filmje. Fősz.: Gál Franciska és Frederich March. II. Uj Metro híradó.

Budapest I. 9: Hanglemezek. 9.45: Hírek. 13.30: Hanglemezek. 16.45: Famunkások és Hirlapterjesztő munkások szakszerveleti dalárdája hangversenyez. 18.10: Mandolinzenekar. 19.10: Cigányzene. 20.15: Hírek. 21: Leoncavallo: „Bajazzók”, dráma két felvonásban, utána kb. 22.20: Táncclemezek. közben kb. 22.40: Hírek. időjárásjelentés. 24: Cigányzene. 1.05: Hírek.

Zürichi árfolyamok (június 17.): Márka 178.10, holland forint 235.80, dollár 444.—, font 20.785, francia frank 11.76, olasz lira 23.35, szlovákkorona 15.03, pengő 87.—, dinár 10.—, lej 3.25, zloty 83.62, belgas 75.50.

SZERKESZTŐ ÜZENETEK
G. G., Bélin. Ilyen címekek elvből — sajnos — nem szolgálhatunk.

UJ KELET Legújabb hírek

A zsíros arcbőr miteszereket és pattanásokat termel

A SULFAMYL-puder megszünteti az arc zsírosságát és eltünteti a pattanásokat. Az arcot üdév és bársonyossá teszi. Éjjelre kitünő szolgálatot tesz a SULFAMYL-arckrém.

Hét tisztjével és hatvanhét főnyi legénységével elsüllyedt a „Phönix” francia tengeralattjáró

Az indokínai Kamram kikötője előtt történt a katasztrófa

Elveszettek tekintik a tengeralattjáró személyzetét

Párizs, június 17. A világ közvéleménye még fel sem oszodott abból a megdöbbentésből, melyet a „Thetis” angol tengeralattjáró szerencsétlensége idézett elő és máris újabb szörnyű tömegkatasztrófáról érkezik hír egy francia tengeralattjáróval kapcsolatban. Amint a francia tengerészeti minisztérium jelenti, a „Phönix” tengeralattjáró, melyet Indokínába helyeztek át, a Kamram-öbölben elsüllyedt. A francia tengeralattjárón 7 tiszt és 67 tengerész tartózkodott. A tengeralattjáró, amikor végveszélybe került, segélykérő jeleket adott le és számos hajó sietett a szerencsétlenség színhelyére.

A legutóbbi tengeralattjáró katasztrófánál már tapasztalt tanúságok szerint, a legénység megmentésére aig van remény. Minthogy az a hely, ahol a buvárhajó elsüllyedt, a francia tengerészeti támpontoktól nagyon messzi van. A francia közvéleményben nagy megdöbbenést keltett a buvárhajó elsüllyedése.

Saigon, június 17. (Rador.) A Phönix tengeralattjárót Bouchacourt korvettkapitány vezette. Az elsőtiszt Bahère főhadnagy volt. Három másik tiszt, 67 tengerész és szerelő volt még a hajó fedélzetén. A szerencsétlenség 15-én délelőtt fél 11 órakor történt. Cahmra kikötője előtt a Phönix az Espoir tengeralattjáró és több repülőraj társaságában gyakorlatozott. A két buvárhajó lemerült, de a Phönix többé nem jött felszínre. Decoux tengernagy irányításával azonnal megkezdtek keresést, de 24 órai próbálkozás után a hajó legénységét elveszettek lehet tekinteni, mert a rendelkezésre álló levegőmennyiség kifogyhatott. A tenger azon a ponton száz méter mély és hat mérföldnyire van a parttól. Ennek dacára a kutatást az indokínai tengerészet rendelkezésére álló minden eszközzel folytatják. Saigomban a szerencsétlenség híre mélységes megdöbbenést keltett.

Washington, június 17. (Rador.) A tengerészeti minisztérium megerősíti, hogy ismerteti Franciaországgal a Squalus tengeralattjáró katasztrófája alkalmával sikeresen alkalmazott mentő-harang terveit.

Párizs, június 17. A tengerészeti minisztérium közölte a nyilvánossággal, hogy a gyász következtében a tengerészeti hét folyamán tervezett ünnepségek elmaradnak.

Egyidejű párizsi jelentés szerint a Phönix tengeralattjáró katasztrófájával kapcsolatban Daladier miniszterelnök a következő nyilatkozatot adta:

„A francia tengerészetnek gyásza van. A Phönix tengeralattjáró eltűnt, alámerült az Anan vizeibe. Tisztek, tengerészek és mesterek mindhaláláig megható szolidaritásban egyesülve, a kötelességteljesítésben életüket adják a hazáért, messzi távolságokra tőlünk, ahol a mi gyarmati birodalmunk határainak szent őrzését végezték. Igazi hősként estek le. Az egész nemzet kegyetlennel vesz részt a Phönix 74 vitéze családjaik gyászában. De a nemzet a Phönix mártírjainak áldozatában azokat az eré-

nyeket találja meg, amelyek megteremtették Franciaországot. A kormány a nemzet utolsó üdvözlését küldi a Phönix vezérkamarának és legénységének és elrendelte, hogy a tengerészet, a hadsereg és az aviatika zászlóit mindenütt félröbóra ereszkék azon franciák emlékére, akik meghaltak posztjukon a haza szolgálatában.

Párizs, június 17. A Phönix tragédiája miatt Lebrun köztársasági elnök elhalasz-

totta azt a diszcedet, amelyet a Párizsban tartózkodó marokkói szultán tiszteletére szándékozott adni.

A Phönix kapitányának, Bouchacourtnak felesége kijelentette, hogy még nem hagyott fel a reménnyel, mert bizik férjében. Ezzel szemben a déli hivatalos jelentés elveszettek nyilvánítja a Phönix tengeralattjárót. A hajó elsüllyedésének helyét mindössze óriási olajfolt mutatja.

Spanyolország spanyol tartományt akar csinálni Portugáliából

London, június 17. Az Ewening Standard feltűnést keltő értesülése szerint Spanyolország és Németország között megállapodás jött létre, amelynek értelmében biztosítják a spanyolok uralmát Portugália fölött. Portugália spanyol tartományvá válna, élén egy spanyol kormányzóval.

A német távirati iroda cefolja az angol lap híreit. Egyébként a spanyol légierő Olaszor-

szágban tartózkodó parancsnoka ma kijelentette az újságírók előtt, hogy az egyesült spanyol és olasz légiflotta biztosíthatná a két állam uralmát a Földközi tengeren. Nem tudom, mit hoz a jövő, — mondotta a spanyol tábornok, — annyi azonban bizonyos, hogy amennyiben az olaszok fegyvert fogának, a spanyolok semmiesetre sem maradnának tétlenül.

Bankettet adtak Athénben a román újságírók tiszteletére

Athén, június 17. (Rador.) Nikoludisz sajtó és idegenforgalmi államtitkár pénteken baráti ebédet adott Gafencu kíséretében levő román újságírók tiszteletére. Nikoludisz pohárköszöntőjében többek között a következőket mondotta:

— Átérezzük és megértjük ama rendszükségletét, ami annyira csodálatos lendülettel hatja át az Új Romániát, mert mi is, akiket 1936 augusztus 4 óta Matasz elnök vezet, megtisztelve érezzük magunkat, hogy a Rend és a Haza nagy eszméit

szolgálhatjuk. Ezen érzelmek által fűtve, Önökön keresztül, szívélyes és testvéri üdvözléssel kívánok intézni a román sajtóhoz és poharamat Károly király, az Önök szép országa fényes vezetőjének egészségére ürítem.

Ion Dragu sajtóigazgató válaszában köszönetet mondott a vendégszeretetért és az annyira szívélyes, valamint baráti szavakért, amiket Nikoludisz intézett hozzájuk. Ezek a román újságírók a nemes és derűs görög szellem megnyilatkozását látják.

Anglia teljesíthetetlennek tartja a japán követeléseket

A feszültség áttért Kulangsura és Kantonra is. Amerika nem lép fel Párizssal és Londonnal együtt?

Washington, június 17. Az esti órákban érkezett legújabb jelentések szerint a tokiói amerikai követ közölte a japán kormányval, hogy az Egyesült Államok ragaszkodik a tiencsini jogaik tiszteletben tartásához.

Cordell Hull külügyi államtitkár kijelentette, hogy kormánya szoros kapcsolatot tart fenn Párizssal és Londonnal, de nem áll szándékában közös akciót folytatni.

Londonban nagy feltűnést keltett Hull nyilatkozata, mert ebből az derül ki, hogy az Egyesült Államok nem támogatná Angliát és Franciaországot esetleges távolkeleti katonai akciókban és hogy a tiencsini amerikai ügyvivő nem hajlandó résztvenni az Anglia által javasolt döntőbíróóságban.

Párizsi jelentés szerint francia politikai körök véleménye szerint Japánnak Angliával szembeni politikai és gazdasági követeléseit nem teljesíthetők. Ha Japán nem módosítja követeléseit — vélik Párizsban, — úgy kiszámíthatatlan következményektől lehet tartani. Ha hétfőig nem sikerül megegyezésre jutni, úgy a Japán elleni megtorlások elkerülhetetlenek. A megtorlások között első helyen szerepelne az 1911-ben kötött angol-japán szerződés felmondása.

Japán újabb feltételei Ujabb jelentik Párizsból, hogy a tokiói kormány legutóbbi minisztertanácsán elfogadta a tiencsini japán katonai parancsnok minden intézkedését.

Japán újabb a következő feltételekhez köti a megegyezést: 1. Az angol és japán rendőrség folytasson közös nyomozást a merényletek tettesének kézrekerítésére. 2. A japán és az angol hatóságok együttesen vizsgálják a gyanús elemek ellenőrzését. 3. Az északkeleti kormány utasításainak az engedelményes területen való megemeltartása szigorú büntetést vonjon maga után. 4. Az engedelményes területen lévő kínai bankok pénzügyi készletét szolgáltatassák ki az északkeleti kormányoknak.

Anglia teljesíthetetlennek tartja a japán követeléseket

Anglia semmi körülmények között nem tartja teljesíthetőnek a japán követeléseket, mert az elvi jelentőségű precedenst jelentene nemcsak Tiencsinben, hanem Ázsiában mindent.

Áttért a feszültség Kulangsura és Kantonra is

A Daily Telegraph értesülése szerint az angol-japán feszültség áttért Kulangsura és Kanton engedményes területeire is. Az angol közvélemény feszült figyelemmel kíséri a Olkoiz és Lowestoff angol cirkáló útját, amelyek élelmiszereket szállítanak és át akarják törni a japán blokádot. Ha japán részről ellenállásba ütköznek, úgy súlyos következményektől lehet tartani.

A londoni közvélemény azt mérlegeli, hogy Anglia milyen lépésre szánja rá magát, ha Japán nem enged intranszigns magatartásból. Londonban ugyanis biztosra veszik, hogy a Kinában beruházott 250 millió font tőke aligha térül meg, ha Japán kerekedik fölé.

Anglia uralma megszűnik Kínában, ha Tiencsinben a japánok győznek

A Stefani jelenti Rómából, hogy olasz politikai körök véleménye szerint Japán magatartása véglegesen meghatározottnak tekintendő. Akik azt hiszik, hogy döntő róssággal el lehet intézni a feszültséget — vélik Rómában — azok nem tudják, hogy milyen súlyos benyomást keltett Japánban a Csang-Kaj-Seknek nyújtott angol-francia és bolsevista segítség.

A peipingi ideiglenes kormány azon a véleményen van, hogy valamennyi engedményes terület vissza kell szerezni, sőt még Sanghajt is. A japán-barát északkeleti kormány reméli, hogy Anglia uralma megfeszüljön, ha Tiencsinben győznek a japánok.

Betiltották a „Pesti Ujság”-ot

Budapest, június 17. A belügyminisztérium 15 nappal betiltotta a Pesti Ujság című nyilaskeresztes lapot, amely a kormányt támadó cikkében a „guruló márkáról” elmélkedett.

Julius 4-ike és 6-ika között rabbizsgát tartanak a kultuszminisztériumban

Bucuresti, június 17. A kultuszminisztériumban július 4. és 6. között rabbi-vizsgát tartanak. A minisztérium hozzájárult ahhoz, hogy a vizsgán résztvehessenek olyan jelöltek is, akiknek nincsen négy középszintű végzettségük. A vizsgáztató-bizottság tagjai Pacliseanu elnök, St. Pop román nyelvtanár, Niemerower főrabbi és Anton Pepea titkár.

Roosevelt sürgeti az új semlegességi törvény meg-szavazását

Washington, június 17. (Rador.) Roosevelt elnök közölte, hogy szeretné, ha a kongresszus folytatná ülészkát, amíg az új semlegességi törvényt meg nem szavazta.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. Nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop. Telefon: 18-60.

EUN DE IMPRIMA

Taxa postală plătită în num. No. 30523/1934

10. Telefon: 18-60
Havonta 110, n. évre 600, egész földre: Havonta félévre 12, egész Hirdetések díjsz. „UJ KELET” banatj zsidóság ja. Cikkek ut forrás megjelölés

Elk a Ja

A fra

London, június feltűnést keltett tegnap visszatér donba, ahol azo miniszterelnököt beszélt folyta hétvéget a brit lord gyors vissz csini eseményekkel hozzák

A japánok u kozása ellené

és azt, amenny igekeznek, am Tokió kártv érzékeny csapá politikájára. I most kitűnő a len, hogy az es ságot lehetővé az angol-franci létre nem jön számára az er tika körök megtorló intz rathatnak mag

Ren

torl

A Reuter jel kívüli minisz az elleníték Japánnak vál ten. A Sunday torlásokról va

Elsősorban téséről, a korona-gya Indiára az Anglia tov

Ami a singa szeti vezérka szintűleg kö vonatkozóan

A Havas z zet kissé ny terület elég ményes ter cikkeket hián mennyiségű zett, de mé ségben. A j kos angolok

L

ts

Csankingt rint Honan

egy jap

len

és többszáz megerősítés

Londoni rendkívüli helyzetnek legnagyobb

